Hudobný život

ROČNÍK XXXVIII
9
2006
65,- Sk

ZÁMOCKÉ HRY ZVOLENSKÉ

MARIO MALAGNINI

DON GIOVANNI V SALZBURGU

SLOVENSKÍ JAZZOVÍ KLAVIRISTI 40.–60. ROKOV

FESTIVALY, KONCERTY, RECENZIE CD...

ISSN 1336-4140

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Bratislavské hudobné slávnosti

ČLEN EURÓPSKEJ ASOCIÁCIE FESTIVALOV (EFA)

42. ročník 22. 9. – 6. 10. 2006

BHS BRATISLAVA

HLAVNÝ USPORIADATEĽ slovenská filharmónia

S FINANČNÝM PRÍSPEVKOM MINISTERSTVA KULTÚRY SR

Piatok 22. 9.

Slávnostné otvorenie 42. ročníka BHS

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Slovenská filharmónia
Slovenský filharmonický zbor
dirigent: **Emmanuel Villaume**
zbormajster: **Jozef Chabroň**
sólista: **Dezsö Ránki**, klavír
W. A. Mozart:
Koncert pre klavír a orch. č. 23 A dur KV 488
M. Ravel: *Daphnis a Chloé, choreograf. symf.*

Sobota 23. 9.

16.00 Moyzesova sieň

Štátny komorný orchester Žilina
dirigent: **Oliver Dohnányi**
sólisti: **Marcel Štefko**, klavír
Rastislav Suchán, trúbka
P. I. Čajkovskij: *Suita č. 4 G dur „Mozartiana" op. 61*
D. Šostakovič: *Koncert pre klavír, trúbku a sláčiky č. 1 C dur op. 35*
J. Ibert: *Hommage à Mozart*
W. A. Mozart: *Symfónia č. 40 g mol KV 550*

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Symfonický orchester Slovenského rozhlasu
dirigent: **Peter Breiner**
sólista: **Giora Feidman**, klarinet
A. Moyzes: *Symfónia č. 7 op. 50*
O. B. Chaim: *Together pre sólový klarinet*
G. Feidman: *Prayer pre sólový klarinet*
M. Bruch: *Kol nidrei pre violončelo a orchester op. 47 (aranž. pre klarinet)*
G. Aldema: *In Chassidic Mood pre klar. a orch.*
A. Piazzolla: *Libertango a Los Pajaros perdidos*

Nedeľa 24. 9.

11.00 Veľké koncertné štúdio Slovenského rozhlasu

2006 ROK SLOVENSKEJ HUDBY

Koncert v rámci Roka slovenskej hudby
Slovenský filharmonický zbor
dirigentka: **Blanka Juhaňáková**
organ: **Marianna Gazdíková**
sólisti: **Henrieta Lednárová**, soprán
Denisa Šlepkovská, mezzosoprán
Otokar Klein, tenor; **Daniel Čapkovič**, bas
P. Krška: *Te Deum pre sóla, dva mieš. zbory a organ*
obnovená premiéra

15.00 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

I Fagiolini, anglický vokálny súbor

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Bayerisches Staatsorchester
dirigent: **Kent Nagano**
sólistka: **Michaela Kaune**, soprán
F. Schubert: *„Die Zauberharfe", ouvertúra D 644*
G. Mahler: *„Chlapcov zázračný roh", cyklus piesní pre sólo soprán a orch. (výber)*
G. Mahler: *Symfónia č. 4 G dur*

Pondelok 25. 9.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Klavírny recitál **Rudolf Buchbinder**
F. Schubert: *Impromptus D 935*
L. v. Beethoven: *Sonáta pre klavír č. 23 f mol „Appassionata" op. 57*
R. Schumann: *Symfonické etudy op. 13*

Utorok 26. 9.

17.00 Malá sála Slovenskej filharmónie

Akadémia komornej hudby
Komorný koncert medzinárodného zoskupenia
umelecký vedúci: **Maurice Bourgue**, hoboj
W. A. Mozart, B. Martinů, F. Poulenc, E. Schulhoff

generálny reklamný partner

SLOVENSKÝ PLYNÁRENSKÝ PRIEMYSEL SPP

nadácia SPP

hlavný reklamný partner

ZENTIVA

spoluusporiadatelia a mediálni partneri

STV Rádio Slovensko Slovenský Rozhlas 1

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

City of Birmingham Symphony Orchestra
dirigent: **Sakari Oramo**
sólistka: **Janine Jansen**, husle
B. Britten: *Koncert pre husle a orch. d mol op. 15*
D. Šostakovič: *Symfónia č. 8 c mol op. 65*

Streda 27. 9.

17.00 Malá sála Slovenskej filharmónie

2006 ROK SLOVENSKEJ HUDBY

Koncert v rámci Roka slovenskej hudby
Komorný súbor ALEA
Boris Lenko, akordeón
Daniel Buranovský, klavír; **Stano Palúch**, husle
Ján Krigovský, kontrabas; **Matúš Trávniček**, bas
P. Zagar *(premiéra cyklu piesní),* ***I. Zeljenka, J. Iršai, M. Piaček, M. Burlas, A. Piazzolla***

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Wiener Kammerphilharmonie
dirigent: **Claudius Traunfellner**
sólista: **Till Fellner**, klavír
W. A. Mozart:
Divertimento č. 7 D dur KV 205
Koncert pre klavír a orch. č. 22 Es dur KV 482
Symfónia č. 39 Es dur KV 543

Štvrtok 28. 9.

17.00 Zimná záhrada Slovenskej filharmónie

„Hudobná rozkoš alebo rozladené husle"
Musica aeterna um. vedúci: **Peter Zajíček**
J. Pachelbel, H. I. F. Biber, J. C. F. Fischer

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Beethoven Orchester Bonn
dirigent: **Roman Kofman**
sólista: **David Geringas**, violončelo
R. Schumann: *Manfred, ouvertúra op. 115*
Koncert pre violončelo a orch. a mol op. 129
L. v. Beethoven:
Symfónia č. 5 c mol op. 67 „Osudová"

Piatok 29. 9.

17.00 a 20.00 Malá sála Slovenskej filharmónie

EBU UER

Medzinárodná tribúna mladých interpretov
New Talent 2006 – Cena Nadácie SPP
komorné koncerty / semifinále

Denise Djokic, violončelo, Kanada
Vital Julian Frey, čembalo, Švajčiarsko
Marina Chiche, husle, Francúzsko
Luka Šulič, violončelo, Slovinsko
Petr Nouzovský, violončelo, Česká republika
Vineta Sareika, husle, Lotyšsko
Anita Leuzinger, violončelo, Švajčiarsko
Csaba Wagner, trombón, Maďarsko

20.00 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Mozartove klávesy
Cappella Istropolitana
dirigent: **Pawel Przytocki**
sólisti: **Eugen Indjic, Ivan Gajan**
Ladislav Fančovič
W. A. Mozart:
Koncert pre klavír a orch. č. 24 c mol KV 491
Koncert pre dva klavíry a orch. č. 10 Es dur KV 365
Koncert pre tri klavíry a orch. č. 7 F dur KV 242

Sobota 30. 9.

16.00 Malá sála Slovenskej filharmónie

2006 ROK SLOVENSKEJ HUDBY

Koncert v rámci Roka slovenskej hudby
Slovenský komorný orchester B. Warchala
Komorný zbor Konzervatória v Bratislave
um. vedúci: **Ewald Danel**
zbormajster: **Dušan Bill**
sólista: **Marek Zwiebel**, husle
J. Podprocký: *Concertino pre husle a sláčikový orchester op. 11* **obnovená premiéra**
I. Szeghy: *Ad Parnassum podľa obrazov P. Kleea* **slovenská premiéra**
J. Hatrík: *Tri akvarely podľa A. Lundkvista* **premiéra**
A. Dvořák: *Serenáda E dur op. 22 pre sláč. orch.*

mediálni partneri

Pravda SME

TA3 TV atlas.sk www.atlas.sk

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Jazzový večer
Mozart revisited
Nouvelle Cuisine
um. vedúci: **Christian Mühlbacher, Christoph Cech**

Nedeľa 1. 10.

Medzinárodný deň hudby

16.00 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Filharmónia Bohuslava Martinů Zlín
Spevácky zbor mesta Bratislavy
Bratislavský chlapčenský zbor
dirigent: **Jakub Hrůša**
zbormajstri: **Ladislav Holásek**
Magdaléna Rovňáková
sólisti: **Ivan Ženatý**, husle
Iveta Matyášová, soprán; **Marta Beňačková**, alt
Jozef Kundlák, tenor; **Martin Malachovský**, bas
M. Krajči: *Krása večnosti pre soprán, miešaný zbor a orchester*
premiéra diela na objednávku Fest. výboru BHS
W. A. Mozart: *Koncert pre husle a orchester č. 5 A dur KV 219*
B. Martinů: *Kytice, cyklus skladieb na ľud. texty pre miešaný a detský zbor, sóla a malý orch. H 260*

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Slovenská filharmónia
dirigent: **Peter Feranec**
sólistka: **Alyssa Park**, husle
S. Rachmaninov: *Ostrov mŕtvych, symf. báseň op. 29*
S. Prokofiev: *Koncert pre husle a orchester č. 1 D dur op. 19*
A. Dvořák: *Symfónia č. 6 D dur op. 60*

Pondelok 2. 10.

20.00 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

EBU UER

Medzinárodná tribúna mladých interpretov
New Talent 2006 – Cena Nadácie SPP – finále
Symfonický orchester Slovenského rozhlasu
dirigent: **Rastislav Štúr**
Koncert troch finalistov súťaže (v 1. časti)
A. Dvořák: *Slovanské tance č. 8, 10, 15*

International Music Council Conseil International de la Musique

Rádio Slovensko Slovenský Rozhlas 1 slovenská filharmónia

nadácia SPP

Utorok 3. 10.

17.00 Veľký evanjelický kostol

2006 ROK SLOVENSKEJ HUDBY

Koncert v rámci Roka slovenskej hudby
Organový recitál **Ján Vladimír Michalko**
Juraj Bartoš, trúbka
Ľ. Rajter: *Preludio per organo (in memoriam F. Schmidt)*
J. L. Bella: *Kompletné organové dielo*
J. Beneš: *Dureé Δ per organo*
I. Zeljenka: *Concertino pre trúbku a organ*

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Arménska filharmónia
dirigent: **Eduard Topčian**
sólistka: **Catherine Manoukian**, husle
D. Šostakovič: *Koncert pre husle a orchester č. 1 a mol op. 99*
A. Chačaturian: *Symfónia č. 2 e mol*

Streda 4. 10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Budapest Festival Orchestra
Collegium Vocale Gent
dirigent: **Iván Fischer**
sólisti: **Sibylla Rubens**, soprán
Ingeborg Danz, alt; **Andreas Weller**, tenor
Thomas Bauer, bas
J. S. Bach: *Omša h mol BWV 232*

Štvrtok 5. 10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Pražská komorná filharmónia
dirigent: **Jiří Bělohlávek**
sólistka: **Adriana Kučerová**, soprán
W. A. Mozart: *Exsultate, jubilate moteto pre soprán a orchester KV 165*
B. Martinů: *Toccata e due canzoni*
W. A. Mozart: *„Bella mia fiamma, addio!" koncertná ária pre soprán a orchester KV 528*
R. Schumann: *Symfónia č. 2 C dur op. 61*

Piatok 6. 10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Záverečný koncert 42. ročníka BHS
Radio-Symphonieorchester Wien
Český filharmonický zbor Brno
dirigent: **Martyn Brabbins**
zbormajster: **Petr Fiala**
sólisti: **Simona Houda-Šaturová**, soprán
Denisa Hamarová, alt
Pavol Bršlík, tenor; **Gustáv Beláček**, bas
W. A. Mozart: *Symfónia č. 7 D dur KV 45*
Omša c mol KV 427

rakúske kultúrne fórum

BHS V SLOVENSKOM NÁRODNOM DIVADLE

Piatok	22.9.	19.00	A. Ch. Adam	**Korzár,** balet
Sobota	23.9.	19.00	G. Verdi	**Don Carlos**
			v hl. úlohách: P. Mikuláš, I. Matyášová, M. Lehotský S. Tolstov, J. Sapara-Fischerová	
Pondelok	25.9.	19.00	G. Verdi	**La Traviata**
			v hl. úlohách: Ľ. Vargicová, M. Dvorský, V. Petrov	
Utorok	26.9.	19.00	P. I. Čajkovskij	**Panna Orleánska**
			v hl. úlohách: J. Fogašová, J. Ďurčo, S. Tolstov	
Streda	27.9.	19.00	M. Krajči, N. Slovák, I. Holováč	**Don Juan,** balet
Štvrtok	28.9.	19.00	G. Donizetti	**Nápoj lásky**
			v hl. úlohách: A. Kučerová, P. Bršlík, A. Jenis, P. Mikuláš	
Piatok	29.9.	19.00	G. Puccini	**Turandot**
			v hl. úlohách: S. Munteanu, S. Larin, I. Matyášová	
Sobota	30.9.	19.00	P. I. Čajkovskij	**Eugen Onegin**
			v hl. úlohách: P. Remenár, A. Kohútková, J. Fogašová, J. Kundlák, P. Mikuláš	
Pondelok	2.10.	19.00	W. A. Mozart	**Figarova svadba**
			v hl. úlohách: M. Malachovský, D. Jenis, H. Kaupová, J. Bernáthová, D. Hamarová	
Utorok	3.10.	19.00	Hosťovanie Baletu ND Praha	**Baletománia**
Streda	4.10.	19.00	W. A. Mozart	**Don Giovanni**
			v hl. úlohách: D. Jenis, E. Jenisová, O. Klein, E. Šeniglová, M. Malachovský	
Štvrtok	5.10.	19.00	G. Puccini	**Turandot**
			v hl. úlohách: S. Munteanu, M. Lehotský, I. Jiříková	
Piatok	6.10.	19.00	P. Zagar, E. Frey	**Sen noci svätojánskej,** balet

PREDPREDAJ VSTUPENIEK NA PODUJATIA BHS V KONC. SIEŇACH v Slovenskej filharmónii v budove Reduty: Palackého 2
Pokladničné hodiny – od 21. 8. 2006: pondelok – piatok 13.00 – 19.00 h streda 8.00 – 19.00 h; sobota 9.00 – 13.00 h počas BHS v sobotu a v nedeľu hodinu pred koncertom tel.: +421 2 59 20 82 92

Hromadné objednávky: fax: +421 2 54 43 20 29 E-mail: bhsfest@nextra.sk **www.bhsfestival.sk; www.filharmonia.sk**
PREDPREDAJ VSTUPENIEK NA OPERNÉ A BALETNÉ PREDSTAVENIA v pokladnici SND, Komenského nám. **Pokladničné hodiny:** od 8.00 do 17.30 h tel.: +421 2 54 43 38 90
Zmena programu a účinkujúcich vyhradená.

ticket@portal vstupenky na dosah www.ticketportal.sk 02 / 52 93 33 23

eventim. YOUR PERSONAL ENTERTAINER

Vážení čitatelia,

z času na čas sa nám stane, že sa celkom nevdojak, akoby náhodou zatúlame do spomienok. Hľadáme čosi – trebárs v knižnici – a natrafíme na staré, dobre odložené pohľadnice. Alebo na poznámkový blok zo študentských liet. A to nehovorím o albumoch s fotografiami. Zalovíme v nich a odrazu putujeme v čase. Vraciame sa o desať, dvadsať – nebodaj tridsať rokov. Počúvame zmĺknuté hlasy, vybavujú sa nám vône, z našich dospelých, veľkých detí sú opäť roztomilé ružové bytôstky, prežívame neopakovateľné dotyky rúk našich rodičov... Akýsi zázračný mechanizmus nám dá na chvíľku zabudnúť na realitu a animuje všetko, čo sa nám zakonzervovalo v duši, aj na očnom pozadí. Zavše to poteší, inokedy bolestivo zovrie v hrdle...

Celkom náročky som v nedávnych dňoch takto putovala v čase. Listovala som v starších, aj starých ročníkoch Hudobného života. Teda aspoň v tých, na ktorých „konštrukcii" som sa aktívne – ako redaktorka, neskôr ako šéfredaktorka, zúčastňovala. Zavanula na mňa nostalgia. Pripomenula som si živé situácie, dialógy, slová a vety mi vracali siluety ľudí, z ktorých už toľkí odišli... A odrazu som počula hudbu, nezabudnuteľné kreácie, ktoré ma vracali do auditórií, k pódiám, dýchli na mňa odór prchavej atmosféry...

Zaiste, práca v redakcii má svoje neopakovateľné čaro. Je takým malým dobrodružstvom s množstvom zákrut, výhybiek, s hromadou hodín strávených nad rukopismi, sem-tam kompromisných riešení. Dáva však pocit zmysluplnosti aj naplnenia... Možno onedlho, keď zabudnem zaspávať, vytiahnem tie všetky zvuky, tóny a spomienky zo svojho žltnúceho archívu. Nechám ich rozprávať a hrať. Hudbu, na ktorú nezabudnem...

Mojim nastupujúcim a pokračujúcim kolegom prajem, aby v zákutiach redakčnej práce na časopise Hudobný život našli aspoň toľko radosti a satisfakcie, ako sa to na plných osemnásť rokov podarilo (osobne) mne.

... Tak ako zvyčajne, po lete prichádza náš časopis so stručným výpočtom sezónnych podujatí. Malé, ale svojím významom dôrazné festivaly – roztrúsené najmä v rôznych regiónoch našej krajiny, letné cykly, scénické podujatia – Zámocké hry zvolenské, rossiniovské Pesaro, pompézna mozartovská séria v Salzburgu, ale aj pohľad na interpretačné kurzy, ktoré už neodmysliteľne patria k pomaly dohasínajúcemu obdobiu... To je letmo z ponuky tohtoročného septembrového čísla...

A celkom na záver – chcem sa poďakovať všetkým priaznivcom, všetkým spolupracovníkom, dopisovateľom, prajníkom (aj neprajníkom), ktorí mi pomáhali pri mojej práci, dotvárajúc tak pravdivú reflexiu nášho hudobného (Hudobného) života.

Vaša
Lýdia Dohnalová

Obsah

Udalosti
Za Dušanom Martinčekom - str. 2
Úspešný zbor Tirnavia - str. 3
Aktuálne... so Silviou Hroncovou - str. 4
Život medzi notami (Za S. Bartovičom) - str. 28
Chopinova súťaž v Budapešti - str. 32

Koncerty
Hudba Modre - str. 6
Festival peknej hudby - str. 7
Viva Musica - str. 8
Veľkokapušianska hudobná jar - str. 10
Musica Arvenzis - str. 11
Španielska (dvoj)Hodinka - str. 12

Hudobné divadlo
Zámocké hry zvolenské - str. 13
Prázdninová klasika v Košiciach - str. 15
Za E. Schwarzkopfovou - str. 15
Čas je taká zvláštna vec (jubileum M. Hajóssyovej) - str. 16

Rozhovor
Mario Malagnini: Bližšia je mi tradícia... - str. 17

Zahraničie
Don Giovanni opäť v Salzburgu - str. 18
Drážďanské hudobné slávnosti - str. 19
Rossini Opera Festival - str. 21

Con brio
- str. 23

Modulácie
Klaviristi 40.-60. rokov - str. 24
Sting - str. 27

Miniprofil
Rastislav Dubovský - str. 30

BHS
Anketa - str. 31
Festivalová objednávka (rozhovor s M. Krajčím) - str. 31

Recenzie
- str. 33

Kam / Kedy
- str. 40

Hudobný život

Vychádza v Hudobnom centre,
Michalská 10, 815 36 Bratislava

Číslo pripravili:
Lýdia Dohnalová
Eva Planková (plankova@hc.sk)
Andrea Serečinová (serecinova@hc.sk)
Tel.: +421 2 54430366. +421 2 59204845

Redakčná rada
Miloš Blahynka, Elena Filippi,
Juraj Hatrík, Ladislav Kačic,
František Pergler, Gabriel Bianchi

Distribúcia a marketing
Hana Beladičová
(beladicova@hc.sk)

Adresa redakcie
Michalská 10, 815 36 Bratislava 1

Sadzba a litografie
Academic Electronic Press, s. r. o.

Tlač
Patria I., Prievidza

Rozširuje
Slovenska pošta, a.s., Mediaprint-Kapa
a súkromní distributéri

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty.
Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk.
Objednávky na predplatné prijíma tiež redakcia časopisu.

Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03.

Indexové číslo 49215. ISSN 13 35 41 40

1. strana obálky
T. Hampson a I. Bayrakdarianová v salzburskej inscenácii Dona Giovanniho
Foto: H. J. Michel

Redakcia HŽ sa nie vždy stotožňuje s názormi a postojmi vyjadrenými v uverejnených textoch.

Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk.

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Zomrel Dušan Martinček

30. augusta zomrel vo veku 70 rokov skladateľ, klavirista a pedagóg profesor Dušan Martinček.

Bol absolventom Konzervatória v Bratislave v klavírnej triede Anny Kafendovej, na VŠMU žiakom Rudolfa Macudzińského (hra na klavíri) a Jána Cikkera (kompozícia). Pôsobil neskôr ako pedagóg hudobnej teórie a klavírnej hry na Pedagogickej fakulte UK v Trnave, v rokoch 1973–1986 na VŠMU v Bratislave a venoval sa aktívne i klavírnej praxi. V roku 1982 menovaný za profesora. Od roku 1986 pôsobil ako skladateľ v slobodnom povolaní. ■

Foto archív

Dušanovi Martinčekovi

Dnes je krásny neskoroletný deň, deti šli po prvýkrát po prázdninách do školy, dedenko Alexander Moyzes má práve dnes nedožitých 100 rokov a ja stojím s priateľmi pri otvorenom hrobe Dušana Martinčeka, veľkého umelca, ale predovšetkým človeka, ktorého mal každý rád. Povedali to pred chvíľou Vlado Bokes a Zuzka Martináková vo svojom veľmi krásnom a emotívnom rozlúčkovom prejave. Je nás tu nie veľa, ale cítim, že všetci o Tebe, Dušan, myslia rovnako. Myslíme na Tvoju dobrotu, ušľachtilosť, na Tvoj láskavý a múdry prístup ku každému, na Tvoje umenie, ktoré chvalabohu nám zostáva.

Poznali sme sa viac ako polstoročie. Náš priateľský vzťah nikdy neprerástol do rodinných návštev, skôr sme existovali na paralelných dráhach, ktoré sa občas dotýkali. Pamätám si na to prvé umelecké stretnutie začiatkom šesťdesiatych rokov, kedy nás – študentov Vysokej školy múzických umení – pozvala energická a svojmu poslaniu nesmierne oddaná redaktorka pani Holáková hrať do rozhlasového Štúdia mladých. Boli to utorky o 18. hodine vo Vládnej budove, kedy mnohí z našej generácie zažívali svoj pódiový a mikrofónový krst. Hrali sme Händlovu *Sonátu e mol* a myslím, že tak ako pre mňa, aj pre Teba, Dušanko, to bolo prvé priame vysielanie v živote.

O nejakých dvadsať rokov neskôr v tej istej sieni, ktorá sa tuším už vtedy menovala Moyzesova, si už nesedel pri klavíri, ale v publiku a ja som Ti premiéroval Tvoje skvelé *Concertino pre flautu a klavír* spolu s Helenkou Gáfforovou. Dodnes, keď sa podívam na titulnú stranu diela s Tvojím venovaním, ktoré začína „Drahému Milošovi", prežívam tento koncert znova a som rád, že práve za toto dielo si dostal Cenu Jána Levoslava Bellu. Bolo to len jedno z mnohých uznaní, ktoré sa Tvojim dielam po práve dostali.

A práve toto *Concertino* som v tomto roku, teda o ďalších dvadsať rokov neskôr, dal svojej absolventke Andrei Boškovej do diplomového recitálu a musím povedať, že to bol zlatý kliniec jej programu. Zavolal som Ti telefónom, či by si nemohol prísť si to vypočuť. Mal si radosť, ale povedal si mi, že Ti zdravie nedovolí. Nevedel som, že s Tebou hovorím naposledy. Priskoro si sa pobral, Dušan, a veľmi nečakane...

Navždy zostaneš v našich spomienkach ako človek s obrovskými vedomosťami a nadhľadom, veľký skladateľ a klavirista, milý a láskavý aristokrat ducha. Každý z nás má svojich priaznivcov a neprajníkov, ale Ty si patril medzi tie vzácne výnimky, ktoré majú hádam len tých prvých, pretože dobrota dominuje vo všetkom ich konaní.

V tento krásny neskoroletný deň sa s Tebou lúčime a je nám smutno. Budeš nám veľmi chýbať, Dušanko.

Slávičie údolie, 4. septembra 2006
Miloš Jurkovič ■

Úspešný zbor Tirnavia

Miešaný spevácky zbor Tirnavia vybojoval na medzinárodnej súťaži speváckych zborov v nemeckom Miltenbergu (**14. – 17. júla**) 2. a 3. miesto.

Na súťaž bolo vybraných 6 zborov z vyše 50 prihlásených. Súpermi slovenského zboru boli telesá z Indonézie, Rumunska, Lotyšska, Filipín a Maďarska. V silnej konkurencii obstála Tirnavia výborne. V kategórii A s názvom „Symfónia hlasov", kde bolo potrebné naštudovať náročnú povinnú skladbu *Tenebrae factae sunt* od F. Poulenca a predviesť diela minimálne troch historických období, získala mimoriadne cenné 2. miesto. Tirnavia do svojho súťažného programu zaradila romantické *Beati quorum via* od Ch. V. Stanforda a *Vyběhla bříza běličká* od A. Dvořáka, barok bol zastúpený skladbou *Crucifixus* od A. Lottiho a z tvorby 20. storočia odzneli známe kompozície I. Hrušovského *Rytmus* a *Žalm 23*. Zvláštnosťou súťaže bola skutočnosť, že celú kategóriu hodnotil len jeden porotca (renomovaný nemecký skladateľ a dirigent Bernd Englbrecht), ako aj to, že za povinnú skladbu mohli súťažiace zbory získať až polovicu z celkového počtu bodov. Devízou slovenského zboru bola najmä kompaktnosť, výrazová precíznosť a celkový zvuk, veď 23 spevákov na pódiu dokázalo konkurovať telesám s 35-45 členmi. Víťazstvo získali zborovo tradične vyspelí Filipínci a treba dodať, že zaslúžene. V kategórii folklór, spirituál a jazz predstavila Tirnavia okrem slovenských ľudových piesní aj iné žánre. V tejto kategórii o poradí rozhodovali diváci.
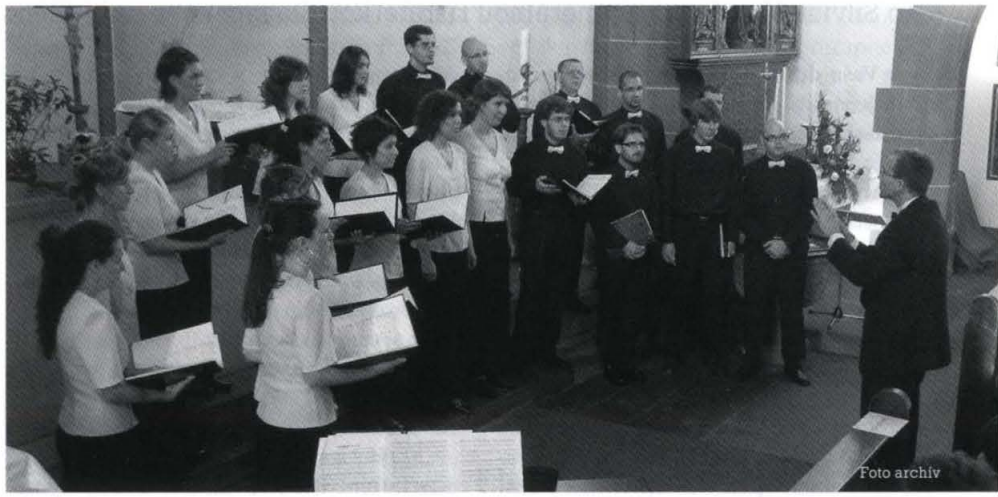

Foto archív

Slovenský zbor najprv pripravil pikantné *Chili con carne* z repertoáru populárnej švédskej a cappella formácie The Real Group. Nasledovali dve úpravy slovenských ľudových piesní – *Pálenočka* od M. Šmída a *Išol mili* od P. Cóna. Tirnavia v oboch skladbách prezentovala typický slovenský temperament, svoje vystúpenie ukončila interpretáciou biblického príbehu boja o Jericho *The Battle of Jericho*, upraveného ako spirituál v aranžmáne M. Hogana.

Dôkazom toho, že vystúpenie Tirnavie zaujalo, bola ďalšia cena v podobe 3. miesta v tejto kategórii (zvíťazili opäť Filipínci, druhý skončil zbor z Rumunska).

Na prvé dojmy po návrate sme sa spýtali dirigenta zboru Andreja Rapanta: *„Tento úspech je výsledkom práce a vôle desiatok ľudí. Nesmierne si ho vážime, pretože veľa znamená nielen pre náš zbor, ale pre slovenské zborové umenie a našu vlasť, ktorú sme dôstojne reprezentovali. Vďaka patrí všetkým, ktorí nás podporovali a podporujú, či už morálne alebo finančne. Za podporu ďakujeme okrem iných aj Mestu Trnava a Ministerstvu kultúry, ktoré finančnou dotáciou takisto dopomohlo našej účasti na tejto súťaži. Je to spoločný úspech všetkých zúčastnených aj inštitúcií. Zbor si okrem toho priniesol aj krásne spomienky a nové priateľstvá, ktoré nadviazal s obyvateľmi dedinky Eichenbühl, kde sme boli ubytovaní. Títo ľudia nám na štyri dni vytvorili zázemie, vďaka ktorému sme mohli prežiť krásny zájazd korunovaný dvoma cenami."*

R. ■

KONKURZ

Riaditeľ Štátneho komorného orchestra Žilina
vypisuje konkurz na miesto

■ vedúci skupiny 2. huslí
■ tutti hráč do skupiny huslí

Konkurz sa uskutoční: v stredu **18. októbra 2006** o 12.00 hod. v sále Domu umenia Fatra v Žiline

Požadované vzdelanie: absolutórium konzervatória alebo VŠ

Uchádzači si pripravia:
■ klasický alebo romantický koncert (pomalá a rýchla časť vrátane kadencií) ■ sólovú partitu alebo sonátu J. S. Bacha (ľubovoľná rýchla a pomalá časť) ■ hru z orchestrálnych partov – notový materiál uchádzačom zašleme

Uzávierka prihlášok: utorok **10. októbra 2006**
Slobodným uchádzačom možnosť poskytnutia ubytovania.

Prihlášky zasielajte poštou alebo e-mailom na adresu:
ŠKO Žilina, Dolný Val 47, 011 28 Žilina, e-mail: efilippi@isternet.sk

Vstupenky – abonentky – Slovenská filharmónia

Vážení priaznivci koncertov klasickej hudby, v mesiaci september máte možnosť zakúpiť si abonentky a vstupenky na koncerty 58. koncertnej sezóny Slovenskej filharmónie.

Termíny predaja abonentiek a vstupeniek na koncerty SF v sezóne 2006/2007

- *Prednostný predaj celosezónnych abonentiek (výmena) pre návštevníkov, ktorí mali abonentku v koncertnej sezóne SF 2005/2006* ***28. 8. – 20. 9. 2006*** *(abonentku z minulej sezóny prosíme predložiť)*
- *Voľný predaj abonentiek pre všetkých záujemcov* ***21. 9. – 6. 10. 2006***
- *Predaj vstupeniek na komorné koncerty v mesiaci október* ***od 2. 10. 2006***
- *Predaj vstupeniek na jednotlivé abonentné koncerty v sezóne 2006/2007 a voľný výber koncertov* ***od 9. 10. 2006***

Zmena programu a interpretov vyhradená

Pokladnica Slovenskej filharmónie, Reduta, Palackého 2, Bratislava. Otvorená v pracovných dňoch okrem stredy: 13.00 – 19.00 h v stredu: 8.00 – 14.00 h a hodinu pred koncertom. Rezervácie: fax: 54 43 59 56, e-mail: vstupenky@filharmonia.sk. ■

Aktuálne...

...so Silviou Hroncovou, generálnou riaditeľkou Slovenského národného divadla

■ Vaša doterajšia profesionálna činnosť je spätá prevažne s činoherným divadlom, teatrológiou a publicistikou. Aký je váš osobný vzťah k opernému umeniu?

Počas takmer ôsmich rokov v Divadelnom ústave som sa venovala nielen činohre ale pravidelne som sledovala aj dianie v opernom a tanečnom divadle na Slovensku a v zahraničí. Do Národného divadla som vstupovala s prehľadom o stave tohto žánru na našej prvej scéne a s víziou, akým smerom by sa malo hudobné divadlo vyvíjať. Ale ak vaša otázka smeruje k môjmu vnútornému vzťahu k opere, tak úprimne môžem povedať, že mi je veľmi blízka a jej budúcnosť mi leží na srdci.

■ Aké priority vo funkcii generálnej riaditeľky SND ste si vytýčili smerom k opere?

Otázku by som rozšírila na všetky tri súbory. Za najdôležitejšie považujem posilnenie postavenia Slovenského národného divadla v povedomí verejnosti, ktorej mienku doteraz priveľmi a skôr negatívne ovplyvňovala novostavba. Ak sa nám podarí 14. apríla 2007 otvoriť divadlo v nových priestoroch, verím, že uvažovanie verejnosti sa postupne odkloní od témy nekonečnej stavby a zameria sa na skutočné umelecké hodnoty tohto divadla. Myslím, že práve nové priestory so špičkovou technickou výbavou a kvalitnejšími službami umožnia ešte viac rozvinúť obrovský tvorivý potenciál, ktorým naše tri súbory disponujú a postupne privedú do divadla aj viac návštevníkov.

■ Aké sú vaše kompetencie a ambície zasahovať do chodu jednotlivých súborov?

V rámci svojho projektu som hovorila o zachovaní SND ako trojsúborového repertoárového divadla s umeleckou nezávislosťou a svojbytnosťou jednotlivých ansámblov. V tejto chvíli, keď prechádzame na nový prevádzkový režim, keď zakrátko dôjde k uvoľneniu priestorov Divadla P. O. Hviezdoslava a Malej scény, bude spoločná „prevádzková" strecha výhodou. Historická budova poslúži nielen časti operného a baletného repertoáru, ale aj činoherným produkciám. Myslím si, že za umeleckú kvalitu súborov by mali niesť zodpovednosť ich šéfovia, očakávam však, že sa otvoria novým umeleckým vplyvom a podarí sa im dostať naše tri súbory do silnejšej konkurencie s európskym divadlom.

Uvedomujem si však aj limity najmä finančného charakteru, to je práve pozícia generálneho riaditeľa - vytvoriť a nájsť taký model, aby sme mohli byť konkurencieschopní.

■ Takže ste presvedčená, že model viacsúborového divadla je v našich podmienkach perspektívny...

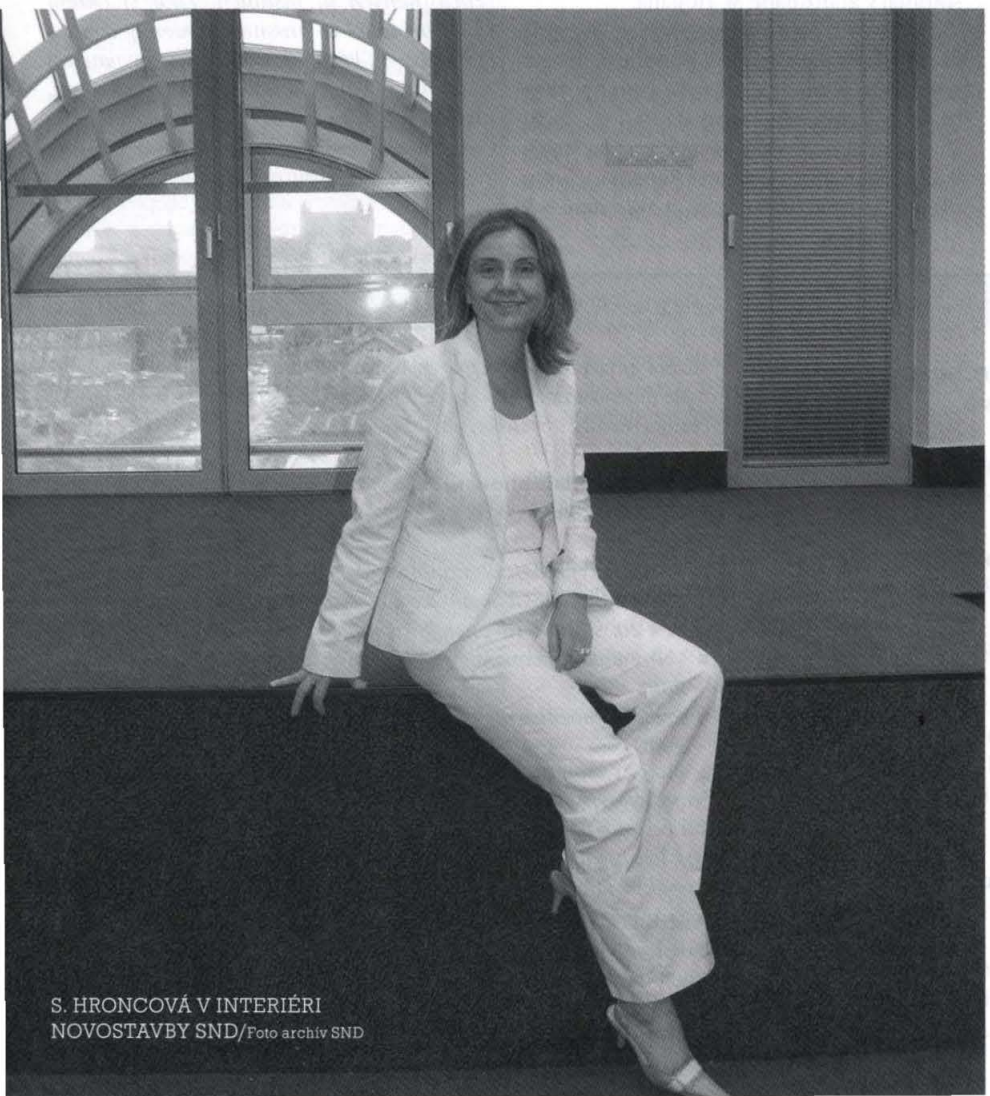
Áno, spoločné zázemie je z praktického hľadiska najefektívnejšie, ale opakujem, pri umeleckej a dramaturgickej autonómnosti ansámblov. Tento model má u nás, ale aj v Čechách, dlhodobú tradíciu, funguje a niet dôvodu túto historickú kontinuitu narúšať. Záleží na riaditeľoch jednotlivých súborov, aký profil im vtisnú, akú víziu presadia a akými umeleckými výsledkami oslovia divákov. Ich právomoci a zároveň zodpovednosť sú rozsiahle, z môjho pohľadu teda vedúce posty musia zastávať silné umelecké a ľudské autority s presahom do zahraničia. Prehľad o domácom a svetovom dianí je nevyhnutnosťou a rovnako musia poznať mladú umeleckú generáciu a hľadať pre nich príležitosti.

■ Pri inaugurácii ste vyjadrili potešenie zo spolupráce s činoherným riaditeľom Romanom Polákom. Priama otázka: kto povedie v sezóne 2006/2007 Operu a Balet?

Operu povedie doterajší sólista Opery SND a pedagóg VŠMU Peter Mikuláš, ktorý hosťoval aj na viacerých popredných svetových operných scénach, na čele Baletu SND bude vo svete uznávaný tanečník a choreograf Mário Radačovský, ktorý pôsobil v Netherlands Dance Theatre Jiřího Kyliána v Hágu a v Les Grand Ballets Canadiens v Montreali. Mám veľkú radosť, že sa mi podarilo získať do vedenia baletu umelca s takými veľkými skúsenosťami v zahraničí, dosiahnuť, aby sa po rokoch strávených v Holandsku a v Kanade presťahoval opäť na Slovensko. Je symbolické, že súbory Opery a Baletu SND povedú umelci, ktorí si koncom 80. rokov minulého storočia v prelomovej inscenácii Gounodovej opery *Faust a Margaréta* v réžii Jozefa Bednárika zahrali v pozícii speváka a tanečníka postavu Mefista.

■ Akému typu operného divadla fandíte? Režisérskym experimentom, provokáciám, čo je dnes módny trend, alebo ste zástancom „klasickejších" poetík?

Vašu otázku vnímam v dvoch rovinách. V dramaturgicko-repertoárovej a inscenačnej. Považujem za správne, ak v jednom opernom súbore je repertoár rozmanitý, ak v únosnej miere je ponuka rozdelená medzi lákavé svetové tituly a exkluzívnejšie diela,

S. HRONCOVÁ V INTERIÉRI NOVOSTAVBY SND/Foto archív SND

či už vytvorené v 20. storočí, alebo v dávnej minulosti. Divadlo formátu SND si nemôže dovoliť ignorovať žiadnu oblasť opernej tvorby. Musí však mať svoju charakteristickú tvár a svojho diváka formovať v európskom kontexte. Teraz k druhej rovine otázky. Keďže mám blízko k činohernému divadlu, pochopiteľne, vizuálne poňatie a režisérsky výklad vnímam veľmi intenzívne. V opernom žánri však musí ísť spolu s kvalitnou hudobnou a speváckou interpretáciou. Uvediem príklad, ktorý na mňa pôsobí veľmi inšpiratívne. Varšavská Opera Narodowa (Teatr Wielki), vedená svetoznámym poľským režisérom Mariuszom Trelinským, ktorý pracuje v umeleckom tandeme so slovenským scénografom Borisom Kudličkom, zásadne zmenila pohľad na operné divadlo u našich severných susedov. Majú za sebou uvedenie veľkých titulov ako *Don Giovanni*, *Madame Butterfly*, *Eugen Onegin*, *Bohéma* vo výraznom súčasnom inscenačnom rukopise. Získali popri „konzervatívnych" divákoch aj nový typ návštevníkov z radov mladých ľudí, z podnikateľských kruhov, skrátka prilákali publikum širokého spektra. Varšavská opera dnes spolupracuje s významnými svetovými osobnosťami ako Plácido Domingo, Marc Minkowski, Akim Freyer, Jiří Kylián... pripravujú inscenácie v koprodukciách s popredných európskymi a americkými opernými domami. A to je výzva aj pre nás.

■ Aký je súčasný slovenský divák, čo vieme o jeho vkuse, potrebách, rozhľadenosti? O jeho túžbach či rezervách? Poznáme ho vôbec?

Tú istú otázku som si pri vstupe do funkcie položila aj ja. Uvedomila som si, že nemáme relevantný sociologický prieskum, ktorý by nás informoval o adresátovi našej práce. Práve v tomto období ho pripravujeme, lebo nás eminentne zaujíma pre koho hráme, koho sme už získali a koho musíme osloviť. Výsledok výskumu sa stane bázou pre novú marketingovú stratégiu a motiváciou pre dramaturgické i umelecké smerovanie. Zvýšená kapacita diváckych miest o vyše tisíc nás zaväzuje rozširovať okruh návštevníkov, komunikovať s mladšími vekovými skupinami, vychádzať im v ústrety repertoárom aj formou spracovania diel, aká je zaužívaná v zahraničí. Svet je otvorený, je tu možnosť porovnávania, a to je výzva aj pre naše divadlo. Nesmieme stratiť klasického „konzervatívnejšieho" diváka, ale zároveň máme ambíciu pritiahnuť moderne orientovaného, rozhľadeného, ale aj menej skúseného návštevníka. Diváka si budeme musieť získať od prvého dňa otvorenia divadla.

Spravíme všetko preto, aby už otvárací večer vnímalo čo najviac divákov, a preto sa budeme usilovať, aby Slovenská televízia vysielala otvorenie v priamom prenose, aby Slovenský rozhlas celodenné vysielanie tematicky naladil na tento výnimočný deň.

■ Téma novostavby je obohranou platňou. Predsa však: je to megalománia, alebo normálny produkt doby? Prevažujú obavy z ekonomického zabezpečenia chodu, alebo radosť z veľkého priestoru a moderného technického vybavenia?

Od začiatku tvrdím, a s tým som vstupovala do konkurzu, že nový priestor je pre SND obrovskou výzvou. Ešte z pozície riaditeľky Divadelného ústavu som preferovala názor, aby sa budova zachovala pre divadelné účely. Dnes som rada, že sa tak stalo. Neraz som pozorovala, ako tí, čo pri pohľade na stavbu zvonka hovorili o megalománii, keď prekročili jej prah, postavili sa na javisko, poprechádzali sa po spoločenských priestoroch, pochopili, že ich hodnotenie nebolo opodstatnené. Je to divadlo reprezentatívne, vybavené špičkovou technikou, ktorá umožní tvoriť moderne, pružne a konkurovať svetu. Tieto výsady by mal čo najskôr pocítiť divák. Samozrejme, otázka nákladov na prevádzku a návratnosti je tvrdý oriešok. Sme tu však nato, aby sme zladili náplň divadla s ekonomickými požiadavkami a dosiahli efektívny výsledok. Ale stále si myslím, že tieto priestory dnes hlavné mesto veľmi potrebuje.

■ Myslím si, že treba priblížiť divadlo verejnosti, odstrániť pomyselné bariéry medzi javiskom a auditóriom. Okrem operných matiné pred premiérami, na ktorých sa Jaroslav Blaho veľmi úspešne prihovára priamo publiku, niet žiadnych kontaktov. Chýbajú besedy s tvorcami, umelcami, kritikmi, chýba propagačný časopis, plagát je neprehľadný, niet CD nahrávok z vlastnej produkcie...

Som rada, že ste túto tému otvorili, pretože zastávam rovnaký názor. Mám predstavu, aby novostavba neožila len večerným rozsvietením divadelných reflektorov, ale stala sa priestorom pre celodenné divadelné a iné podujatia. Postupne by sa nové divadlo malo zapĺňať nielen divadlom, ale aj množstvom sprievodných podujatí, ktoré k takejto budove ale aj k národnému divadlu zákonite patria – matiné, diskusie po predstaveniach, workshopy, výstavy, inštalácie... Ideálne by bolo, keby sa podarilo víkendy naplniť príťažlivým programom, aby sa rodiny s deťmi v týchto priestoroch stretávali a kultúrne obohacovali. Aby mali možnosť navštíviť pod jednou strechou výstavu, vypočuť si koncert, či stretnúť sa s umelcami. Viem, že sú to náročné méty, ale inú cestu ako priblížiť „národné divadlo národu" nevidím. Spomínate informačné materiály, skutočne, divadelný mesačník je potrebný a začneme ho s prechodom do novej budovy vydávať. Veď máme čo propagovať. Naši sólisti vystupujú často na svetových javiskách a je našou milou povinnosťou o tom verejnosť informovať. Máme skvelých a výnimočných hercov a tanečníkov. Pripravujeme propagačné CD vo viacerých jazykových mutáciách, ročenka bude spoločná pre všetky tri súbory. V novej budove plánujeme viaceré novinky – zriadiť divadelné informačné centrum s kníhkupectvom a našim divákom ponúkať postupne nové a nové „produkty", zmenia sa aj ďalšie propagačné materiály, veď viete, že v zahraničných domoch sú to obsažné knižočky s množstvom faktografií, s libretom, textom hry, profilmi účinkujúcich. Všetky „doplnkové" aktivity sa budú realizovať postupne.

■ Pri návštevách premiér v pražskom Národnom divadle ma vždy dojíma prítomnosť emeritných umelcov v prvých radoch hľadiska, ktorých riaditeľ Daniel Dvořák osobne privíta. Nezabúdame tak trocha na vlastnú minulosť, dokážeme ju reflektovať, vážiť si ju, poučať sa z nej?

Keďže som vyšla z prostredia Divadelného ústavu, úplne vašej otázke rozumiem. Pre mňa osobne je história SND silnou inšpiráciou a vo svojej práci z nej čerpám. Vynára sa mi v tejto chvíli spomienka na nedávnu výstavu o dejinách divadla 20. storočia, kde sme pred jej ukončením zorganizovali takpovediac „senior párty" a pozvali na ňu žijúcich umelcov, ktorí vlastnou tvorivosťou písali históriu slovenského divadla. Bolo pre mňa silným emotívnym zážitkom sledovať ich radosť z prehliadky výstavy, zo vzájomných stretnutí a spomienok na ich produktívne roky. Takže som jednoznačne za to, aby sa história divadla rôznymi formami neustále oživovala. Nedávno som bola na premiére v parížskej Comédie-Française a pri vstupe do divadla ma vítali dva typy informácií – z jednej obrazovky o súčasnej produkcii, z druhej o histórii divadla. V dlhodobejšom horizonte mám predstavu aj o vydavateľskej činnosti v rámci SND. Monografie popredných umelcov na knižnom trhu veľmi chýbajú. Ale predovšetkým sú to naši žijúci umelci – pamätníci, na ktorých by sme nechceli zabúdať a bude mi cťou pozývať ich na naše predstavenia.

■ Zhovárame sa uprostred leta. Bratislavou prúdia davy turistov. Niet pochýb, že časť z nich by uvítala stretnutie so živým umením. Budova opery je však hermeticky uzavretá a žiadna z agentúr sa neodhodlala usporiadať v exteriéri operný festival. Sme asi jedinou metropolou, ktorá si pojem uhorkovej sezóny dôsledne stráži. Neuvažujete do budúcnosti o opernej aktivite aj počas divadelných prázdnin?

Otvorili ste ďalšiu aktuálnu tému. Sama som pred pár dňami sledovala v Prahe, ako pred ôsmou večer prúdili davy turistov do Stavovského divadla na Mozartovho *Dona Giovanniho*. Tých príkladov je v našom okolí veľa, aj budapeštianska opera otvára počas prázdnin svoje brány, o širokej viedenskej ponuke vari ani hovoriť netreba. Opera je tým najideálnejším žánrom, ktorý možno ponúknuť hosťom našej metropoly, pretože niet v nej jazykových bariér. V horizonte najbližších rokov je to pre nás ďalšia dôležitá výzva, s ktorou sa budeme musieť vážne zapodievať.

Pripravil Pavel Unger ■

Hudba Modre

V ostatných rokoch je hudobný život na Slovensku obohatený o malé festivaly, cykly koncertov, ktorých iniciátormi a usporiadateľmi sú najmä koncertní umelci. Tak vznikla Hudba pod diamantovou klenbou v rodnom meste Petra Michalicu v Kremnici, v Banskej Štiavnici cyklus koncertov Pekná hudba organizovaný Eugenom Prochácom ako aj malý festival **Hudba Modre** pod patronátom Moyzesovho kvarteta, najmä jeho violončelistu Jána Slávika, ktorý je s mestečkom spriaznený rodovými koreňmi.

ZĽAVA: A. LAKATOŠ, J. SLÁVIK A CH. SOLDAN./ Foto: J. Kuchtová - Modranské zvesti

Špecifikom tohto podujatia je jeho dramaturgické zameranie na súčasných slovenských skladateľov. Každý ročník bol dosiaľ venovaný jednej osobnosti, z tvorby ktorej odznelo - popri iných skladbách - aj jedno premiérované dielo. Na prvom ročníku dominovala tvorba Ilju Zeljenku, druhý bol venovaný Vladimírovi Godárovi, tretí Ladislavovi Kupkovičovi, štvrtý Ladislavovi a Martinovi Burlasovcom a tohtoročný - v rámci Roku slovenskej hudby - storočnici narodenia Alexandra Moyzesa a Ľudovíta Rajtera.

Snahou usporiadateľov je získať čo najkvalitnejších interpretov, predovšetkým z radov mladých. Tohto roku (**23.** až **25. júna**) sme si v Modre vypočuli okrem **Moyzesovho kvarteta** aj klaviristu **Christopha Soldana** z Nemecka, **Bratislava Trombone Quartet**, maďarského tubistu **Rolanda Szentpáliho** (triumfoval o. i. na minuloročnom Stredoeurópskom festivale koncertného umenia v Žiline), orchester **Komorní sólisti Bratislava** pod vedením **Ivany Pri-stašovej**, ale aj organistu **Jána Vladimíra Michalka** a trubkára **Juraja Bartoša**.

Skvelý klavirista CH. Soldan uviedol okrem Mozartovho *Koncertu* výber z *Divertimenta pre klavír op. 11* od Alexandra Moyzesa, čo bolo v jeho interpretácii zvlášť sympatické. Dramaturgickým osviežením bolo aj Moyzesovo *Malé trio pre husle, violu a violončelo* v interpretácii Moyzesovho kvarteta. Ľudovíta Rajtera máme v pamäti hlavne ako nezabudnuteľného dirigenta, a tak ukážky z jeho kompozičnej tvorby boli obohatením poznatkov o tomto umelcovi.

JURAJ BARTOŠ A JÁN VLADIMÍR MICHALKO./Foto: J. Kuchtová - Modranské zvesti

Jeden z koncertov festivalu sa tradične uskutočňuje v atraktívnej Rytierskej sieni Hradu Červený kameň a teší sa mimoriadnej pozornosti návštevníkov z celého regiónu. Tohto roku boli na programe skladby W. A. Mozarta, G. Tartiniho, Ľ. Rajtera a F. Schuberta v interpretácii orchestra Komorní sólisti Bratislava a **Jána Slávika**. Aj tradičný Malý koncert veľkých nádejí, na ktorom sa prezentujú žiaci modranskej ZUŠ, je dôstojným príspevkom do programu a aj tentoraz potešil výkonmi vskutku na vysokej úrovni, hovoriac tak o kvalitách školy, jej pedagógov, ale aj talente „nádejí".

Anna Kovářová ■

BRATISLAVA TROMBONE QUARTET/ Foto: J. Kuchtová - Modranské zvesti

Tri dni s čarovnou hudbou v Banskej Štiavnici

V starobylej Banskej Štiavnici sa posledný júlový víkend (**28.** až **30. júla**) konal už 7. ročník **Festivalu peknej hudby**, ktorý organizuje občianske združenie Pekná hudba, Mesto Banská Štiavnica, Centrum mestskej kultúry Rubigall, Slovenské banské múzeum a Múzeum vo Svätom Antone.

Podujatie, tak ako tradične, začalo vernisážou výtvarníckej expozície, ktorú tentokrát tvoril súbor fotografií **Miloty Havránkovej**. V dvoch sálach Starého zámku si návštevníci mohli prezrieť ukážky, tvoriace prierez 40-ročnej autorkinej tvorby a obdivovať jej svojský, často experimentujúci pohľad na svet. Vernisáž improvizáciami dopĺňal violončelista Eugen Prochác.

ALEXEJ KORNIENKO/Foto archív

Prvý večer zaujal publikum v preplnenej Rytierskej sále moskovský klavirista **Alexej Kornienko**, ktorý bravúrne stvárnil skladby Mozarta, Schuberta a Chopina.

Horúce sobotňajšie predpoludnie lákalo skôr k vode, no napriek tomu sa barokova kaplnka Múzea vo Svätom Antone zaplnila do posledného miesta. Tí, čo prišli, neoľutovali, pretože mohli obdivovať interpretačné majstrovstvo súboru **Cellomania**, pôsobiaceho v zložení **Jozef Lupták, Eugen Prochác** a **Ján Slávik**.

Krátko pred večerným koncertom **Symfonického orchestra Štátnej opery v Banskej Bystrici** sa strhla nad Štiavnicou búrka. Nepoznačilo to však návštevnosť, veď možnosť vypočuť si **Sergeja Kopčáka**, jediného zo slovenských umelcov, ktorý nepretržite – už 23 rokov – hosťuje v newyorskej Metropolitnej opere, sa len tak ľahko nenaskytne. Jeho ária z opery *Eugen Onegin* a monológ Borisa z opery *Boris Godunov* niesli známky najvyššej kvality. Tento vynikajúci spevák a vysokoškolský pedagóg si vychováva dôstojných nástupcov. Potvrdil to mladý, talentovaný **Ondrej Mráz**. Ani nie 30-ročná sopranistka **Erika Tégen-Čambálová** si vyslúžila taktiež spontánny potlesk za árie z opier *Rusalka* a *Traviata*. Izraelský dirigent Harvey Bordovitz pre ochorenie neprišiel, ale pohotovo ho nahradil **Pavol Tužinský**.

Aj posledný festivalový koncert v Rytierskej sále sa odohral pred početným auditóriom. Meno klaviristu **Mariána Lapšanského** bolo dostatočným lákadlom. S violončelistom **Ľudovítom Kantom**, pôsobiacim v Japonsku, tvorili skvelú umeleckú dvojicu, v podaní ktorej zneli skladby od Gabriela Faurého, Davida Poppera, Césara Francka a premiéra kompozície Lucie Koňakovskej.

ĽUDOVÍT KANTA/Foto archív

Festivalové koncerty priniesli hodnotný umelecký zážitok a spríjemnili letné večery Štiavničanom aj návštevníkom mesta. Patrí za to vďaka riaditeľovi festivalu Eugenovi Prochácovi, jeho manželke, všetkým účinkujúcim, organizátorom a sponzorom.

Podľa riaditeľa festivalu ostatný ročník mal niekoľko noviniek. Vďaka Nadácii SPP sa uskutočnili aj majstrovské kurzy v troch odboroch: violončelo, akordeón a gitara, na ktorých sa zúčastnili mladí ľudia zo Slovenska, Rakúska a Poľska. Banská Štiavnica je podľa E. Procháca: „ideálne miesto nielen na festivaly, ale aj na organizovanie kurzov. Je čarovná, upúta svojou atmosférou a pôsobí inšpiratívne na mladých umelcov. Tí sa v malebnej budove ZUŠ cítili vynikajúco. Nápad organizovať hudobný festival v Banskej Štiavnici bol, ako sa ukázalo, šťastným krokom. Hoci je s prípravou festivalu veľa práce, prináša to zvláštne uspokojenie a radosť...“

Eleonóra Bujnová ■

SERGEJ KOPČÁK/Foto archív

VIVA MUSICA v Bratislave

Tesne na hranici s dvomi krajinami, Rakúskom a Maďarskom, je Bratislava vari naexcentrickejším, temer exteritoriálne položeným európskym hlavným mestom štátu. Preto bola Bratislava odjakživa živou kultúrnou križovatkou. Dlho však trvalo, kým sa čulá výmena dovolenkových turistov na bratislavských námestiach stala trvalou vizitkou letných dní. Toto všetko významne podporujú kultúrne aktivity, ktoré mesto ponúka svojim obyvateľom. Dvojmesačné „Kultúrne leto" odnedávna oživujú nielen ponuky stabilných organizátorov, ale aj novozaložených občianskych združení, ktoré sa inšpirujú podobnými akciami v zahraničí. V minulom roku a počas tohto leta sa do pozornosti Bratislavčanov dostali podujatia občianskeho združenia ORFEO. Najprv pod názvom Hudobné záhrady Bratislava, teraz premenované na festival **Viva Musica**, moderný festival klasickej hudby.

10. – 20. augusta sa uskutočnil v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí veľmi úspešný 2. ročník podujatia **Viva Musica**. Premenovanie festivalu bolo podľa slov jeho riaditeľa vynútené lepšou zrozumiteľnosťou názvu vo viacerých jazykových mutáciách. Zároveň vyjadril krédo umeleckého riaditeľa Mateja Drličku, ktorý organizuje toto podujatie v tandemovej spolupráci s manželkou Carolin. Na jeho pleciach spočívala prevažne hudobná dramaturgia a osobné kontakty s hudobníkmi, Carolin zastávala post „event" organizátorky. Festival dostal zásluhou grafickej dizajnérky Niny Weisslechnerovej farebne odvážny grafický vizuál, s dôrazom na netradičnosť a obsahovú účinnosť. Koordinátorom nočných „viva after parties" po skončení koncertov bol francúzsky herec Michel Verdier. V tíme tohto štábu dokonca pôsobil aj módny návrhár Boris Hanečka a zopár ďalších mladých umelcov: herečka, pop-speváčka, režisérka, slečny v bufete a ďalší. Riadiac sa heslom „Nech žije hudba!" pritiahli do Bratislavy okrem slovenských aj početnú plejádu mladých zahraničných interpretov. Títo umelci sú členmi popredných európskych orchestrov na významných postoch prvých hráčov. Prívlastkami „moderný" a „klasický" boli vymedzené dramaturgické mantinely hudobnej ponuky. Festival mal vysokú návštevnosť, ľudí neodradilo ani zlé počasie na začiatku festivalu. Každý z koncertov mal inú iskru a neopakovateľnú atmosféru.

Festival žil a dýchal na námestí. Nebolo by preto vhodné merať jednotlivé večery prísnym okom sálového poslucháča zvyknutého na štúdiové ticho koncertnej siene. Koncertujúci umelci museli použiť veľa hudobníckej profesionality na potlačenie priestorových prekážok. O to väčšia im patrí vďaka za skvelé výkony a nezabudnuteľné zážitky. Aj preto chcem o tomto podujatí písať perom príjemne prekvapeného návštevníka, akým mohol byť každý, hoci aj náhodný hosť na drevených a kovových laviciach. Pripomeňme, čo všetko sa odohralo na Viva Musica.

Na koncertoch sa striedal orchestrálny zvuk s komornejšími obsadeniami. Vymenujem poradie tematických večerov festi-

Foto: Simona Weisslechner

valu: vlajkový koncert *Viva Bratislava* (Mozart, Chopin, Honneger, Copland), úctivý program *Harmonia Mundi* pre dychové okteto! (operný Mozart- pre dychové okteto, Dvořák), brilantné *Saxcription* - 4 saxofóny súboru **Bohemia Saxophone Quartet**, nekonvenčné nedeľné detské hudobné predstavenie *Prasiatko Robert (***Marc-Olivier Dupin***)* hýrilo vtipom a humorom v hudbe. *IMB* - koncert vynikajúcich profesorov (**D. Seidel, P. Messina, I. Danko**) z Medzinárodných interpretačných kurzov, príjemným prekvapením bol večer *Eine kleine Jazz Musik* (obľúbený súbor **Pacora**, hrali v daždi). Raritou bol *Piano recital* virtuóza **Ladislava Fančoviča** na námestí a duchovný koncert nazvaný *Voice*, ktorý sa ako jediný konal v Dóme Sv. Martina (famózny kontratenor **Matthias Rexroth**). Takmer vypredaným koncertom *The 8 Seasons - Osem ročných období* (**ORFEO** a **Alea**) potešili priaznivcov Vivaldiho aj Piazzollu a s veľkým záujmom sa stretol aj večer *Bratislava in Blue* (stále „horúci" **Bratislava Hot Serenaders**) i posledný večerný program: impresívna *Zjasnená noc* (názov prevzatý zo Schönbergovho diela). Na záver ešte repríza detskej opery *Prasiatko Robert* pre niekoľkonásobne početnejšie nadšené publikum. Zaiste ich pritiahol aj skvelý výkon orchestra ORFEO, dvoch sólistov (**L. Brázdilíková** *a* **D. Vitázek**), aj dirigenta **J. Valčuhu** ako aj výkon **Mariána Slováka** v roli neprekonateľného rozprávača. Ďalší sólisti, ktorí sa predstavili pozoruhodnými výkonmi: fagotista **David Seidel**, klarinetisti **Matej Drlička** a **Patrick Messina**, hobojista **Ivan Danko**, klaviristi **Ladislav Fančovič** a **Adam Birnbaum**, flautista **Florent Bontron** a harfistka **Cécile Maudire**.

Festival využil umeleckú potenciu sólistov a členov **ORFEO Orchestra** a dirigentov **Ariela Zuckermanna** i nášho vo Francúzsku pôsobiaceho Juraja Valčuhu... Všetci, vrátane umeleckého riaditeľa Mateja Drličku, aktívne hrajúceho na mnohých koncertoch v orchestri či ako sólista, sú napospol členmi iných orchestrov. Orchestrálny pôvod festivalových interpretov na námestí pred operou ma tak zaujal, že uvádzam súpis telies: Orchestre Regional de Cannes, Slovenská filharmónia, Staatsoper Stuttgart, Mníchovská filharmónia, Orchestre Suisse Romande, Meininge Oper, Symfonický orchester Slovenského rozhlasu, Gewandhaus Orchester Leipzig, Orchestre Île de France, Klangforum Wien, Slovenský komorný orchester B. Warchala, Solistes Européens Luxembourg, Volksoper Wien, Orchester Opery SND aj študenti VŠMU. Toto si žiada zápis do nejakej bratislavskej knihy rekordov. Zdá sa mi, že letná kolekcia umelcov z toľkých významných európskych hudobných telies na bratislavskom letnom pódiu je už sama osebe raritou hodnou povšimnutia. Nečudo, že pre potreby podujatia vytvorený ansámbel ORFEO je pohotovým letným orchestrom komorného typu. Napriek tomu, že som ho ešte nepočula hrať v štúdiovom tichu, má zvuk veľkého telesa, je schopný hrať orchestrálne festivalové partitúry, a to aj napriek krízovému počtu skúšok. Kooperujúcim priestorom, kde mohli sólisti a orchester nacvičovať, boli sály Konzervatória v Bratislave, ktoré poskytol riaditeľ Mgr. P. Čerman. Sponzoring festivalu mal teda aj takúto podobu, Slovenský rozhlas a Rádio Devín poslúžili mediálnou podporou, časopisy a ostatné firmy podľa svojich možností, vrátane Hudobného života. Najcennejšou formou duchovnej podpory však bola stúpajúca účasť Bratislavčanov a zahraničných turistov v hľadisku.

Aké boli ďalšie zvláštnosti Viva musica?

Vlastný skladací „amfiteáter" postavený na Hviezdoslavovom námestí mohol vzniknúť vďaka záštite starostu mestskej časti Bratislava-Staré mesto, Ing. Petra Čiernika, ktorý tento lukratívny, ale zároveň „mestskými ruchmi ozvučený" priestor veľkoryso ponúkol festivalu. Bolo zaiste náročné nielen ho postaviť ale aj zabezpečiť a ustrážiť počas noci techniku. V tomto priestore sa konala jedna premiéra za druhou! Festival na námestí pred operou SND dostal nečakanú možnosť uchádzať sa o viaceré prvenstvá v rámci živého uvádzania skladieb viacerých hudobných štýlov v „open air" plenéri. Nemusím byť historikom, aby som mohla napísať, že nasledujúci repertoár: Chopin: *Klavírny koncert*, Honneger: *Letné pastorále*, Copland *Apalačská jar*, Dvořák *Dychová serenáda d mol*, Bernstein: *Suita z West Side Story*, Brubeck: *Blues rondo la Turk*, Gershwin: *Rapsódia v modrom*, Hancock (jazz), Mozart (dychové kvartetá, kvintetá), Beethoven: *Appasionata*, Chopin: *Scherzo*, Schubert: *Dostaveníčko*, Piazzolla a Vivaldi, Hummel: *Septeto*, Debussy: *Tance* či Bizet: *Suita* a mnohé ďalšie skladby zazneli na námestí pred sochou Hviezdoslava po prvýkrát (!) v histórii tohto priestoru. „Live", pred platiacim publikom.

Nech už vnímame uvedené priority tak či onak, festivalová dramaturgia brala do úvahy letné mestské publikum. Bolo v nej cítiť úsilie pritiahnuť obyčajných ľudí na neobyčajné hudobné predstavenia. Na koncertoch som vnímala nielen sluchom - hudobnú produkciu profesionálne ozvučenú kvôli voľnému priestoru aj s pomocou reproduktorov - ale aj zrakom súhru okolitej architektúry budov opery, hotela, domov, mestotvorných prvkov, parkovej zelene a pouličných gastronomických vôní pod večernou oblohou.

Nevýhodou recenzií na väčšie koncertné podujatia je prebytok hudobných zážitkov, ktoré nie je možné pretlmočiť v rozsahu, aký by bol vhodný. Dúfam, že letmý pohľad do zákulisia „viva-festivalu" vzbudí záujem o toto podujatie približne o rok, kedy by sa mal uskutočniť (verme) jeho 3. ročník. Viva!

Melánia Puškášová ■

Nová sezóna ŠfK

Dramaturgiu prvej polovice 38. koncertnej sezóny **Štátnej filharmónie Košice** ovplyvnili predovšetkým Rok slovenskej hudby a 250. výročie narodenia W. A. Mozarta. Prvej z udalostí je venovaný samostatný koncert (2. november), diela slovenských skladateľov sa však budú aj naďalej objavovať počas celej sezóny. *Omšou C dur „Korunovačnou"* zavŕšime sériu koncertov „Rok s Mozartom", v rámci ktorej uvedieme aj ďalšie Mozartove diela; okrem fagotového a husľového koncertu zaznie aj *Sinfonia concertante pre husle a violu*, či *Koncert pre dva klavíry*. Známe diela, ako aj objavovanie „nepoznaného" ponúka 13 koncertov tradičného A cyklu. Čajkovského *5. symfónia*, Schubertova *„Nedokončená"*, *Má vlast* Bedřicha Smetanu, Barberovo *Adagio*, či Chopinov klavírny alebo Beethovenov husľový koncert patria k najznámejším dielam klasickej hudby. Spoznávanie nového umožní hudba S. Bodorovej, I. Szeghy, B. Bartóka, a tiež zriedka interpretované diela Respighiho, Rimského-Korsakova či Berlioza... Rôznorodá nová sezóna ŠfK umožní stretnutie s najväčšími „opernými hitmi", folklórom v podaní spojených orchestrov Diabolských huslí a ŠfK , s muzikálom, *„Tangom alla Piazzolla"*, so Shakespearom (nielen v hudbe), či s jazzom... Pokračovať bude úspešný projekt „Konzervatoristi hrajú s filharmonikmi", prioritou naďalej zostanú dopoludňajšie „Koncerty pre mládež". ŠfK rozšíri pôsobenie aj mimo Domu umenia; okrem pravidelného koncertovania na území regiónu pripravuje nový projekt „Hudba v nemocnici".

Najväčšie európske talenty a výnimočné umelecké osobnosti - aj to je 38. koncertná sezóna ŠfK. Sólisti B. Kelemen, K. Kokasová, D. Karvay, K. Englichová, M. Lehotský, I. Matyášová, I. Ženatý, M. Lapšanský, M. Radič, A. Solárik, P. Pažický , dirigenti J. Swoboda, L. Svárovský, T. Hanus, Z. Muller, M. Vach a mnohí ďalší dokážu vždy „priniesť" zážitok z prekračovania hraníc všedného. To je napokon ambíciou celej novej koncertnej sezóny ŠfK.

R. ■

Historická premiéra – hudobný festival na Použí

Už minulý rok sa na pôde Základnej umeleckej školy vo Veľkých Kapušanoch, v hlave jedného z jej učiteľov, zrodila myšlienka uskutočniť **Veľkokapušiansku hudobnú jar**. Prečo však tajiť – nebola to akcia, ktorá by sa dotkla kvalitatívnych výšin... Tento rok však išlo o niečo iné. Usporiadať kvalitný hudobný festival v regióne Použia, ktorý sa mimoriadnymi hudobnými tradíciami pýšiť nemôže, si osvojila o čosi väčšia množina osôb. A malo ísť o naozajstný festival, nielen o sériu dvoch školských a dvoch výchovných koncertov. Projekt, ktorý si z praktických dôvodov ponechal značku VKHJ, napokon ocenilo aj naše ministerstvo kultúry a dlho snívaný sen sa mohol uskutočniť. A to aj vďaka Základnej umeleckej škole, neziskovej organizácii MUSA NOSTRA, Kultúrnemu centru Medzibodrožia a Použia, Slovenským elektrárňam-Enel, Mestskému úradu Veľké Kapušany a ďalším inštitúciám.

Šesť profesionálnych koncertov, dva koncerty školské a tri výstavy – v priebehu dvoch týždňov, od **30. mája** do **16. júna.** Niektorí skeptici sa obávali, či také malé a pomerne „bezvýznamné" mestečko Veľké Kapušany, s ledva desaťtisíc obyvateľmi na zabudnutom juhovýchode vôbec unesie nával hudby a umenia. Jednoznačne možno konštatovať – unieslo...

Festivalový výbor si vytýčil smelý cieľ predstaviť čo najširšie spektrum európskych tradícií artificiálnej hudby. Jazz, sakrálna hudba, verbunk, Mozart, Chopin, súčasná hudba – v tom všetkom sa mohli kochať návštevníci 2. Veľkokapušianskej hudobnej jari. Otvárací koncert patril **Štátnej filharmónii Košice** a skladbe *Musica slovaca* od Ilju Zeljenku, Weberovmu *Klarinetovému koncertu* a Mendelssohnovej *Talianskej symfónii*. Hoci paradoxne na najviac propagovanom koncerte v Mestskom kultúrnom stredisku sa objavilo najmenej poslucháčov (veruže, bolo viac osôb na pódiu než v hľadisku...), košickí filharmonici pod taktovkou maďarského dirigenta **Gábora Horvátha** podali zodpovedný, plnohodnotný výkon. Klarinetista **Jozef Luptáčik** pekne frázoval a vynikal kvalitným tónom, filharmónia stvárnila s patričnou razanciou a jemnocitom Zeljenkove i Mendelssohnove reprezentatívne výtvory.

O jazzovú zábavu sa postarali **Gabriela Kozmová** (spev) a **Otakar Krásenský** (klavír) v koncertnej sále ZUŠ; ponúkli prierez klasikmi tohto žánru s dôrazom na swing (Gershwin, Cole, Sinatra, Ježek a ď.). Obaja interpreti patria k zanieteným propagátorom jazzu, a ich vystúpenie oživili Krásenského humorné verbálne vložky. Z celkom iného súdka sme si pochutnali na vystúpení gréckokatolíckeho zboru **Chrysostomos** z Vranova nad Topľou. Pod striedavým vedením dirigentov **Anny Maťašovej** a **Ladislava Sabolčáka** zazneli zriedka počuté diela od starších a novších autorov, príslušníkov východného obradu. Zvláštny, miestami asketický, miestami emocionálne povznášajúci mysticizmus (pochopiteľne, bez sprievodu) bol pre poslucháčov jedinečným zážitkom, ktorý nezatienili ani rachotiace bubny predvolebnej kampane v bezprostrednej blízkosti Mestského úradu.

Je prirodzené, že z kapacitných i ekonomických dôvodov sú hlavnou časťou VKHJ komorné koncerty. Hosťovanie komorného orchestra tu znamená veľké plus, niečo navyše. A najmä, ak sa koná v obci, ktorá síce čosi také predtým nikdy nezažila, no o takúto udalosť stojí. To bol prípad vystúpenia **Komorného orchestra Jánosa Lavottu** z maďarského Sátoraljaújhelya v blízkom Drahňove. Lónyaiho kaštiel sa takmer úplne zaplnil a oddal sa tónom Mozarta (predohra k opere *Titus, Koncert pre flautu D dur*), Bartóka (*Desať maďarských ľudových piesní*) a Ferenca Farkasa (*Lavottovská suita*). Muzicírovanie tohto telesa pod kontrolou umeleckého vedúceho **Jánosa Dombóvári**ho vyhovuje aj veľmi náročným kritériám, či už ide o mozartovskú vzdušnosť línií alebo bartókovský temperament. Je to zohratý a plnokrvne hrajúci komorný orchester, ktorého kvality ocenilo aj drahňovské publikum.

Nezabudnime ani na dva koncerty miestnej ZUŠ, na Koncert najlepších žiakov k MDD a na Benefičný koncert na opravu budovy. Okrem toho, že obecenstvo mohlo obdivovať šikovnosť a um talentov hudobnej školy, tieto koncerty boli aj apelom na zodpovedných kvôli nevyhnutnosti riešiť málo vyhovujúce a v kritickom stave sa nachádzajúce priestory bývalej robotníckej slobodárne, v ktorých sídli veľkokapušianska ZUŠ.

Vrcholom festivalu bol klavírny recitál **Ivana Gajana**. Slušne zaplnená koncertná sála ZUŠ so zatajeným dychom sledovala ani nie tak fascinujúcu bravúru jedného z našich najlepších klaviristov (tú sme vnímali ako samozrejmosť), ako skôr jeho preduchovnelú, čarovne-intímnu poéziu, nádherný tón, stoickú meditatívnosť i strhujúcu vášeň. Poslucháčsky vďačný repertoár, pozostávajúci z diel Mozarta, Schuberta a Chopina obohatil Gajan o Suchoňovu *Malú suitu s passacagliou*. Možno najlepší koncert v histórii Veľkých Kapušian mal aj príslušnú odozvu v podobe neutíchajúceho aplauzu a troch prídavkov. Ivan, ešte raz ďakujeme...

Ani záverečný koncert nezaostal v dramaturgickej a interpretačnej náročnosti. 2. VKHJ obdarila vynikajúceho košického skladateľa Norberta Bodnára autorským koncertom k jeho päťdesiatinám, čím zavŕšila svoju orientáciu na Rok slovenskej hudby. Od experimentálno-aleatorických klavírnych *Prelúdií* cez recesne-programovú *Funny breakfest* pre sólový klarinet až po postmodernistický a nemenej zábavný *Eine kleine Walzmusik* pre štvorručný klavír tak kapušianski milovníci hudby mohli do istej miery spoznať svojráznu autorskú poetiku N. Bodnára a okrem nej aj ukážky z tvorby ďalších originálnych mysliteľov a autorov hudby 20. storočia, ako Ivesa či Busoniho. Známe klavírne duo **Ľudmila Kojanová a Pavel Novotný**, klarinetista **Henrich Kristmann** a klaviristka **Janette Katinová-Šingerová** (obaja učia na košickom Konzervatóriu) precíznymi a empatickými výkonmi významne prispeli k úspechu nielen tohto večera, ale aj celého festivalu.

Jeho bodkou bol dlho pripravovaný krst knihy autora tohto článku s názvom *Hudobná interpretácia a Chopinova poetika*. V úlohe krstného otca sa tesne po prípitku k vlastnému jubileu ocitol – kto iný, než Norbert Bodnár...

Na konci toho všetkého, pri prípitkoch dobrým vínom na skromnej, ale o to príjemnejšej recepcii, sme sa napokon obdarúvanými cítili všetci. Poprajme si, aby sme sa z veľkolepého darčeka zvaného Veľkokapušianska hudobná jar mohli tešiť aj o rok.

Tomáš Horkay ■

Byť talentom nie je vždy víťazstvo. Predpoklad je jedna vec, reálna možnosť uplatnenia sa druhá... Napriek takýmto úvahám sa aj u nás rozmáhajú letné interpretačné kurzy, ktoré pomáhajú talentovaným hudobníkom (nielen našim ale aj zahraničným) preklenúť prázdninové obdobie účasťou na kurzoch, kde sa môžu stretnúť s novými pohľadmi na interpretáciu. Jedným z nich je aj stretnutie mladých umelcov a renomovaných pedagógov v Dolnom Kubíne Musica Arvenzis. Oficiálnym vyvrcholením intenzívnej týždňovej umeleckej práce už 5. ročníka medzinárodných majstrovských interpretačných kurzov bol **19. júla** záverečný koncert najlepších účastníkov v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave. Koncert sa konal pod záštitou Zdenky Kukanovej a za podpory Nadácie SPP, Hudobného centra, Rakúskeho kultúrneho fóra a nadácie Sovička.

Tento ročník bol naozaj bohatý nielen na počet účastníkov (vyše 50) ale aj kvalitou. Podľa slov hlavného umeleckého garanta Jozefa Kopelmana, nebolo úlohou lektorov „prerábať" účastníkov – každý z pedagógov len naznačil cestu a nechal priestor prirodzenej hudobnosti a umeniu mladých adeptov.

Opereta a čo s ňou?

„Opereta nikdy nezomrie. Umierajú len tí, ktorí si s ňou nevedia poradiť."
Franz Lehár

Opereta - kedysi výkladná skriňa divadla. Miesto, kde sa stretávala spoločnosť. Melódie, ktoré si pískali ľudia na ulici. Žáner, ktorý je dnes na vyhynutie...

Ale je to naozaj pravda? Znamená zrušenie operetných súborov naozaj zánik tohto (kedysi?) obľúbeného žánru?

Podobné myšlienky sa mi preháňajú hlavou už niekoľko rokov a naozaj nie je jednoduché nájsť na ne odpoveď. O tom, že opereta je žáner, ktorý je medzi ľuďmi stále obľúbený a hlad po nej sa stále zväčšuje (neklesá), svedčia aj dve odlišné a pritom v mnohom spoločné podujatia, ktoré sa uskutočnili na dvoch rôznych miestach Slovenska. **25. júla** na nádvorí bratislavského Zichyho paláca a **30. júla** v Koncertnej sieni Kúpeľnej dvorany na záver 61. hudobného leta v Trenčianskych Tepliciach (mimochodom, najstaršieho hudobného festivalu v strednej Európe). Ich spoločným menovateľom bola opereta a množstvo návštevníkov bažiacich práve po tomto žánri.

V Bratislave sa v rámci Staromestských letných hier v cykle Musica Nocturna predstavili traja poprední interpreti tohto žánru - vynikajúca sopranistka **Mária Eliášová**, speváčka s dlhoročnou praxou na Novej scéne, **Ján Babjak**, s tvárnym, pekne zafarbeným tenorom a kreatívny, stále vo forme spievajúci barytonista, tiež skúsený „harcovník" z Novej scény **Dušan Jarjabek**. Okrem spevu sa zhostil aj úlohy moderátora a sprievodcu operetou E. Kálmána *Čardášová princezná*. Spevákov sprevádzal na klavíri duchom stále mladý, interpretačne zdatný bývalý dirigent (aj) Novej scény **Zdeněk Macháček**.

Tento večer demonštroval hlad Bratislavčanov po operete. Ukázal, že nielen starší návštevníci si pamätajú a pospevujú populárne melódie z „Čardášky". Podľa slov organizátorov zo Staromestského kultúrneho strediska chystajú na budúci rok opäť prierez známou a populárnou operetou (pravdepodobne od Gejzu Dusíka).

A ako to bolo v Trenčianskych Tepliciach? Tu sa predstavilo nové teleso **Metropolitný orchester Bratislava** (**MOP**) pod vedením umeleckého vedúceho **Petra Uličného**. Tento huslista zastáva úlohu Johanna Straussa na čele telesa podobného typu, s akým hrávali otec aj syn Straussovci.

Napriek úmornej horúčave prijímali poslucháči hudbu a interpretáciu MOB s nadšením a vynútili si dva prídavky. Interpretačne orchester rastie každým koncertom a mnohé detaily, ktoré unikali pri prvých koncertoch, sa podarilo dotiahnuť. Osobitne vydarená bola napríklad *Fatamorgana* od Franza Lehára, s vydarenými husľovými a violončelovými sólami.

V rámci programu hosťovala sopranistka **Eva Šeniglová**, sólistka Opery SND, ktorá s MOB spievala dve Lehárove skladby: *Vilialied* z *Veselej vdovy* a *Pieseň* a *Čardáš* z *Cigánskej lásky*. Zaujímavosťou koncertu bolo aj striedanie nástrojov v rukách Petra Uličného - päť skladieb hral na päťstrunových elektronických husliach s použitím vlastných kadencií.

Oba koncerty potvrdili hlad po operete a po príjemných, ľahkých melódiách, ktoré kedysi zaznievali zo všetkých strán. Vďaka najmä odvážnemu projektu MOB, ktorý sa podujal tento žáner a spôsob interpretácie oživiť v praxi. Podobne ako ich vzor, orchester, ktorý hral pod taktovkou a sláčikmi Straussovcov - vystupujú na tanečných podujatiach a koncertoch. Potvrdzujú, že ľahká, príjemná operetná melódia je stále žiadaným artiklom, ktorý nestráca na svojej hodnote a cene.

Borivoj Medelský ■

Musica Arvenzis - príležitosť pre talenty

5. ročník bol venovaný sláčikovým nástrojom, klavíru, flaute a komornej hre.

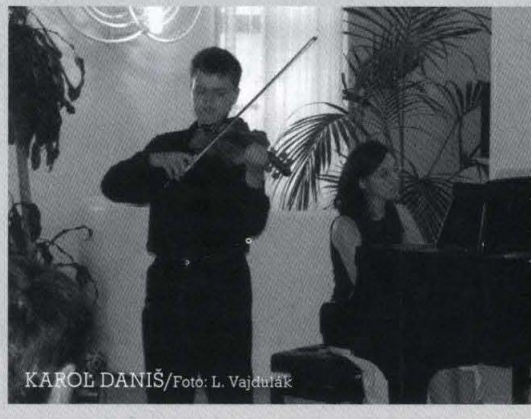
Na úvod sa predstavilo medzinárodné violončelové kvarteto v zložení: **Marielle Rijkaart** (Holandsko), **Kristína Chalmovská** (Slovensko), **Margarita Balanas** (Litva), **Rastislav Huba** (Slovensko). Händelova *Sarabanda* v ich podaní vyznela kultivovane a vyrovnane. Aj ďalší súbor mal medzinárodné obsadenie. V **Drach Quartet** hral prím náš **Robert Kopelman** (v mimoriadne exponovanom parte *Allegretta* z *3. kvarteta* D. Šostakoviča), ďalšími členmi boli Rakúšan **Matthias Adensamer** a Rusi **Alexander Znamenski** a **Nikolaj Gimaletdinov**. Komornú hru reprezentovalo ešte holandské klavírne trio (**Hara van Amersfoort**, **Marielle Rijkaart**, **Merel van der Knoop**). Ich interpretácia druhej časti Beethovenovho *Tria op. 70 č. 2* si žiadala viac odvahy a razantnosti.

Klavírny odbor na koncerte zastupovali traja účastníci zo Slovenska - **Dominik Gál**, **Branislav Malatinský** a **Ladislav Kaprinay**. Všetci traja udržali vysoký interpretačný štandard.

Z flautistov sa predstavila mimoriadne perspektívna Slovenka **Veronika Vitázková**, ktorá hrá ešte len krátko, no už vyniká brilantnou interpretáciou.

Najviac zaujali reprezentanti sláčikového odboru. Či už naša violistka **Veronika Lenártová**, kórejská huslistka **JongEun Lee**, ale najmä 11-ročná violončelistka z Litvy **Margarita Balanas**, holandský huslista **Eugen Machtin** a náš mimoriadne talentovaný **Karol Daniš**, ktorý dorastá na suverénneho interpreta. Mozartovo *Rondo C dur KV 373* zvládol s ľahkosťou, bravúrne a intonačne čisto. Jeho najväčším „nepriateľom" sa stáva nástroj, no to sa nedá vyriešiť jednoducho. Verím, že s pomocou solventných subjektov sa Karol rýchlo dostane ku kvalitným husliam, ktoré by v jeho rukách boli určite na správnom mieste... Karol Daniš sa oprávnene stal laureátom 5. ročníka Medzinárodných majstrovských interpretačných kurzov Musica Arvenzis 2006.

Borivoj Medelský ■

KAROL DANIŠ/Foto: L. Vajdulák

MARGARITA BALANAS/Foto: L. Vajdulák

ŠPANIELSKA (dvoj) HODINKA

Svetobežník **Richard Vandra**, ktorý okrem domácich orchestrov (SKO a Štátny komorný orchester Žilina) pôsobí dlhé roky najmä v zahraničí (Francúzsko, Kuvajt, Španielsko, od r. 1986 sólista a koncertný majster skupiny violončiel v Symfonickom orchestri Bilbao a riadny profesor sláčikového oddelenia na tamojšom konzervatóriu), naposledy hosťoval pred domácim obecenstvom v rámci Kultúrneho leta **18. júla** v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave, tentokrát ako člen klarinetového **Bilbao tria**. Toto kvalitné komorné zoskupenie existuje od roku 1998 a pod uvedeným názvom hrá (i nahráva) dva roky. Klarinetistom telesa je **Luis Alberto Requejo** zo Symfonického orchestra Bilbao a klaviristkou **Flora Gómez**, profesorka tamojšieho konzervatória.

Bilbao trio finalizovalo v Bratislave sériu koncertov, ktorá začala vystúpeniami v Bavorsku a pokračovala na Slovensku (Bardejovské kúpele, Trenčianske Teplice, Nitra a Bratislava). Trojica muzikantov zo severošpanielskeho prímorského mesta pripravila komornej, ale mimoriadne priateľskej, bratislavskej zostave poslucháčov „španielsku dvojhodinovku". Škoda, že v horúci letný večer boli v hlavnom meste Slovenska až tri koncerty, a tak do Zrkadlovky prišlo menej poslucháčov, než si kvalitný ansámbel zaslúžil.

V úvode koncertu zaznelo neznáme *Trio Es dur pre klarinet, violončelo a klavír* od arcikniežaťa Rudolfa von Habsburského, viedenského žiaka, mecéna a priateľa Ludwiga van Beethovena. Mimochodom, slávny skladateľ pri príležitosti ustanovenia Rudolfa Habsburského za olomouckého arcibiskupa dedikoval svojmu protektorovi *Missu solemnis* a predtým aj iné skladby. Trio objavil Richard Vandra náhodou a ansámblu ho ponúkol ako atraktívnu „chuťovku". Je to muzikantsky svieže, no nie výnimočné dielo. Upútava klasicistickou priehľadnosťou a čistotou spracovania v rámci trojdielnej formy a celkovo predznamenalo interpretačne výnimočný koncert.

Skladateľsky silnou „kávou" bolo *Trio pathétique d mol pre klarinet, violončelo a klavír* od Michaila Ivanoviča Glinku. Bez akýchkoľvek nadväzností na ruské inšpirácie tu zaznela hudba vrcholného romantizmu, vášnivá, melodicky bohatá, náročná pre každý nástroj. V interpretácii Glinkovho komorného diela sa okrem brilantnosti a absolútnej zohratosti telesa prejavilo súznenie hispánskej ohnivosti a slovanskej vrúcnosti. Obom svedčala hudba raz pateticky vznešená, inokedy preduchovnelá, zasnená, ale najmä invenčne bohatá.

Kontrastom k tejto romantickej nálade bolo *Trio pre klarinet, violončelo a klavír op. 83* od 46-ročného španielskeho skladateľa Antonia Nogueru. O skladbách a ich autoroch sme sa z programového listu nič nedozvedeli, a tak sme pred zaznením skladby boli odkázaní na informáciu, že podnet k napísaniu dielka dal Richard Vandra. *Trio* od A. Noqueru je hudba konštruktivisticky premyslená, atonálna, písaná v svojskej transformácii odkazu viedenskej kompozičnej školy zo začiatku 20. storočia. Hudobníci z Bilbaa zahrali opus rovnako sebaisto ako nasledujúci *Ragtime for Three* pre klarinet, violončelo a klavír od Jana Šimíčka (nar. 1942), brnianskeho skladateľa, osobne prítomného na koncerte. Rytmom pulzujúca, synkopickými modelmi popretkávaná, invenčná a pritom moderne znejúca skladba strhla publikum k nadšenému ohlasu. Dielo s jazzovou inšpiráciou vzniklo takisto z podnetu Richarda Vandru, ktorý v Brne študoval na JAMU a doposiaľ tu zrejme má hudobných priateľov.

Na záver sme si vypočuli *Trio pre klarinet, violončelo a klavír* (z roku 1973) od talianskeho skladateľa Nina Rotu (1911–1979), o. i. autora slávnych filmových hudieb k dielam Viscontiho a Felliniho, ale aj viacerých opier, baletov a inštrumentálnych skladieb i populárnych melódií. Trojčasťová skladba N. Rotu v sebe nesie pulzujúcu, strhujúcu hudbu s tanečným rytmom (v 1. časti), ale aj melodicky spevnú, piesňovo-lyrickú strunu talianskeho charakteru (2. časť) a sviežu, radostnú a strhujúcu finálnu časť (*Allegrissimo*).

Prídavky Bilbao tria dokončili koncert, ktorý mal, v súzvuku s júlovou horúčavou, rovnako vysoké „grády" a odozvu. Zohratá trojica umelcov z baskického Bilbaa sa nám predstavila s iskrou i radosťou z muzicírovania.

A tak sa s očakávaním započúvam i do práve vyjdeného profilového CD Bilbao tria, ktoré sľubuje rovnako kvalitnú hudbu a umenie ako letný koncert v Bratislave.

Terézia Ursínyová ■

Spevácky zbor u františkánov

V horúcich letných večeroch, kedy – ako sa domnievajú organizátori bratislavského Kultúrneho leta – sme schopní relaxovať len na bohapustej zábave, sa kde-tu objavujú „lastovičky" aj pre tých náročnejších. Jednou z nich bol koncert **Wycombe High School** v bratislavskom františkánskom kostole, ktorým táto britská škola vyplnila jeden z troch večerov svojho účinkovania na Slovensku. Hoci sa traduje, že zborové koncerty nie sú príliš atraktívne pre divákov, neplatí to vždy. Jednou z výnimiek bol práve spomínaný koncert, počas ktorého priestory chrámu „praskali vo švíkoch". Pravda, ako sa ukázalo, nebolo to typické koncertné publikum (prezradili ho potlesky po jednotlivých častiach skladieb), ale jednoducho Bratislavčania, ktorí chcú aj v lete počuť niečo iné ako dychovku či rockovú kapelu. Britská škola sa prezentovala v rôznych umeleckých zoskupeniach v skladbách pre komorný orchester, zborových skladbách ale aj vokálno-inštrumentálnych kompozíciách. Zaujímavé bolo počuť úryvok z Mozartovej *Malej nočnej hudby*, kde bol sláčikový orchester doplnený o časť dychovej sekcie, čo dodávalo výslednému zvukovému dojmu peľ nepoznaného. Školský komorný orchester sa samostatne prezentoval v Corelliho *Concerto Grosso g mol*, no predovšetkým sprevádzal zbor v Händlovej skladbe *Zadok The Priest* a v 12-časťovej Vivaldiho *Glorii*. Tieto skladby síce boli mierne nad sily súboru (chýbala najmä vyváženosť jednotlivých nástrojov aj hlasov), no je sympatické, že teleso si kladie náročné ciele. Pekný zvuk preukázal zbor v dvoch a cappella skladbách súčasných anglických autorov Goodalla a Rutthera, pričom obzvlášť pekne farebne zneli pasáže v jednohlase. Boli časy, v ktorých aj kvalitné slovenské mládežnícke a detské zbory mali ambíciu prezentovať sa pred bratislavským publikom. Dnes sa buď radšej ukazujú v atraktívnom zahraničí alebo si užívajú letné prázdniny. Na škodu bratislavského letného koncertného života...

Vladimír Toman ■

KALEIDOSKOP

Šiesti sólisti spolu s D. Turňovou zo Štátnej opery Banská Bystrica sa vrátili zo 17-dňového turné v Japonsku. V deviatich mestách ponúkli prierez Pucciniho *Madame Butterfly* a druhú časť programu tvorili árie z operiet a muzikálov, tvoriacich stály repertoár divadla, ktoré tu získalo ďalšie dve pozvania na rok 2007.

■

Zámocké hry zvolenské

Otvorenie operného festivalu

Tohtoročné operné **Zámocké hry zvolenské** sa nezačínali (ako bolo zvykom) uvedením opery Verdiho alebo Donizettiho, ale opäť raz Puccinim. V nie tak dávno premiérovanej banskobystrickej inscenácii *Bohémy* vystúpili dvaja talianski sólisti, medzinárodne neznáma sopranistka **Sara Galliová** ako Mimi a dnes vo svete opery „letiaci" tenor **Stefano Secco** ako Rudolf. Sopranistka upútala pekným zjavom aj príjemne sfarbeným hlasom, ktorého problémom však bolo nadmerné vibrato, prejavujúce sa najmä v nižšej a strednej polohe, trocha miznúce vo forsírovaných výškach. Celkovo jej výkon neprevýšil slušný priemer. Zato tenorista svoju povesť potvrdil. Jeho Rudolfa som mohol porovnávať s parížskou interpretáciou Rolanda Villazóna, ktorý snáď o trochu viac upúta vo farbe a zmysle pre spevácky efekt, výkon Secca mi však pripadal umelecky poctivejší a vyrovnanejší. Jeho hlas je sfarbený pomerne svetlo a ako výsostne lyrický interpret neohúri ani volumenom, no za techniku, ale aj spôsob interpretácie si zaslúži vrcholné uznanie. Jeho prejav sa vyznačuje vzorovým legátom, perfektným frázovaním so správne poukladanými akcentmi, bezpečnou výškou, schopnosťou prejsť z plného hlasu do mezzavoce a úspešnou snahou dodať spevu patričnú dávku vrúcnosti. Naozaj neokázalý ale perfektný výkon, akých nebolo v doterajšej histórii Zvolenských hier zámockých veľa. Z ostatných interpretov zneli uspokojivo Musetta Bratislavčanky **Kataríny Šilhavíkovej** a Marcello **Zoltána Vongreya**. Dirigent **Marián Vach**, ktorý Pucciniho dobre vystihol, účinne striedal rýchle a pomalé tempá, čomu sa ale nie vždy dokázal prispôsobiť najmä detský zbor.

Vladimír Toman ■

Letný operný Zvolen zostáva slovenským unikátom

Po dvadsiaty ôsmy raz znela opera nádvorím zvolenského zámku. Presne toľko rokov sa píšu dejiny stále jediného letného operného festivalu pod voľnou oblohou na Slovensku. Žánrom, ktorý nepozná jazykové bariéry a vo svete sa stal cieľom kultúrnej turistiky, žánrom, ktorým sa tak radi hrdíme, že nás reprezentuje v zahraničí, vytrvalo (mimo riadnej divadelnej sezóny) pohŕdajú Bratislava, kúpeľné mestá, slovenské hrady, nádvoria.... Od zámeru držať krok s okolitými krajinami neustúpili jedine **Zámocké hry zvolenské**. Paradoxne, hoci nemajú konkurenta a ich úroveň opäť badateľne stúpa, stále nedokážu prilákať publikum z celého Slovenska či zo zahraničia, a to je hodné zamyslenia. Pohŕdať týmto projektom znamená nielen ignorovať trend letných operných festivalov, ale najmä kvalitu mnohých medzinárodne známych sólistov, akých zriedka počuť aj na našej prvej scéne. Ak ročník 2005 ponúkol päť mien, zdobiacich plagáty popredných zahraničných divadiel (Virginia Todiscová, Francesca Scainiová, Roberto Servile, Alberto Cupido, Alberto Jelmoni), potom ani toto leto za ním nezaostávalo. V Pucciniho *Bohéme* hosťoval jeden z najobsadzovanejších tenoristov veľkých scén Stefano Secco a v koncertnej verzii Verdiho *Alziry* sa predstavilo trio zložené zo Susanny Branchiniovej, Ignacia Encinasa a Sergia Bolognu.

Po prvýkrát bola posledná premiéra sezóny Štátnej opery Banská Bystrica šitá na mieru zvolenského nádvoria (**27. júna**). V súlade s Rokom Wolfganga Amadea Mozarta stavila dramaturgia na titul síce menej hraný, no nemenej pôvabný - *Záhradníčku z lásky*. V jednodejstvovej úprave na pódiu Opery SND pred 13 rokmi doslova „zhorela", v kompletnej talianskej verzii (hoci s nevyhnutnými škrtmi, vzhľadom na enormný objem nôt) zažila úspešné vzkriesenie. Partitúra, napísaná v skladateľových devätnástich rokoch, rukolapne dokazuje genialitu tvorcu. Neskrýva „len" ohňostroj nápaditých melódií a virtuóznych árií, ale aj schopnosť hudobne formovať charaktery, budovať košaté ansámbly v záveroch dejstiev, pracovať so zrelou inštrumentáciou. V opere vystupuje sedem postáv, pričom ani jedna z úloh nie je malá. Obsadiť *Záhradníčku z lásky* teda pre menšie divadlo nie je jednoduché. Zámer situovať premiéru do exteriéru sčasti prekazila búrka a celá inscenácia sa musela presťahovať do zvolenskej činohry, kde sa po stominútovej prestávke pokračovalo. Z pozitívnych dojmov to však neukrojilo.

M. MAŤAŠOVÁ, P. SCHNEIDER, A. TRGOVÁ V INSCENÁCII *ZÁHRADNÍČKY Z LÁSKY*/ Foto: J. Lišaníková

Režijnú taktovku držal hosť z Bratislavy, doposiaľ asistent réžie, herec a pedagóg **Gustáv Heréný**. Jeho debut sa ukázal ako oprávnený, pretože Mozarta prečítal takého, akým skutočne je. Transparentným, čistým, v humore kultivovaným, či jednoduchým a zložitým zároveň. Jeho komplikovanosť spočíva paradoxne v priehľadnosti a každý prešľap znamená faul, či už voči štýlu, voči duchu hudby, alebo jej poetike. Pritom Gustáv Heréný so scénografom **Jaroslavom Valekom** nešli po stope dobovej rekonštrukcie, ňou sa inšpirovali iba elegantné a vkusné kostýmy **Jany Hurtigovej**. Javisková výbava bola zakotvená v nadreálnom, troška bizarnom, troška „crazy" svete hyperbolického stola s kvetináčmi a figúrkami. Nadrozmerné kašírované rekvizity otvárali zároveň vertikálne novú hraciu rovinu, palmy, pohár so slamkou, hojdačka a iné vtipné symboly boli súčasťou zladenej mozaiky javiskového inštrumentária. Navyše, Heréný dbal na to, aby sa hralo, ale neprehrávalo, vďaka čomu rozmer komickosti neprekročil mieru únosnosti, bol nenásilný, decentný a korešpondoval s témou opery. Tvorilo sa spontánne, mladé obsadenie vystihlo charaktery postáv prirodzene a bez manier. Humor občas pošteklil, ako napríklad keď zaľúbený Belfiore niesol na ramene tyč s červeným srdcom.

Azda len obligátny divadelný dym pôsobil počas árie Sandriny opakovaným „pumpovaním" rušivo.

Veľmi slušnou úrovňou sa prezentovalo aj hudobné naštudovanie **Igora Bullu**. Na nádvorí síce rozptyľovala koncentráciu hráčov prichádzajúca búrka, no v orchestrálnej jame sa už hralo sústredene a disciplinovane. Bulla nie je dirigentom veľkého gesta a vonkajšieho pátosu, jeho silnou stránkou je drobnokresba, presný rytmus a rešpektovanie štýlu. Aj keď kontrasty v tempách mohli byť ešte príkrejšie a gradácie v ansámbloch ešte naliehavejšie, celkovo išlo o výkon hodný rešpektu. Samozrejme, otázka pointovania secco recitatívov je problém širší, s ktorým sa dosiaľ slovenskí dirigenti nevysporiadali. Príjemným prekvapením festivalového večera bolo sólistické obsadenie. Mladé, vyvážené, kombinujúce – vrátane druhej premiéry, naplánovanej na 21. septembra už do budovy Štátnej opery – domáce sily s hosťami v pomere 1:1. V *Záhradníčke z lásky* má každý part minimálne jednu áriu, dvojspevy a niekoľko náročných ansámblov. Postavu Sandriny vytvorila **Miriam Maťašová** (poslucháčka VŠMU a členka zboru Opery SND) príjemným sopránom so schopnosťou koloratúry, disponujúcim okrúhlymi výškami a pracujúcim s dynamikou. **Miroslava Kiseľová** v nohavičkovej úlohe Ramira zaujala sýto sfarbeným mezzosopránom, a taktiež zmyslom pre štýl. Charakterovo výrazný typ, vokálne aj herecky, sa podarilo vymodelovať **Ane Caroline Diz** (Arminda), spolu so spoľahlivou **Alžbetou Trgovou** (Serpetta) obohatili dámske kvarteto o nové výrazové črty. Citeľný pokrok zaznamenáva **Dušan Šimo** (Belfiore), v ktorom rastie lyrický tenor krásneho kovového timbru a kultivovaného prejavu. **Martin Popovič** vložil do partu Narda svoj tvárny a farebný barytón i herecký talent. S portrétom Podestu sa s chuťou a komickým nadhľadom vyrovnal **Peter Schneider**.

Konzervatívny postoj dramaturgie Opery SND voči menej frekventovaným titulom Giuseppe Verdiho kompenzujú Stredoslováci už po dlhé roky. V ponuke Štátnej opery sa objavili napríklad *Ernani* a *Attila*, ku ktorým sa pridávajú festivalové produkcie Zámockých hier zvolenských. Sú síce v koncertnej verzii, z ich hodnoty to však vôbec neuberá. Napokon, vo svete je to forma bežne akceptovaná. Po vlaňajšej slovenskej premiére *Bitky pri Legnane* nasledovala tento rok *Alzira* a na prahu budúceho leta by mali zaznieť *Lombardčania*. *Alziru* Giuseppe Verdiho sprevádza tradovaný názor, že je najslabšou operou majstra. „*Quella e proprio brutta*" – tak znel sebakritický výrok autora na adresu svojej ôsmej opery. Po úspechoch v Miláne, Benátkach a Ríme ponúkol dielo Neapolu, mestu s už dlhý čas prekvitajúcim belkantom, kde žali úspechy Rossini, Mercadante či Pacini. Verdiho lákala aj spolupráca s libretistom Salvatore Cammaranom a výsledkom bola *Alzira*, inšpirovaná Voltairovou tragédiou. Na premiére roku 1845 síce neprepadla, neskôr sa však z obehu vytratila a dodnes sa vynára skôr ako kuriozita. Pritom je to partitúra, ktorá za predpokladu adekvátnych interpretov dokáže doslova strhnúť. Náruživá melodická línia, virtuózne spevácke party, strhujúce gradácie, efektné koloratúry, opojné legátové oblúky – teda hlavné prívlastky belkantovej poetiky, ktoré musí zdolať každý z trojice protagonistov. Vo Zvolene sa našlo, v spolupráci s rakúskym spolkom Priateľov bel canta, veľmi zdatné sólistické obsadenie. Titulnú postavu stvárnila mladá talianska sopranistka **Susanna Branchiniová**, ktorej tmavo sfarbený, objemný a v polohách vyrovnaný hlas triumfoval aj v mimoriadne náročných koloratúrnych úsekoch. Je to typ hlasu, s akým sa na Slovensku stretávame len vzácne, navyše jej štýlové a výrazové prieniky boli nesmierne intenzívne. Španielsky tenorista **Ignacio Encinas** (Zamoro), ktorý pred 16 rokmi hosťoval v SND ako Vojvoda v *Rigolettovi*, je už dnes možno krôčik za zenitom, čo však vôbec neukrojilo z jeho plnokrvného výkonu. Umelec, preverený najvýznamnejšími divadlami sveta, je stále suverénom kantilény, dramatických akcentov a objemných kovových výšok. Menej známy taliansky barytonista **Sergio Bologna** (Gusmano) vôbec nezaostával v priebojnosti hlasu a štýlových požiadavkách a čestne dopĺňal trojicu protagonistov. Pod hudobné naštudovanie sa podpísal **Marián Vach**, ktorý poňal mladého Verdiho presne v intenciách jeho hudobnej poetiky, zdôrazňujúc kontrasty medzi voľným tokom kantilény a dramatickým pulzom v gradáciách. **Orchester Štátnej opery Banská Bystrica** prekvapil nielen technicky, ale aj schopnosťou farebne a výrazovo dotvárať atmosféru deja. Aj napriek absencii javiskovej výbavy, poskytlo koncertné uvedenie plnohodnotný obraz o Verdiho neznámej dráme.

Pavel Unger ■

SPEVÁCKE TRIO ZO ZVOLENSKEJ *ALZIRY* – I. ENCINAS, S. BRANCHINIOVÁ A S. BOLOGNA/Foto: J. Kozelnický

ZÁHRADNÍČKA Z LÁSKY/Foto: J. Lišaníková

Prázdninová klasika v Košiciach

K slnečným letným dňom neodmysliteľne patrí aj istá dávka umeleckého vyžitia, preto sa aj tohtoročné košické leto nieslo v znamení hudby. Vďaka vedeniu mesta Košice a ostatným sponzorom, samozrejme za pomoci domácich interpretov i zahraničných hostí, sme sa už po druhýkrát na košickej scéne stretli s projektom **Opera ako ju nepoznáme**. **10.** až **12. augusta** sa vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach odohrával jednoduchý príbeh Bastiena a Bastienky z pera mladého, v čase komponovania len 12-ročného génia Mozarta. Jeho okúzlenie francúzskou komickou operou sa premietlo do dielka, plného francúzskej rytmiky spojenej s ľudovým tónom nemeckej spevohry a názvukmi na rakúske kapely. Ako jedno z mála skladateľových diel písaných pôvodne v nemeckom jazyku, je upravené F. W. Weiskernom podľa paródie Rousseauvho *Dedinského veštca*.

Už pred rokom sme mali možnosť spoznať talianskych umelcov, režiséra **Gianniho Marrasa** i scénografa a kostýmového výtvarníka **Davida Amadeiho,** ktorí sa vtedy podieľali na realizácii Pergolesiho opery *La serva padrona*, ako aj na inscenácii Rossiniho *Talianky v Alžíri*, v spolupráci so ŠD Košice. Ich kreativita a dávka humoru predstavujú aj Mozartovu operu ako niečo prirodzené. Vzhľadom na stiesnené časové (k hereckému naštudovaniu došlo až tri dni pred premiérou), ako aj priestorové podmienky, sa ich predstavy nemohli rozvinúť natoľko ako v minulosti. Tento fakt však neubral na pôvabe naivného príbehu záletníka Bastiena (**Tomáš Sorokáč**) a jeho oddanej snúbenice Bastienky (**Lucie Knotekovej**). Vekovo atypická dvojica zvládla svoju úlohu na solídnej úrovni. Mladučký 19-ročný debutant (čerstvý maturant Konzervatória v Košiciach, z triedy G. Šarákovej) pôsobil naozaj profesionálne. Vyrovnaný spevácky prejav (vo výškach ešte dosť opatrný) a presvedčivý herecký prejav zanechali dobrý dojem. Lahodná mäkká farba lyrického tenoru, snúbiaca sa s príjemným vzhľadom, tvoria ten najlepší potenciál pre mladého, dúfajme perspektívneho speváka. Lucia Knoteková (sólistka ŠD Košice) svojimi hlasovými kvalitami opäť presvedčila. Jej vokálna istota sa prejavila vo vysokých polohách aj v pohyblivých ozdobách. Popri romantickom T. Sorokáčovi sa mi jej herecké ponímanie zdalo súčasnejšie, čo síce korešpondovalo so scénickou a kostýmovou výpravou, no nie už celkom s rozprávkovým nádychom a historickou atmosférou Východoslovenského múzea. Ďalším protagonistom príbehu bol čarodejník Colas, v stvárnení **Mariána Lukáča**, sólistu ŠD Košice, ktorý už tradične podal jeden zo svojich štandardne presvedčivých výkonov.

Za prednosť predstavenia považujem jeho jazykovú zložku. V rámci uzavretých čísel sa striedal v áriách, duetách a triách taliansky jazyk so slovenskými recitatívmi.

Herecké akcie dotváral 17-členný detský komparz a ich dirigent Tomáš Beličák. Ducha Mozartovej doby zdôrazňovali biele parochne. Extravagantnejšie ponímanie Colasa ako bezdomovca, jeho čarodejnícky plášť či pršiplášte a gumáky hlavných postáv (neskôr biele oblečenie, označujúce premenu v myslení) i americký happyend v podobe padajúcich balónov pôsobili trochu neorganicky, v konečnom dôsledku však splnili svoju úlohu. Opäť sa raz podarilo priblížiť svet opery v netradičnom svetle. Vysoko oceňujem prácu s priestorom. Pre vidinu postáv Bastiena a Bastienky využil režisér sochy, ktoré lemovali schodisko a zároveň sú súčasťou interiéru múzea. Ich reálna prítomnosť v priestoroch a zároveň vynaliezavosť G. Marrasa pôsobili, akoby čakali práve na tento okamih ich slávy. Herecky efektívny bol aj neformálny nástup orchestra, ktorého členov priviedli na svoje miesta deti. O kvalitnú hudbu sa postarala **Musica Iuvenalis**, s umeleckým vedúcim a dirigentom **Igorom Dohovičom**, v spolupráci čembalistky **Júlie Grejtákovej**.

Alena Moravcová ■

Za Elisabeth Schwarzkopfovou

Jedna z posledných operných dív minuleho storočia, Elisabeth Schwarzkopfová, odišla na večnosť 3. augusta vo veku 90 rokov vo svojom dome v Schrunse. Rodáčka z dnes poľského (predtým nemeckého) mesta Jarocin preukázala svoj záujem o hudbu už v ranom veku, v roku 1928 po prvýkrát spievala operu, a to Eurydiku na školskom predstavení Gluckovho *Orfea a Eurydiky* v Magdeburgu. Začala študovať na Berliner Hochschule für Musik, v roku 1938 absolvovala debut v Deutsche Opernhaus, kde zotrvala štyri nasledujúce roky. Ďalej prišla možnosť účinkovať vo Wiener Staatsoper, kde k jej rolám patrili Konstanze v Mozartovom *Únose zo serailu*, Musetta a neskôr Mimi v *Bohéme* G. Pucciniho či Violetta z Verdiho *Traviaty*. Po druhej svetovej vojne samozrejme nasledovali početné vystúpenia na najvýznamnejších operných scénach sveta ako Royal Opera House Covent Garden, kde v januári 1948 debutovala ako Pamina v *Čarovnej flaute* či milánska La Scala. Tu o dva roky neskôr spievala Beethovenovu *Missu Solemnis* a neskôr aj viaceré operné roly. Na jeseň 1951 vystúpila ako Anna Trulovová na svetovej premiére Stravinského opery, o štyri roky neskôr nastal čas jej amerického debutu, a to v San Francisco Opera s úlohou Maršálky v Straussovom *Gavalierovi s ružou*, ktorou sa neskôr preslávila a opäť ako Maršálka po prvýkrát účinkovala aj v Metropolitnej opere (1964). Ešte po 2. svetovej vojne bola pozvaná k producentovi Walterovi Leggemu, vďaka nemu získala exkluzívnu zmluvu s vydavateľstvom EMI a neskôr sa stali aj životnými partnermi.

Foto archív

Elisabeth Schwarzkopfová si začiatkom 60. rokov rozdelila čas medzi piesňové recitály a operné vystúpenia. Sústreďovať sa začala na päť úloh, a to Donnu Elvíru v *Donovi Giovannim*, Grófku vo *Figarovej svadbe*, Fiordiligi v *Così fan tutte*, grófku Madeleine zo Straussovho *Capriccia* a už spomínanú Maršálku. Pre EMI nahrala aj niekoľko operiet, ako napr. *Veselú vdovu* či *Cigánskeho baróna*. Schwarzkopfovej posledným operným predstavením bol *Gavalier s ružou* na Silvestra roku 1971. Po odchode do dôchodku organizovala majstrovské kurzy, zvlášť na Juilliard School v New Yorku, známa bola extrémnymi požiadavkami a svojím exaktným prístupom k študentom. Za celoživotné dielo získala Elisabeth Schwarzkopfová cenu Echo Klassik.

EP ■

Čas je taká zvláštna vec

Keď som pripravovala článok k jubileu **Magdalény Hajóssyovej** (nar. 25. júla 1946), zacitovala mi v liste kúsok Hofmannstahlovho textu z *Ružového gavaliera*: *„Čas je taká zvláštna vec: keď sa žije, nič neznamená, ale naraz sa cíti len on."*

Kritici sa neusilujú mať veľa priateľov medzi umelcami. Zväzuje ich to v súdoch a zaväzuje k zhovievavosti. A predsa existujú výnimky, kedy ľudské fluidum umelca prekoná recenzentskú ostražitosť a človek zatúži dôvernejšie spoznať ľudskú podstatu hudobníka. Magdaléna Hajóssyová je človek priam predestinovaný srdečnosťou a optimizmom. Otvorená slovanská duša spojila svoj osobný aj umelecký život s manželom Moravákom, prostredníctvom spevu aj s Bratislavou, Berlínom či Prahou (i ďalšími mestami) a vždy zostala pravou „Prešpuráčkou", lúčničiarkou, Slovenkou... Vďaka srdečnej povahe, absencii povýšenosti primadon nadväzovala okamžité divadelné priateľstvá a získala obdivovateľov, ktorí desaťročia tlieskali jej sopránu.

Prvý raz som Magdu počula na predstavení VŠMU v roku 1970 ako Paminu v *Čarovnej flaute*. Ako tretiačka absolvovala vysokú školu opernou rolou... Ešte nemala za sebou povinný spevácky recitál, keď jej nastávajúci šéf Opery SND Pavol Bagin ponúkol sólistické miesto v súbore SND. Angažmán prijala pred ukončením VŠMU, 1. apríla 1971 a pôsobila tam do konca sezóny 1978/1979. Od roku 1976 začala súbežne hosťovať v Deutsche Staatsoper Berlin „Unter den Linden", v bývalej NDR.

Do SND prišla súčasne s nástupom Zdenka Košlera za šéfdirigenta, ktorý udával tón omladenému súboru Opery SND a potom dlhé roky aj Slovenskej filharmónii. Do svojej hudobnej vízie sa snažil vložiť to najlepšie zo seba. Spoločne pripravovali jednu premiéru ročne. To bolo jej prvé šťastie. Za sedem rokov sa mnoho naučila, dostala veľké príležitosti, aj keď niektoré trochu priskoro.

Druhým šťastím bolo stretnutie s prof. Hansom Pischnerom, čembalistom a vtedajším intendantom Nemeckej štátnej opery „Unter den Linden", ktorý po bratislavskej premiére Mozartovho *Dona Giovanniho* r. 1975 pod taktovkou Zdenka Košlera pozval speváčku hosťovať do Berlína, keďže potreboval Donnu Elvíru do berlínskej inscenácie *Dona Giovanniho* (na zájazd Nemeckej štátnej opery do Japonska). O rok neskôr sa tak začala spolupráca slovenskej sopranistky s berlínskou Nemeckou štátnou operou a v roku 1977 prof. H. Pischner ponúkol Hajóssyovej trvalé angažmán. Ako sólistka tam pôsobila do polovice marca tohto roku, čiže tridsať rokov. V súčasnosti si navyše pripomína šesťdesiatku a zároveň 35 rokov od začiatku sólistickej kariéry v Opere SND...

Tretím šťastím umelkyne bolo, že v Berlíne nemusela spievať roly mimo svojho odboru, lyrického sopránu. Veď preto aj prijala trvalé angažmán a presťahovala sa tam s manželom a dcérou Martinou. Začala sa špecializovať na mozartovský spev, barokovú literatúru a nemecký repertoár. V krátkom čase preštudovala svoje staršie roly do nemčiny (spievať v tomto jazyku bolo špecifikom východonemeckých divadiel), ale aj do taliančiny, repertoár si rozšírila aj o nové úlohy a vystupovala ako hosť operných domov v Európe a tiež v USA a Japonsku.

Foto archív

Okrem niekoľkých romantických rolí v SND (z nich bola najvýznamnejšia Margaréta v Gounodovom *Faustovi a Margaréte)*, spievala dve cikkerovské postavy: Kaťušu vo *Vzkriesení* a mladodramatickú Sophie v *Hre o láske a smrti*, vokálne však bola predurčená najmä na lyrické party. Jej celoživotnou výzvou sa stali charakterovo odlišné Donna Anna a Donna Elvíra v *Donovi Giovannim*, s ktorými účinkovala v trinástich inscenáciách rôznych operných domov (okrem toho vznikla nahrávka pre Supraphon).

Rada stvárňovala aj Fiordiligi v *Così fan tutte*, Grófku vo *Figarovej svadbe*, Elektru v Mozartovej opere *Idomeneo*, za čo dostala Cenu nemeckej kritiky (prvýkrát jej ju udelili v Berlíne za postavu Margaréty v berlínskej inscenácii Gounodovej opery *Faust a Margaréta*, v Nemecku uvádzanej ako *Margarethe*). Naštudovala aj zopár úloh pre mladodramatický soprán: Jaroslavnu v *Kniežati Igorovi* od Borodina v réžii Borisa Pokrovského či Tatianu v *Eugenovi Oneginovi* a tiež koloratúrno-lyrickú Violettu v *Traviate*.

Najlepšie znel jej hlas v nemeckých operách. Skúškou v kariére boli sopránové úlohy v operách Richarda Straussa, *Arabella* v rovnomennej lyrickej opernej komédii, grófka Madeleine v hudobnej konverzačke *Capriccio* a Maršalka v *Gavalierovi s ružou*. Prvé dve postavy sú vystavané na hlasovej brilancii až ekvilibristike, ďalšia nesie zaujímavý nostalgický charakter poslednej lásky zrelej ženy. Zaujímavé skúsenosti mala s *Alcinou* v rovnomennej opere G. F. Händla (Berlín, 1985), Vitelliou v Mozartovej predposlednej opere *Titus* (Kolín, 1985), *Euryanthe* v romantickej rovnomennej opere C. M. von Webera (Berlín, 1986) a s Ifigéniou v Gluckovej klasicistickej opere *Ifigénia v Aulide* (Berlín, 1987). Za *Ifigéniu v Aulide*, s prihliadnutím na Weberovu *Euryanthe* dostala tretiu Cenu nemeckej kritiky...

Po zmene vedenia Nemeckej štátnej opery doslova „vyšachovali z hry" bývalých členov tamojšieho sólistického ansámblu a zaviedli stagionový systém. Magdaléna však sólistkou zostala a súbežne si budovala novú kariéru ako vokálna pedagogička. Viac rokov učila spev na Vysokej hudobnej škole Hansa Eislera v Berlíne a pokračuje v tom na Akadémii múzických umení v Prahe, kde je docentkou a vedúcou Katedry spevu a opernej réžie Hudobnej akadémie múzických umení. Má desať žiakov – viacerí jej spravili radosť cenami na súťažiach. V čase svojho jubilea opäť viedla vokálnu triedu na majstrovských interpretačných kurzoch v Piešťanoch.

Prečo mám ešte rada Magdalénu Hajóssyovú okrem jej umenia? Pre jej srdce. Už dávno pred rokom 1989, keď to ešte nebolo dobrým zvykom, sa venovala charite a pomohla mnohým, ktorí to momentálne potrebovali. Pani Magda totiž vždy bola a je človekom umenia aj srdca...

Terézia Ursínyová ■

Bližšia je mi tradícia...

Na Slovensku neúčinkoval prvýkrát. V roku 1988 vystúpil ako Cavaradossi v Pucciniho *Toske* na Zámockých hrách zvolenských, o tri roky neskôr ho mohlo slovenské publikum počuť v Žiline s Verdiho *Janou z Arku*. Bratislava bola miestom jeho ostatného debutu - ako Calaf v Pucciniho *Turandot* sa predstavil **Mario Malagnini**.

■ Na jar ste tu debutovali v úlohe Calafa z Pucciniho *Turandot*. Ako ste sa s touto náročnou postavou vyrovnávali?

Rola Calafa sa mi vždy páčila, doteraz som s ňou v podstate čakal, nakoľko predstavuje určitú vokálnu skúšku zrelosti. Keď sa však vyskytla ponuka na účinkovanie v *Turandot*, rád som využil príležitosť. V tejto Pucciniho opere je nádherná hudba a rovnako ma oslovila aj bratislavská réžia. Na pozeranie je zaujímavá a aj publikum mohlo byť spokojné, pretože celkovo sa podarilo vytvoriť jedno veľmi pekné divadlo. Navyše sa mi výborne spolupracovalo s dirigentom O. Lenárdom, ktorý myslí na speváka, rešpektuje ho, a tiež dokáže v mnohom pomôcť, čo je v tejto opere dôležité, nakoľko je hudobne náročná.

■ Bratislavská réžia vás oslovila, aký vzťah však prechovávate k nekonvenčným režisérskym prístupom?

Podieľal som sa naozaj na množstve moderných operných produkcií, a to najmä v Nemecku, v Taliansku našťastie pomenej. Nemám príliš rád novátorské poňatia, pretože vždy idú proti vôli autora. Skladateľ predsa nie je iba tvorcom samotnej hudby, partitúry neraz obsahujú aj poznámky týkajúce sa diania, scénických pohybov. Navyše sám komponoval v určitom čase, dej sa tiež odohráva v istej epoche a jeho prenášanie do iných dôb či rozličné režijné poňatia iba menia autorove idey. Dôležité je rešpektovať skladateľa, pretože v každom diele sa skrýva množstvo práce a v našom záujme by malo byť čo najviac sa priblížiť k jeho predstavám.

■ Pôvodne ste sa venovali hre na dychových nástrojoch. Čo vás napokon priviedlo k spievaniu?

Začínal som ako inštrumentalista, študoval som hru na trúbke a trombóne. Raz som počul po prvýkrát naživo operný produkciu, Verdiho *Trubadúra*. Nesmierne sa mi to zapáčilo, aj preto som sa rozhodol vyskúšať štúdium spevu na konzervatóriu. Nastala vtedy trochu komická situácia, nakoľko tam bola iba jedna spevácka trieda, kde bolo osem žien a žiaden muž. Profesor ma presvedčil, aby som prišiel, tak som začal študovať spev a inštrumentálne štúdium som potom zanechal. Začalo ma to baviť, nakoľko ľudský hlas považujem za krásny, farebný, dokonca všestrannejší nástroj s celým spektrom výrazových možností...

■ Istý čas ste strávili pri Titovi Gobbim a Giuseppe di Stefanovi, ktorí vás údajne aj pedagogicky viedli. Ako na nich spomínate?

Na konzervatóriu som študoval u profesora Piera Mirandu Ferrara. Neskôr som však mal šťastie stretnúť a spoznať Tita Gobbiho aj Giuseppe di Stefana. Strávil som s nimi veľa času, najmä s di Stefanom, ktorý mi umožnil spoločné účinkovanie na koncertoch v Holandsku, Nemecku či Taliansku. Mnoho som sa vtedy naučil. Počúval som a pozoroval pri spievaní týchto veľkých spevákov a získané skúsenosti, ako aj ich rady, mi v mojom umeleckom smerovaní dali nesmierne veľa.

■ Váš repertoár tvoria až na niekoľko výnimiek (*Carmen*, Mozartovo *Rekviem*, Lehárova *Veselá vdova*) najmä talianske tituly. Je to zámer, či skôr náhoda?

Mozartovo *Rekviem* je v latinčine, čo je v podstate náš jazyk. *Carmen* som spieval mnohokrát a spieva sa vo francúzštine, v reči, ktorú ovládam hneď po taliančine, navyše je to postava priam „ušitá" na môj hlas. *Veselú vdovu* od Lehára som mal možnosť spievať po taliansky, mimochodom, bolo to jediný raz, čo som spieval operetu a priznám sa, že to pre mňa bolo zaujímavé. Spievať operu v cudzom jazyku je náročnejšie, je to iné, ako sa v ňom iba dorozumievať. V cudzej reči spevák vyslovuje slová, no ich význam nemá natoľko zažitý, aby ho naplno prenášal do gest a vtedy interpretácii čosi chýba... Okrem toho napríklad nemecký repertoár sa od talianskeho odlišuje aj technicky, Mozart je pre mňa vokálne príliš nadľahčený, Wagner presne naopak. Taliansky repertoár mi teda vyhovuje po každej stránke...

■ Zaujala ma vaša diskografia – z väčšej časti obsahuje nahrávky zriedkavo hrávaných diel. Vyhľadávali ste podobné príležitosti?

V podstate to všetko bola náhoda, iba som využil príležitosti. Určite však bolo zaujímavé nahrať napríklad Marchettiho *Ruy Blas*, dielo, ktoré sa dlhý čas nehralo, a napriek tomu, že sa aj publiku páčilo, zostalo zabudnuté. Nahrávka opery *Mirra* od Alaleonu vznikla zase na objednávku Radio France. Moderné opery sú však komponované vokálne náročne, sú inštrumentálne rôznorodé a nemám ich príliš rád. Bližšie sú mi diela 19. storočia, ktoré sú okrem iného hlasovo prístupnejšie...

■ Konkrétne pri nahrávaní Alaleonu ste spolupracovali so slovenským dirigentom Jurajom Valčuhom...

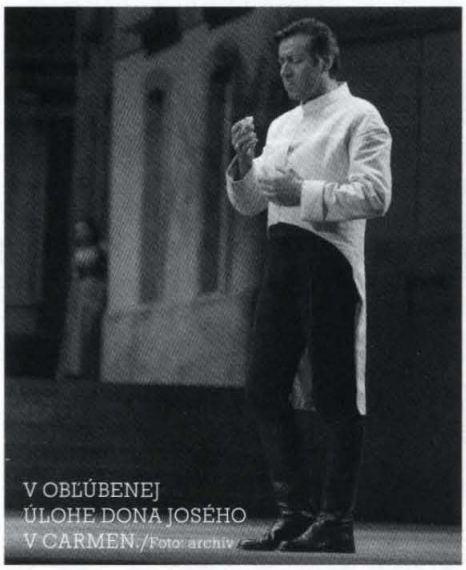
Je to mladý dirigent, no určite talentovaný. *Mirra* je náročná moderná opera a zvládol ju naozaj s prehľadom.

■ Aké charaktery najradšej stvárňujete?

Uprednostňujem Dona Josého z *Carmen*, Cavaradossiho z Pucciniho *Tosky*, Manrica z Verdiho *Trubadúra*, mám rád všetky úlohy, ktoré je možné dobre výrazovo stvárniť, nie je mi blízke vyslovene statické účinkovanie - spievanie a dosť. Sú to všetko roly plné výrazu, emócií, a to mi vyhovuje.

■ Zrejme vás iba máločo prekvapí – konkrétne mám na mysli váš záskok v milánskej La Scale za Plácida Dominga v Giordanovej opere *Fedora*. Čo je pre vás dôležité v podobných „stresových" situáciách?

Táto ponuka z La Scaly prišla náhle, keďže tento slávny kolega ochorel a predstavenie bolo už o tri dni. V La Scale som spieval už dávnejšie a týmto som dostal príležitosť opäť sa sem vrátiť. *Fedora* je krásna opera, spieval som ju však iba raz koncertne, pred dvanástimi rokmi vo Viedni a príliš som si ju nepamätal. Boli to tri náročné dni intenzívneho štúdia partitúry, zvukových nahrávok, skúšky s korepetítorom, atď., aby som si hudbu opäť oživil, nehovoriac o tom, že som sa za ten čas musel oboznámiť aj s réžiou. V podobných situáciách nesmierne pomáha in-

V OBĽÚBENEJ ÚLOHE DONA JOSÉHO V CARMEN./Foto: archív

štrumentalista, vďaka ktorému sa spevák lepšie oboznámi s kompletným znením hudby a nie iba s vlastným partom. Váhal som, či sa na to vôbec mám podujať, no všetko napokon dobre dopadlo a na základe tohto účinkovania som dostal zo Scaly nové ponuky...

■ Ktoré diela by ste ešte prípadne chceli naštudovať?

Nedávno som napríklad debutoval v *Otellovi*, náročnej úlohe, na ktorú som sa tiež tešil. Samozrejme, páči sa mi viacero postáv, ale v danom momente nie je pre hlas vhodný čas na ich naštudovanie. A potom sú roly, ktoré by som možno rád spieval, sú však mimo môjho vokálneho odboru, napríklad *Barbier zo Sevilly*, *Puritáni* či *Viliam Tell*. Ostatné ako *Komedianti* či *André Chénier* snáď ešte prídu o pár rokov.

Pripravila Eva Planková ■

Don Giovanni opäť v Salzburgu

UNIQA

V priebehu vyše polroka sme si už zvykli, že celý hudobný svet si pripomína 250 rokov od narodenia Wolfganga Amadea Mozarta. V Salzburgu ako rodisku génia už januárom počnúc začali rozsiahle oslavy, venované pamiatke tohto „zázračného dieťaťa". Prispôsobená im bola aj dramaturgia každoročného letného festivalu Salzburger Festspiele, tentokrát s podtitulom Mozart 22, pričom dvadsaťdvojka za jeho menom znamená počet všetkých skladateľových opier, ktoré tu počas letných mesiacov postupne odzneli. Taký náročný projekt by však nemohol hladko prebiehať bez podpory piatich hlavných sponzorov, medzi nimi aj poisťovacej spoločnosti UNIQA. Tá umožnila našej redakcii návštevu premiéry *Dona Giovanniho* **11. augusta** v salzburskom Festspielhause.

Dvojdejstvová dramma giocoso *Don Giovanni* (1787), inšpirovaná nesmrteľným príbehom zvodcu, ktorý bol podnetom nejedného umeleckého spracovania, bezpochyby patrí k operným lahôdkam. Pri tvorbe libreta Mozarta s da Pontem značne ovplyvnili najmä literárne spracovania španielskeho dramatika T. de Molina a J. B. Moliéra (aj keď ich čo do počtu postáv zjednodušili), vylúčiť sa však nedá inšpirácia stretnutím so skutočnou postavou dejín, Giovannim Casanovom. Príbeh nenapraviteľného voľnomyšlienkára obohatil Mozart svojou vynaliezavosťou v oblasti melodiky

ZERLINA (I. BAYRAKDARIANOVÁ) S GIOVANNIM (T. HAMPSON)/Foto: © H. J. Michel

i rytmiky a zároveň dôslednosťou vo finalizovaní harmonických tvarov, čím vytvoril jasnú líniu výslednej hudobnej formy. Aj „variabilita v jednote" je pre *Dona Giovanniho* typická, napríklad pre ansámbly, kde skladateľ dokonale vyprofiloval charaktery, avšak odlišnosť slova i hudby v jednotlivých partoch v konečnom dôsledku vytvára kompaktný, miestami dopĺňajúci sa celok. Rovnaká charakteristika platí aj o simultánnom znení troch odlišných tancov v podaní troch orchestrov na konci prvého dejstva.

Salzburská premiéra *Dona Giovanniho* bola obnovením poslednej inscenácie diela v Salzburgu z roku 2003 (mimochodom, od roku 1920 sa na salzburskom festivale doteraz konalo jeho 170 predstavení) v inscenačnej verzii šéfa dramatického oddelenia festivalu **Martina Kušeja**, ktorý má za sebou viacero úspešných operných spracovaní.

Po prvých spievaných tónoch sa odkryla jedna z charakteristík inak pomerne jednoduchej scény. Režisér nezachoval celý voľný priestor javiska, postavil akúsi „scénu v scéne", kde okrem zadnej a bočných stien vytvoril v podstate „strop", čím dosiahol zvláštny, akoby „jaskynný" akustický efekt. Dominantná biela farba kulís umožňovala účinnú tieňohru, vytváranie kontrastov svetla a tmy, čiernej a bielej. Kušej efektne využil točne Festspielhausu a vďaka pozdĺžnym i priečnym stenám (s množstvom dverí) a aj stĺpom, na nich umiestneným, rozdelil javisko na viacero sekcií, ktoré podľa potreby odkrýval, celú plochu scény naraz však odhalil iba zriedka. Točne sa často posúvali v protipohybe, čím sa javisko i dianie na ňom neustále sprehľadňovali, alebo naopak, „zahmlievali"... V inscenácii sa vyskytla aj projekcia, a to v scéne Giovanniho druhého stretnutia s Komtúrom (či skôr hlasom). Vtedy sa na premietacom plátne v pozadí zjavuje obraz Komtúrovej tváre, hrozivo sa približujúci v korešpondencii so vzrastajúcou hudobnou intenzitou. Pri ich poslednej konfrontácii Komtúr zvyčajne ožíva v soche, tu však vchádza na scénu nebadane a po „rozplynutí" živého múru štatistiek sa objaví, sediaci za stolom, pripomínajúci nekompromisného sudcu, ktorý vzápätí trestá stále nebojácneho Giovanniho. Okrem zboru Kušej použil množstvo štatistov a štatistiek rôzneho veku i vzhľadu ako nepriamych komentátorov deja, sprevádzajúcich Giovanniho v čase slávy i nevyhnutného úpadku... Tvorcovia sa nezaobišli ani bez vtipných situácií; napríklad, márne sme mohli na scéne hľadať Leporella tesne pred jeho úvodnou áriou – prvé takty ledabolo načrtol Giovanni, netrpezlivo očakávajúci príchod a „pohoršený" meškaním sluhu, ktorý vzápätí „udýchaný" vbehol na scénu a pokračoval (len tak okrajovo, suverénne...).

Hudobné poňatie **Daniela Hardinga**, ktorý už vo svojom mladom veku patrí k zaujímavým dirigentským zjavom dneška, spolupracoval s majstrami taktovky ako sú Claudio Abbado či Sir Simon Rattle a viedol viaceré významné orchestre, nepatrilo k výsostne konvenčným. Ak niekto očakával typickú nadľahčenú, jasne kontúrovanú, klasicisticky striktnú hudbu, na svoje si prišiel iba čiastočne, nakoľko Harding stavil na určitý kontrast (výraznejší v prvom dejstve). Pod jeho rukami (a to doslova, nakoľko dirigoval bez taktovky) a vo výbornom podaní pružne reagujúcich **Wiener Philharmoniker** sa hudba svižne „mozartovská" iba miestami votkala medzi pasáže, charakterovo sa blížiace takmer k romantizmu, a zároveň navodzujúce akúsi atmosféru žiadostivosti. Vokálna estetika sa približovala kvázi k belkantu a viaceré úseky boli lyrickejšie a snáď v pomalšom tempe, ako býva zvykom. A tak napríklad duet Zerliny a Giovanniho, v tomto prípade „presladený", kĺzavý a priam zmyselný, bol úplným protipólom finále prvého dejstva, ktorému zase nechýbali jasné kontúry či vyhranená mozartovská presnosť a patrilo snáď k najefektnejším číslam večera.

Predpokladom úspešného predvedenia *Dona Giovanniho* je vynikajúca zostava ôsmich sólistov, nakoľko na ich výkone stojí a padá celá opera. V Salzburgu sa zišlo dobré medzinárodné obsadenie. Príjemne sfarbený barytón aj celkový zjav dodávali Giovannimu hviezdneho **Thomasa Hampsona** nepopierateľný šarm. Jeho neustále sústreďovanie sa na výrazové a herecké stvárnenie partu sa však miestami, žiaľ, negatívne odrážalo na vokálnej kvalite. Zaimponoval mi sýto znejúci bas **Ildebranda d`Arcangela** ako Leporella, ktorého koncentrovaný vokálny

výkon dopĺňal presvedčivý herecký prejav. Nemecká sopranistka **Christine Schäferová** debutovala v úlohe Donny Anny iba v januári tohto roku v parížskej Opéra Bastille a v Salzburgu si svoje kvality neoverovala po prvýkrát. Jej soprán bol z hľadiska intenzity menej výrazný, zaujal skôr jej kultivovaný a vyrovnaný „zaobalený" tón. Donnu Elviru mala pôvodne spievať taktiež Nemka Melanie Dienerová, pre zdravotné ťažkosti však nevystúpila a dôstojne ju zastúpila pomerne lyrická **Michaela Kauneová**. Hravá Zerlina Libanončanky **Isabel Bayrakdarianovej** zasa upútala okrúhlym, sýtejšie znejúcim tónom. Výborného, plnšie lyrického Dona Ottavia predviedol poľský tenorista **Piotr Beczala**. Okrajovo, po tohtoročnom debute v La Scale ho onedlho čaká prvé vystúpenie v Metropolitnej opere, kde by mal v budúcnosti pravidelne účinkovať. Part Komtúra nie je rozsiahly, o to však zásadnejší a vyžadujúci pevný, rozhodný prejav. Odznel v podaní **Kurta Molla**, ktorého dávnejšie preslávilo charakteristické, k veľkému *C* siahajúce basso profondo. Masetta spoľahlivo stvárnil mladý Talian **Luca Pisaroni**. **Wiener Staatsoperchor** sa zhostil nie príliš početných zborových partov, scénickú hudbu interpretoval **Mozarteum Orchester Salzburg**.

Nezvyčajným koncepciám divadelných tvorcov zvyčajne naklonená nie som. Možno aj preto sa ma po vzhliadnutí fotografií v bulletine zmocnili isté predsudky. Vyvolali ich napríklad štatistky v spodnej bielizni, ktorých fotografia „zdobila" aj oponu počas predohry, a tiež relatívne strohá scéna. Modernejšie prvky však nepútali zbytočnú pozornosť a stali sa iba nenásilnou súčasťou inscenácie. Väčšmi prekvapilo hudobné naštudovanie a aj keď práve nedemonštrovalo tradičné vízie o Mozartovej hudbe a zdôrazňovalo skôr charakter príbehu, salzburskej premiére na lesku neubralo...

Eva Planková ■

CH. SCHÄFEROVÁ (DONNA ANNA) A P. BECZALA (DON OTTAVIO)/ Foto: © H. J. Michel

Festival v znamení porozumenia národov

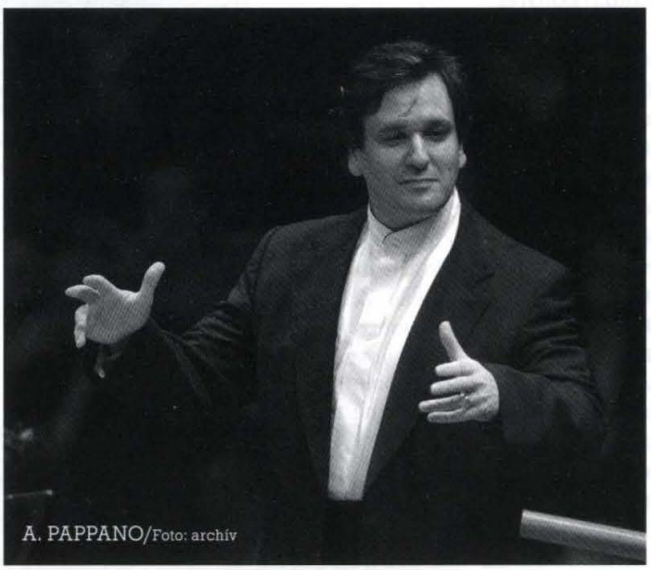
Pred dvomi rokmi stálo na ostrí noža, či jeden z najvýznamnejších európskych hudobných festivalov klasickej hudby, **Drážďanské hudobné slávnosti**, nájde aj napriek zložitým finančným problémom cestu ďalšieho vývoja. 29. ročník ukázal, že jeho pokračovanie má nádej na budúcnosť, dokonca snáď optimistickejšiu ako očakávali sami jeho organizátori.

Pričinilo sa o to jedinečné hosťovanie **Berlínskych filharmonikov** a ich z Liverpoolu pochádzajúceho šéfdirigenta **Sira Simona Rattla** v Semperovej opere. Svetoznámy tandem pozdravil občanov Drážďan pri príležitosti 800. výročia založenia mesta už dávno pred hudobnými slávnosťami beznádejne vypredaným benefičným koncertom. Hosťovaním v Drážďanoch Rattle zároveň demonštroval aj zmierenie Nemecka s Veľkou Britániou, ktorých vzťah ešte stále trpí zaťažením po zničení Drážďan anglo-americkými bombami na konci 2. svetovej vojny. Nešlo však iba o vzácne gesto a akt zmierenia, ale v pravom slova zmysle aj o vyslovenie obdivu dlhoročnej vysokej úrovni festivalu a tiež zjavnú podporu jeho náročných umeleckých plánov do budúcich rokov. Odmietnutie honoráru maestrom Rattlom snáď nebude návodom pre osoby, zodpovedné za výšku dotácií festivalu v zmysle, že odporučia organizátorom zostavovať ho v budúcnosti z benefičných koncertov, ale naopak, dôvodom zamyslenia sa nad jeho kontinuitou s dostatočným finančným zázemím. Rattle a jeho excelentný orchester grandiózne zasiahli do programu festivalu so Stravinského *Orfeom* a Brahmsovou *4. symfóniou*, standing ovations otriasali budovou opery dlhé minúty, ich koncert však nebol jedinou dominantou 109 festivalových podujatí. Vypredaná Semperova opera tiež privítala vynikajúcich sólistov, zbor a orchester **Accademia Nazionale di Santa Cecilia** z Ríma, mesta, ktoré bolo tento rok oficiálnym hosťom festivalu. Už fakt, že šéfdirigent Accademie, **Antonio Pappano**, zaradil do programu zriedka uvádzané diela, Mozartove *Kyrie d-mol* a *Ave verum*, Rossiniho *Stabat mater* a ako protipól zborové expresívne a cappella dielo Arnolda Schönberga *Friede auf Erden*, dodal koncertu punc jedinečnosti, umocnený aj interpretačnou kvalitou. Rezidenčným umelcom tohtoročných slávností bol nemecký huslista **Frank Peter Zimmermann**. Svojou „Carte-blanche" mohol zostaviť viacero koncertov s osobitým programom. Okrem Bergovho *Husľového koncertu* so **Sächsische Staatskapelle Dresden**, ktorú viedol šéf Filharmonického orchestra v Oslo **Jukka-Pekka Sarasate** sa Zimmermann v ďalších vystúpeniach sústredil na jubilanta Wolfganga Amadea Mozarta. Počas dvoch večerov interpretoval päť Mozartových husľových koncertov, navyše so svojím synom, pätnásťročným huslistom, venoval jeden koncert deťom a s **Enricom Pacem** napokon predviedli *Šesť sonát pre husle a čembalo* (čembalový part znel na klavíri) od Johanna Sebastiana Bacha. Z Zimmermannovho prednesu nie je jasné, či genialita spočíva v diele alebo jeho presvedčivej interpretácii. Mozartov hudobný odkaz oživili na festivale ďalšie diela. Patrila k nim o. i. zaujímavá inscenácia *Čarovnej flauty* v novom naštudovaní súboru **Saskej štátnej opery**, ale tiež uvedenie jeho *Rekviem* z jedinečnej nahrávky **Academy of St. Martin-in the Fields** pod vedením **Nevilla Marrinera**. Toto Mozartovo veľdielo, citlivo kombinované s gregoriánskymi chorálnymi spevmi, bolo východiskom pre

choreografické stvárnenie vo svetovom meradle popredného choreografa, scénografa a navrhára kostýmov **Johna Neumeiera**. Predstavenie *Rekviem* vytvoril Neumeier so svojím Hamburským súborom už v roku 1991 pre Salzburg a odvtedy s ním hosťoval na celom rade popredných svetových scén. V Drážďanoch sa uskutočnili dve predstavenia, posledné ako 55. repríza od salzburskej premiéry. Napriek tomu, že Neumeier už desaťročia pôsobí na scéne baletného umenia, sú jeho scénické kreácie stále nevyčerpateľné, dokonca neustále nové. Vychádzajú z myšlienkového bohatstva a filozofie hudby, veličín, týkajúcich sa otázok života, smrti a lásky, ktoré sú preňho rovnako dôležité ako samotná choreografia. Aj jeho tanečné vyjadrenie Mozartovej smútočnej omše je expresiou smrti a lásky, pričom smrť lásku asociuje. Na jediný slovný prejav (*„Na sklonku tvojho života budeš meraný tvojou láskou"*), ktorý Neumeier votkal do svojho *Rekviem*, sa nedá tak ľahko zabudnúť.

Aj sté výročie narodenia Dmitrija Šostakoviča našlo odozvu v programe festivalu. Spomínaný Jukka-Pekka Sarasate a domáca Sächsische Staatskapelle Dresden prekvapili interpretáciou Šostakovičovej dlho „zabudnutej" *4. symfónie*, dokončenej v roku 1936. Pozoruhodné je, že nemecká premiéra zaznela v roku 1963 práve v Drážďanoch s dirigentom Kyrilom Kondrašinom, s tým istým orchestrom ako tento rok a v istom zmysle sa stala prelomením bariéry v uvádzaní Šostakovičových diel v NDR. Dokumentuje ju dnes už historický zvukový záznam, ktorý vyšiel po prvýkrát na CD pri príležitosti tohtoročného festivalu.

K desiatim miliónom študujúcich čínskych klaviristov patrí aj 24-ročný **Yundi Li**. Ako jediný Číňan získal v roku 2000 1. cenu na Chopinovej medzinárodnej klavírnej súťaži vo Varšave, ktorá navyše nebola pätnásť rokov udelená žiadnemu súťažiacemu. Aj jeho koncert bol vypredaný dávno pred začiatkom festivalu. Podobne, ako jeho starší kolega Lang Lang, aj Yundi Li disponuje závratnou technickou zručnosťou, predurčujúcou ho k tomu, aby brilantne zvládol klavírnu literatúru s najvyšším technickým stupňom obtiažnosti. Ak Li ostal podlžný štýlovosti Mozartovej *Klavírnej sonáty KV 330* a hĺbke hudobného sveta Schumannovho *Karnevalu*, v Lisztovej klavírnej sonáte a v Chopinovom *Andante spianato* a *Grande Polonaise brillante* sa prejavili všetky jeho mimoriadne pianistické kvality. Obe diela rozohral s obdivuhodnou bravúrou a mnohými objavnými pohľadmi na ich myšlienkovú podstatu. Na Liove cenovo nie celkom prístupné nahrávky interpretácií diel Liszta a Chopina, ktoré si bolo možné po koncerte zakúpiť, stáli rady návštevníkov. Koncertné publikum zrejme prepadlo športovej vášni: rýchlejšie, vyššie, ďalej... Yundi Li zatienil v danom okamihu všetky klasické hviezdy klavírnej hry.

A. PAPPANO/Foto: archív

BALET HAMBURG/Foto: archív

Našťastie, väčšina programov sa pohybovala v normálnych tempách. K nim patrili i dva úvodné koncerty festivalu, ktoré sa zaradili k špičkovým festivalovým udalostiam. Dirigent **Ken-Iciro Kobajasi** ponúkol s **Japan Philharmonic Orchestra** nádherné *Svätenie jari* od Igora Stravinského. Kobajasi z diela vydoloval všetku poetiku, melodickosť i „barbarstvo", pričom viacerých členov japonského orchestra predstavil ako jedinečných sólistov. Hudba z roku 1913 v jeho podaní potvrdila na jednej strane svoju prináležitosť k vrcholnej klasike 20. storočia, a zároveň prehovorila rečou súčasnej hudobnej moderny. Taktiež s **Japan Philharmonic Orchestra**, ôsmimi zbormi (s takmer 500 zboristami) a dvomi sólistkami uviedol festival jeho intendant a dirigent **Hartmut Haenchen** v slávnom Krížovom kostole. Na programe bola *2. symfónia* Gustava Mahlera. Podobne ako pred dvomi rokmi, keď Haenchen naštudoval s obrovským aparátom Mahlerovu *8. symfóniu*, aj tentoraz znela hudba tohto vokálneho symfonika v jedinečnej interpretácii, v pokore a nádeji, s takmer nečujnými pianissimami, vášnivými fortissimami a vnútorným napätím, architektonicky detailne vypracovaná. Festivalový šéf tak udal krok hudobnému maratónu, ktorý sa konal od **25. mája** do **11. júna**. Hlavné motto festivalu „Viera – Porozumenie – Tolerancia – Kritika" dopĺňalo ôsem obsahových okruhov, ku ktorým patrili napríklad témy „Drážďany & Európa – Rím", „Hudba 20. a 21. storočia", „Hudba a iné umenia" či „Drážďany spievajú & muzicírujú". Posledný menovaný, mimoriadne populárny, nakoľko sa za koncerty pod holým nebom v barokových zátišiach mesta nevyberalo vstupné, sa uskutočnil v takejto forme naposledy. Jeho prípadná nová podoba so vstupným sa iste nestretne s takým ohlasom ako doteraz, usporiadatelia nebudú môcť bilancovať tisíce domácich i mimodrážďanských poslucháčov.

Vyššie spomenuté festivalové podujatia boli samozrejme iba skúpym nahliadnutím do bohatej ponuky, ktorú nie je možné kompletne absolvovať už aj preto, že sa celý rad podujatí časovo prekrýva. Počas takmer trojtýždňovej hudobnej slávnosti sa udeje všeličo, čo by bolo hodné spomenúť. Za zmienku stojí v každom prípade skutočnosť, že koncerty sa konali v najrozličnejších sieňach a kultúrnych stánkoch mesta a okolia, nevynímajúc chrámy rôznych európskych či mimoeurópskych náboženstiev. Vedenia chrámov tolerovali vo všetkých prípadoch vystúpenia umelcov vyznávajúcich inú vieru, než tú, ktorú chrám reprezentoval. A nie je to všade tak. Najnovšie neboli povolené festivalu Musica Sacra koncerty s nekresťanskými hudobníkmi v bavorských katolíckych chrámoch.

Agata Schindler ■

Rossini Opera Festival – letné opojenie belkantom

Keď v auguste 1980 otvárala briskná predohra k *Strake zlodejke* prvý ročník festivalu v rodisku Gioachina Rossiniho, organizátori možno ani netušili, že letné Pesaro sa stane trvalou „Mekkou" belkantovej turistiky. **Rossini Opera Festival** si toto leto dopísal svoju 27. sezónu. Za ten čas uviedol tridsaťštyri z celkového počtu 39 opier skladateľa. Ak vo svetových repertoároch sa objavuje nanajvýš štvrtina z nich (na Slovensku sa ešte žiadna autorova opera seria neobjavila), tento fakt význam podujatia iba znásobuje. Navyše, diela sa objavujú v novej kritickej edícii, ktorú zabezpečuje Fondazione Rossini, vedecká inštitúcia, združujúca najrenomovanejších odborníkov na danú problematiku. Festival sa systematicky venuje speváckemu dorastu, každoročne organizuje interpretačné semináre a v ich závere mladí umelci vystupujú na koncerte. V posledných rokoch sa podieľajú tiež na pravidelne sa opakujúcej inscenácii *Cesty do Remeša*. Posledný ročník, ktorý sa odohrával od **7.** do **21. augusta**, priniesol štyri operné produkcie a rad koncertov. Po prvýkrát sa okrem historickej budovy Rossiniho divadla a Pedrottiho auditória v sídle Konzervatória hralo v upravenej modernej športovej hale BPA Palas. V útrobách moderného objektu, nesúceho meno Adriatickej ľudovej banky, vznikli dve divadlá, každé s kapacitou 1200 miest, pričom akustické parametre priestoru zodpovedali najprísnejším kritériám.

Dva tituly v pesarských premiérach

Obe diela, uvedené na festivale po prvý raz, boli aj pre odbornú verejnosť zo živých uvedení dosiaľ takmer neznáme. Prvé z nich, skomponované v autorových 23 rokoch, je svojím žánrovým zameraním „dramma semiserio" a nesie názov, stotožnený s hlavnými postavami. *Torvaldo e Dorliska* uzrela svetlo sveta v Ríme na druhý sviatok vianočný roku 1815, teda iba dva mesiace pred premiérou *Barbiera zo Sevilly*. Vstup do života bol úspešný, znamenal krok vpred v skladateľovej kariére, pričom na ploche celovečernej opery si vyskúšal typ semiserie po prvýkrát. Vo svojom náladovom ladení ide o námet skôr sentimentálny a komickosť dostáva len ornamentálny priestor, zosobnený v postave strážcu hradu Giorgia. Rossini s libretistom Cesare Sterbinim (spolu vytvorili aj *Barbiera*) situovali dej do nešpecifikovaného kraja niekde na severe Európy. Geografické reálie sa však do južanského ducha hudby samozrejme vôbec nepremietajú, ide o typickú rossiniovskú partitúru s virtuóznymi vokálnymi partmi, s opojnými áriami, dvojspevmi a ansámblami. Niet v nej toľko objavných miest, akými dovtedy šokoval napríklad v *Tancredovi*, *Talianke v Alžíri*, alebo v prvej neapolskej opere *Elisabetta, regina d´Inghilterra*, je tu o čosi viac maniery, zato pre sólistov znamená ideálne pole na demonštrovanie krásnych hlasov a brilantnej techniky. Pod javiskový tvar prvého pesarského uvedenia *Torvalda a Dorlisky* sa podpísali režisér **Mario Martone** a scénograf **Sergio Tramonti** (obaja tu pred dvoma rokmi naštudovali *Matildu di Shabran*), pričom ich poňatie presne napĺňalo žáner opery. Priestor javiska zaplnil hustý tajomný les s mohutnou kovovou hradnou bránou v popredí, akcie sa uskutočňovali aj na „obchvate" orchestrálnej jamy, z ktorej sa vysúvalo väzenie, ale aj v bočných lóžach a v hľadisku. Stereo efektom bol divák vtiahnutý do deja, ktorý je síce obsahovo chabý, no hudobne príťažlivý. Zaujímaví sú

D. RANCATOREOVÁ A S. PIRGU V *ZMENKE NA MANŽELSTVO*/Foto A. Bacciardi

predovšetkým sólisti. Bulharská sopranistka **Darina Taková** v titulnej postave Dorlisky opäť potvrdila, že je nielen vybavená krásne sfarbeným, obsažným a emotívnym hlasom, ale virtuóznu koloratúru nestráca ani pri dramatickejšom charaktere hlasu. Po šiestich rokoch sa do Pesara vrátil basista **Michele Pertusi** (Vojvoda z Ordowu), aby znova upútal nevšedne ušľachtilo sfarbeným tónom a príkladnou belkantovou kultúrou. Mladý taliansky tenorista **Francesco Meli** (Torvaldo) disponuje kovovým, šťavnatým materiálom, spieva s vervou a dobrý dojem z jeho výkonu nezatienili ani zo dve zaváhania v extrémnych výškach. Komický prvok vniesol veľmi kultivovanou a nenásilnou formou populárny basbarytonista **Bruno Pratico** ako Giorgio. Debutujúcim sprevádzajúcim telesom bol **Orchestra Haydn di Bolzano e Trento**, ktorý pod taktovkou **Victora Pabla Péreza** splnil svoju úlohu čestne. Zbor je tu obsadený len mužskou časťou, ako každoročne zaznel v podaní **Pražského komorného zboru**.

„Myslím, že mojej opere sa bude dariť dobre", napísal Gioachino Rossini v liste, adresovanom matke len týždeň pred premiérou svojej 23. opery *Adelaide di Borgogna*. Osud však chcel inak a prijatie na rímskej premiére koncom roka 1817 (bol to už štvrtý nový titul v jednom roku) nebolo priaznivé. Po sporadických uvedeniach zmizla úplne a čiastočne ju oživila až vlna rossiniovskej renesancie. Rossinimu vyčítali najmä neochotu inovovať štylistickú a štrukturálnu schému, keď už „recyklovanie" vlastných hudobných myšlienok bolo dobovým zvykom. Predohra pochádzala zo *Zmenky na manželstvo* a päť čísel z *Adelaidy* prešlo do *Edoarda a Cristiny*. S odstupom času však vnímame túto operu seriu, pre isté vonkajšie podobnosti považovanú za „sestru Tancreda", ako obrovskú šancu pre demonštrovanie hlasových a najmä technických kvalít protagonistov. Premiéra v Pesare sa odohrala v koncertnej forme, pričom doplnok videoprojekciami bol vyslovene zbytočný, ak nie rušivý. Opäť hral **Orchestra Haydn di Bolzano e Trento**, tentokrát pod elektrizujúcou taktovkou v rossiniovskom teréne už ošľahaného **Riccarda Frizzu**. So štýlovými požiadavkami sa naplno vyrovnal aj **Pražský komorný zbor**, pripravený **Lubomírom Mátlom**. Po-

zornosť sa však sústredila v prvom rade na protagonistov. Búrku ovácií zožala v titulnej úlohe sopranistka **Patrizia Ciofiová**, ktorej zamatovo sfarbený, v koloratúre neomylný a so špecifikami štýlu absolútne stotožnený hlas doslova nadchol. Nemenej skvelý bol výkon **Daniely Barcellonovej** v postave Ottona. Objemný, tmavý a zároveň v koloratúrach a behoch brilantne vedený mezzosoprán udáva dnes kritériá rossiniovského interpretačného slohu. V basovej partii Berengaria príjemne prekvapil mladý ale už skúsený **Lorenzo Regazzo**, ktorého basbarytón znel mäkko, sýto a pružne vo všetkých polohách. Menej ma presvedčil španielsky tenorista **José Manuel Zapata** (Adalberto) – jeho hlas má síce prieraznosť aj rozsah, no vo výške znie trocha ostro.

OBJAV TENOROVÉHO NEBA – M. MIRONOV/ Foto A. Bacciardi

Dvakrát reprízy s mozartovským bonusom

Po dvanástich rokoch sa na Rossini Opera Festival vrátila inscenácia *Talianky v Alžíri* v kontroverznej réžii známeho **Daria Fo**. Rozruch vyvolala minulý raz a ani dnes sa časť publika nezdržala hlasných protestov. Smerovali hlavne ku kašírovaným zvieratám, pôsobiacim občas síce osviežujúco, no ich prehnaná „akčnosť" zväčša rušila. Nebol to však len zverinec, ale tiež klauni, akrobati a počas árie *Pensa alla patria* aj vzorka futbalistov zo „squadra azzura" či bicyklistov z „giro d´Italia", ktorých musel divák strpieť a odseparovať od skutočného spevácko-hereckého zážitku. Dario Fo to jednoducho s gagmi a rozhýbaním javiska trochu prehnal, aj keď sa mi zdalo, že svoj pôvodný projekt mierne zjednodušil. Ale možno to bolo iba zdanie, lebo veľké javisko BPA Palasu dalo dianiu v porovnaní s Rossiniho divadlom viac voľnosti.

Skutočným zážitkom však bola hudobná zložka produkcie. Dirigent **Donato Renzetti** s orchestrom **Teatro Comunale di Bologna** dal večeru punc dokonalej štýlovosti a hráčskej bravúry. Veľmi vyrovnané bolo mladé sólistické obsadenie. Rolu Isabelly stvárnila **Marianna Pizzolatová**, ktorej pohyblivý, farebne príjemný a výrazovo bohatý mezzosoprán kráča v šľapajách svojich veľkých predchodkýň. Ak jej hlas dozrie aj v okrajových tónoch, budeme o nej veľa počuť. V komickej partii Mustafu sa predstavil **Marco Vinco**, 29-ročný basbarytonista a stály hosť festivalu, príjemný vo farbe, štýlový, neprehnane komický ale hodnoverný. Objavom na tenorovom nebi je 25-ročný **Maxim Mironov**. Svojím štíhlo lyrickým, v koloratúrach a exponovaných tónoch príkladne vedeným hlasom, pútal ruský blondiak zvláštnu pozornosť. Jadrným barytónom a hereckým vtipom vybavil rolu Taddea **Bruno de Simone** a krásnym materiálom zaujal aj debutujúci **Alex Esposito** ako Haly.

Jednoaktovku, žánrovo označenú ako „farsa comica" *La cambiale di matrimonio (Zmenka na manželstvo)*, spojila dramaturgia festivalu – podobne ako v roku 1991 – s javiskovou prvotinou Wolfganga Amadea Mozarta *Die Schuldigkeit des ersten Gebots (Povinnosť prvého prikázania)*. V oboch prípadoch bola výnimka z monotematickosti festivalu zdôvodnená okrúhlym jubileom salzburského génia. Že Mozart géniom v svojich 11 rokoch bol, dokladá aj partitúra tejto „duchovnej spevohry". Podľa oratoriálnych tradícií štyri alegorické postavy zosobňujú rozdielne charaktery, medzi ktorými stojí mladík, zmietajúci sa medzi vplyvmi protichodne stojacich duchov – svetského a kresťanského. Réžia a výtvarné riešenie **Giovanni Agostinucciho** vložili príbeh do chrámu, kde však veľmi odvážne zakomponovali aj zvody svetského princípu. Inšpiratívne riešenie korešpondovalo s hereckou a výrazovou zaujatosťou mladého kvinteta sólistov. Z nich spomeniem aspoň sopranistku **Corinnu Mologniovú** (Svetský duch) a tenoristu **Ferdinanda von Bothmera** (Kresťanský duch).

Zmenka na manželstvo je zasa prvou uvedenou operou Gioachina Rossiniho, premiérovanou v skladateľových 18 rokoch. Vyžaruje z nej obrovská dávka invencie, melodických prekvapení a rytmických ohňostrojov. V réžii **Luigiho Squarzinu** sa vracia staršia inscenačná podoba, ktorá však svojou salónnou eleganciou a kultivovaným humorom nestráca na pôvabe. Nevnucuje silený humor, ladí s duchom hudby, dýcha z nej prosto pohoda. A tá sa tiež snúbi so speváckymi kreáciami. Prvotriedne boli obsadené obe komické barytónové postavy. **Fabio Maria Capitanucci** (Slook) a **Paolo Bordogna** (Tobia Mill) majú krásne materiály a skvelý štýl, vo virtuóznej koloratúre sa nedala zahanbiť sopranistka **Désirée Rancatoreová** (Fanny) a dobre sa držal aj tenorista **Saimir Pirgu** ako Edoardo. Haydnov orchester z Bolzana a Trenta sa pod taktovkou **Umberta Benedettiho Michelangeliho** rozohral najmä v druhej časti večera.

Bonbónik festivalu – *Stabat mater*

K pravidelnej ponuke pesarského festivalu patrí uvedenie scénickej kantáty *Cesta do Remeša* s frekventantmi Rossiniovskej akadémie. Tohto roku som predstavenia nevidel, no z jej radov vzišli viacerí umelci (Pizzolatová, Mironov, Pirgu, Zapata...), dnes už zaradení do hlavných postáv inscenácií. Optimálnym doplnkom hlavnej ponuky sú taktiež recitály s belkantovou literatúrou. Sopranistka **Désirée Rancatoreová** zaradila do svojho programu troch autorov, Rossiniho (výber z *Soirées musicales* a *Péchés de vieillesse*, árie zo *Zmenky na manželstvo* a *Cesty do Remeša*), Belliniho (árie z *Námesačnej* a *Capuletovcov a Montecchovcov*), ako aj Donizettiho *Dcéru pluku*. Presvedčila, že je technicky výnimočne zdatná, má obsažný a mäkký hlas, azda len výrazovo musí ešte dozrieť. Mezzosopranistka **Marianna Pizzolatová** poňala svoj recitál v širšom oblúku – počnúc Vivaldim (árie z *Bajazeta* a *Judithy triumphans*), cez Händla (dve árie z *Xerxa*) a Mozarta (*Ascanio in Alba*) až po Rossiniho kantátu *Giovanna d´Arco*. Ku koloratúrnym danostiam priložila fascinujúce piano a mezzavoce (Vivaldi), zmysel pre barokový a mozartovský štýl, ale isté podlžnosti v najvyššej polohe sa jej celkom nepodarilo odstrániť.

Azda najsilnejší zážitok týždňového pobytu prinieslo uvedenie Rossiniho *Stabat Mater* v naštudovaní orchestra bolonskej opery, pražského zboru a sólistov pod taktovkou **Alberta Zeddu**. Tento 78-ročný dirigent a umelecký riaditeľ festivalu je snáď najväčším žijúcim znalcom skladateľových partitúr. Špeciálne táto partitúra, predstavujúca majstrovský kus štylistickej plurality a filozoficko-estetickú reflexiu sakrálnej hudby danej doby, je skôr hudobnou poémou, stojacou nad religióznym obsahom. Alberto Zedda, dirigujúci s nesmiernou vitalitou a inšpiratívnosťou, našiel optimálnu mieru symbiózy jej „operných" a duchovných prameňov. Strhujúci výkon podali kolektívne telesá a kvarteto sólistov bolo excelentné. Kantabilný, farebne vrúcny a kultivovaný soprán **Dariny Takovej** ladil s okrúhlym, v polohách vyrovnaným mezzosopránom **Anny Bonitatibusovej**. Nováčik festivalu, ruský tenorista **Dmitrij Korchak** ponúkol zvučný belkantový tón i bezchybné výšky a noblesný bas **Michele Pertusiho** pôsobil ako balzam. Slávnostný rámec uvedenia *Stabat Mater* podčiarkla skutočnosť, že koncert bol venovaný 500. výročiu založenia univerzity v neďalekom Urbine. Na nekonečný aplauz publika odpovedal súbor zopakovaním poslednej zborovej časti.

Pavel Unger ■

Múzické CON BRIO prsty

Prsty neodmysliteľne súvisia so znejúcou hudbou.

Prsty, prsty, prsty. Máme ich desať, ale vôbec si ich neváżime, aj keď sú zázračné. Prstami matky hladkajú deti, aj zaháňajú choroby. Prsty otcov si tiež všeličo pamätajú... Prsty nevidiacich „vidia". Prstami dáva kňaz posledné pomazanie dušiam na odchode. Na prstoch nosíme diamanty, aj prstene s jedom v miniatúrnom šperku. Prsty slúžia dobru aj zlu, bez prstov nepokradneš ale ani nezahráš. Máme prsty, ale ako ich vieme zneužiť! Preto ostaňme pri dobrom.

Určite poznáte veľa aforizmov o ľudských prstoch. Prsty sú na obrazoch slávnych maliarov, za všetky spomeniem veľavýznamný *ukazovák* na freske Sixtínskej kaplnky od Michelangela... Z frazeologickej zásoby: *držíme ti prsty* (aby sa nám niečo podarilo), *strkať prsty* (osudová chyba), *prst Boží* (je dobré ho poslúchnuť), *mať rozum v hrsti* (neurobíš hrsť bez prstov), *mať prsty v niečom*... Nevidiaci prstami vidia, aj čítajú. A čo hudobníci? *Prstoklad* je praktický návod pre inštrumentalistu - ktoré prsty je najvhodnejšie použiť, aby ožil hudobný nástroj.

Len spevák otvorením úst zaspieva melódiu bez toho, aby pohol prstom. Dovoľte malé zamyslenie o funkcii prstov v hudbe, o význame, úlohe a jedinečnosti desiatich čudne bezbranných kostnatých výbežkov na konci hudobníkovej ruky. Pritom mi dovoľte nespomenúť ostatné časti tela, ktoré aktívny hudobník tiež potrebuje. Klavirista, huslista, flautista, organista, teda všetci muzikanti, ktorí sa riadia „prstokladmi", určite potrebujú svojich desať prstov. Aj dirigent potrebuje na vyjadrenie hudobných emócií výrazovú gestiku vlastných rúk a prstov. Potrebuje ich aj skladateľ, husie brko medzi prstami kreslí notu za notou do fúgy. Bez prstov len veľmi ťažko...

Zomierajúci, nevládny Mozart údajne diktoval noty F. X. Süssmayrovi do stránok partitúry posledného *Rekviem*. Mozartovými prstami bola v ťažkej chvíli ruka jeho žiaka. Dnes existujú počítače ovládané hlasom, aj programy na komponovanie, zdá sa teda, že dnes by to išlo aj bez prstov. Špeciálne programy pre postihnutých umelcov im umožňujú realizovať sa v rámci pracovnej či umeleckej terapie. Sú určené tým, ku ktorým bol osud krutý, ktorí žijú bez prstov alebo končatín. Lenže z takýchto hudobníkov paralympijský symfonický orchester nevytvoríme. Zvuková realita interpretovanej hudby je neúprosná, aj keď konvencia, v ktorej vnímame hudobné dielo, sa technickými vynálezmi veľmi uvoľnila. Hudobná história ponúka príbehy prerušenej kariéry klaviristov, ktorí z tragických príčin stratili jednu z rúk. Kým huslista by „dohral", klaviristovi len ubudlo z desiatich päť prstov. Je paradoxné, že skladatelia tento fakt nevnímali ako výzvu použiť klavírnu sadzbu pre jednu ruku ako východisko aj cieľ. Imitovali pred poslucháčom tematicko-sadzobným riešením ilúziu klaviristu hrajúceho dvoma rukami. Schumannovi ochrnutý prst (od nadmerného cvičenia) celkom zmenil vysnívanú dráhu klavírneho virtuóza. Stal sa prvotriednym skladateľom. Robertove klavírne cykly za neho hrali prsty jeho manželky Clary.

Prsty a ruky mnohých slávnych virtuózov boli v minulosti, a sú aj dnes, predmetom obdivu. Právom. V centre pozornosti býva veľkosť ruky, tvar prstov, ich anatomické zvláštnosti, pružnosť, rýchla motorika a iné udivujúce schopnosti. Kult snímania posmrtných masiek tvárí sa rozšíril aj na ruky slávnych hudobníkov. Posmrtný odliatok Chopinových rúk sa nachádza v hudobnom múzeu. Na jeho ušľachtilé dlhé prsty svieti blikavé svetlo v sklenenej vitrínke. Kto z divákov si pri pohľade na sadrovo-bronzovú verziu torza geniálnej ruky pripomenie, aké to boli zázračné prsty? Koľko neskrotnej energie, koľko nehy vedel Chopin vytesať prstami z tvrdých kladiviek klavíra?

Prsty nielen hrajú prstové cvičenia, ale aj držia nástroj a ťahajú sláčik. Prsty majú pamäť. Prsty klaviristu si pamätajú iné zručnosti ako huslistove či fagotistove. Iné schopnosti si zafixuje detská ruka, inak sa formuje ruka dospelého hráča. O postavení rúk a prstov v počiatočnej etape výučby hry na hudobnom nástroji vzniklo veľa literatúry. Jedna metodika neguje druhú, v odbornej literatúre sú zachytené rôzne prístupy k anatomickému aparátu ľudskej ruky ako živému pokračovaniu hudobného nástroja. Preto inštrumentalista musí svoj hrací aparát rozvíjať každý, každučký deň, aby sa brilancia prstov udržiavala v dobrej kondícii.

O akčnosti desiatich prstov inštrumentalistu uvažovali mnohí vynikajúci pedagógovia. Detailne rozlišovali variabilnú funkciu prstov na ruke, s dôrazom na funkčnosť hracieho aparátu a jeho záťaž. Slávny ruský pedagóg G. Nejgauz premýšľal v zaujímavých súvislostiach o symbolickej schopnosti prstov zastupovať v rámci klavírnej sadzby veľký orchester. Napríklad o palci ľavej ruky vravieval, že je to violončelo, a určite si domyslíte aký nástroj „inštrumentoval" na klavíri malíček, či stredné prsty v úlohe ostatných orchestrálnych inštrumentov. Ďalšia schopnosť prstov sa spája s tvorbou hudobných farieb, s dynamikou, sú predpokladom technickej virtuozity... Čo s unavenými prstami?

Takmer nekonečná kapitola by mohla byť o prstokladoch. Pre každý hudobný nástroj existujú neprenosné pravidlá, ako tvoriť správne prstoklady. Keďže aj umelci sú omylní, niekedy, žiaľ, aj nesprávne. Vzácne archívne hudobné tlače so zachovalými prstokladmi veľkých virtuózov sú cenným zdrojom informácií o interpretačných štýloch v minulosti, aj o tom, aký „hrací aparát" mal virtuóz k dispozícii. Prstokladový sled veľa prezrádzal o technike a o možnostiach konkrétnej ruky. Nie každý virtuóz mal veľkú ruku a k tomu dlhé prsty, či silu v malíčkoch... Muzikanti však majú obdivuhodnú schopnosť prekonávať všetky obmedzenia vlastných prstov a ich nedokonalostí. Tam, kde príroda interpretovi niečo ubrala, pridal umelec na drine... Viete, že prsty môžu aj bolieť? Stačí sa opýtať hociktorého sláčikára, klaviristu, gitaristu... Ktorý laik by si dal každý deň štyri hodiny „rezať" citlivé bruška prstov strunami rôznej hrúbky len preto, aby mu zhrubli a neboleli pod tlakom gitarových a husľových strún? Obdiv si zaslúžia aj prsty na nohách. Každá baletka, ktorá na prstoch nohy hrdinsky drží váhu celého tela a pritom veselo „špičkuje" v rytme hudby, je produktom tvrdého bolestivého drilu. Muži nemajú výsadu skákať na špičkách nôh.

Každý hudobný nástroj, od flauty po kontrabas, poznačí ľudský prst iným spôsobom.

Tvrdý výcvik začína v detskom veku a skončí, až keď vám hrajú organový chorál... Špeciálne schopnosti prstov každého koncertného umelca sa v ničom nedajú porovnať s ekvilibristikou iných profesií, pri ktorých je tiež dôležitým faktorom denný tréning. Jestvujú profesie, v ktorých prstová šikovnosť je zárukou dobrého výsledku, ale bez podmienky kolektívnej hry v presnej tónovej výške a tempe. To, čo dokáže dvesto hudobníckych rúk a tisíc prstov stočlenného symfonického orchestra, sa nedá v množine umeleckých profesií porovnať s ničím. Presnosť kolektívneho orchestrálneho výkonu v limitovaných hraniciach hudobného zápisu je absolútnou podmienkou. Hudobná interpretácia nie je možná bez rúk muzikantov. Aby bola vnímaná ako umenie, musí znieť v dokonalej podobe. Každý falošný tón, ktorý omylom vylúdil jeden jediný prst, znamená nezvratné fiasko pre výsledný dojem. Estetický účinok hudby je fuč! V tej chvíli sa v mysli poslucháča nenapraviteľne „rozbil" duch skladby, lebo nenastal ideálny zvukový stav.

Preto, vážme si čisté intonácie dobrej hudby, vážme si dokonalosť muzikantských prstov a ich zázračnú schopnosť presne oživiť zapísanú verziu hudobného diela. S citom, s výrazom, ak treba aj *con brio*, ale v súhre a bezchybne. Franz Liszt o prstoch ktoréhosi klaviristu povedal, že: „Chcel by som mať také zamatové labky". Aj ja...

Meška Puškášová ■

Slovenské jazzové legendy

Klaviristi 40.–60. rokov

V období 40.-60. rokov boli klaviristi vedúcimi osobnosťami slovenskej jazzovej scény. O ich pôsobení panuje, celkom prirodzene, mnoho nejasností, a niet sa čomu diviť. Mnoho podstatného z minulosti slovenského jazzu sa nedá doložiť nahrávkami a navyše ani existujúce nahrávky nie vždy verne odzrkadľujú dobovú scénu. Našou snahou je preto zachytiť aspoň to, čo zostalo v pamäti, aj keď to nemusí (a ani nemôže) byť vždy spoľahlivý prístup. Autor preto len víta prípadné doplnenia a spresnenia.

Zakladateľská legenda: Svetozár Ďurovič

V povojnových rokoch, kedy nastupujúca generácia gymnazistov a vysokoškolákov podľahla jazzovému očareniu (československú atmosféru v tomto smere výstižne opísal Josef Škvorecký), prevyšoval jeden hudobník ostatných. Bol prvým slovenským klaviristom, ktorý absorboval - a podľa pamätí súčasníkov - hneď brilantne, vtedajšie smery moderného jazzu. Pre nás, ktorí sme nezažili povojnovú Bratislavu, zostáva **Svetozár Ďurovič** (1923) legendou. Nemôžeme ho počúvať z nahrávok, a tak dôverujme osobnostiam, ktoré s ním v onom období (1946-1949) hrali či pozorne počúvali. Tieto informácie pochádzajú od tenor-saxofonistu Juraja Hentera (z rozhovoru Jána Hajnala), znalosti by nám ešte mohli rozšíriť napr. Pavel Polanský, Pavol Zelenay a ďalší pamätníci. Zo známych faktov vyplýva, že Ďurovič sa dôkladne venoval vznikajúcemu modernému jazzu. Henter spomína najmä na jeho bebopovú úpravu Porterovho štandardu *What Is This Thing Called Love*, ktorú si dodnes pamätá. (Táto skladba má na slovenskej scéne pretrvávajúcu platnosť. Jej Parkerova verzia *Hot House* inšpirovala vznik názvu kvinteta Juraja Bartoša, ktoré u nás v súčasnosti šíri bebop). Ďurovič bravúrne ovládal aj staršie jazzové smery ako stride piano a boogie woogie a aj v tom mu zrejme patrí slovenské prvenstvo. Napriek tomu, že bol hudobným samoukom, zameral sa i na „klasiku". Na vystúpenia prichádzal v hodinovom predstihu, a interpretoval predovšetkým Bacha; v študentoch konzervatória našiel nadšené a stále obecenstvo. Za zmienku stojí, že Ďurovič hral aj na trúbke a bol aj výborným aranžérom. Gustav Brom a Pavel Polanský si ho v r. 1947 vybrali do svojho bratislavského rozhlasového orchestra. Ďurovič sa narodil v Skalici v rodine evanjelického farára a vyštudoval elektroinžinierstvo; v r. 1950 sa presťahoval do Čiech a prestal sa venovať hudbe.

J. HAJNAL A JEHO TRIO/Foto: archív autora

50. roky: prekonávanie nepriazne doby

Začiatok 50. rokov bol pre jazz náročným obdobím, napriek tomu nachádzali jeho nadšenci aspoň kompromisné východiská. V médiách boli, samozrejme, snahy jazzového okruhu takmer vylúčené a v nočných podnikoch sa dalo maximálne dosiahnuť udržiavanie repertoáru amerických štandardov či príležitostné uplatnenie swingových elementov, vrátane jazzovej improvizácie. Klaviristi - profesionáli sa v dobových podmienkach aj v najťažších rokoch zaslúžili o oživovanie jazzom ovplyvnenej populárnej hudby, aj keď s nevyhnutnými kompromismi. Zvyčajne sa však neprepracovali do sféry moderného jazzu a ich zameranie neprekročilo swingový mainstream. Boli to napríklad dvaja Košičania: **Július Bavolyár** (1924) a **Gejza Toperczer** (1916) alebo skvelý improvizátor, akordeonista a klavirista **Ján Ondruš** (1922-1975). Z tohto okruhu profesionálov bol najpopulárnejší **Juraj Berczeller** (1914). Vynikal mimoriadnou všestrannosťou a dobre poznal evergreenový repertoár (v r. 1945 účinkoval v kluboch americkej armády vo Viedni). Hoci mu autentický jazz nebol príliš blízky, v niektorých nahrávkach, najmä pre dva klavíry a bicie (partnermi mu boli Bavolyár, Ondruš či Havlíček, na bicích hral zvyčajne P. Polanský), prejavil príjemný cit pre jazzové frázovanie. V Berczellerovom ansámbli našli v rôznych obdobiach viacerí jazzoví speváci a inštrumentalisti štart svojho profesionálneho uplatnenia. Od r. 1968 žije v Austrálii.

Košice majú pre vývoj slovenského jazzového klavíra (v širšom slova zmysle) zvláštny význam. Po Bavolyárovi a Toperczerovi pribudol odtiaľ do garnitúry nightclubových klaviristov jazzovo najvyhranenejší **Tomáš Seidmann** (1927). Mal veľkú zásluhu na tom, že skupina Gustava Offermanna, kde pôsobil od začiatku 50. rokov až do r. 1965, bola z komerčných „barových" formácií jazzu najbližšia. V ďalších rokoch Seidmann príležitostne účinkoval a nahrával so skupinami tradičného jazzu a ako klavirista a aranžér nahral so sláčikovým orchestrom niekoľko LP platní pre Opus, v ktorých dokumentoval cit pre swingovú interpretáciu.

Zvláštne miesto na rozhraní 40. a 50. rokov zaujal **Alexander „Majo" Zlámal** (1932), aj z dnešného hľadiska vyhranený jazzman. Dôkladne študoval a kvalitne interpretoval rôznorodé smery moderného jazzu (cool jazz, west coast jazz). Z Bratislavy odišiel v r. 1962 do Banskej Bystrice, kde pôsobil ako korepetítor a dirigent v opere. Z jeho tamojších jazzových aktivít zaujala participácia na freejazzovom projekte Františka Tugendlieba. Po účinkovaní v zahraničí (na lodiach) emigroval koncom 70. rokov do USA.

Klaviristom s dôkladným hudobným vzdelaním bol tiež **Jaroslav Laifer** (1930-1970). Svojimi skladbami a úpravami prispel k zvyšovaniu renomé Orchestra Jána Siváčka a hrával aj v skupinách, vytvorených členmi tohto orchestra. Jeho klavírny sprievod bol pre skupiny prínosom, no ako sólista sa výraznejšie nepresadil. Neskôr (od konca 50. rokov) sa úspešne venoval populárnej hudbe. Do jazzového diania sa vo svojich začiatkoch zapojil aj dirigent, skladateľ a aranžér **Ivan Horváth** (1935). V rokoch 1956-1958 hral v kvintete Karola Ondreičku, začiatkom 60. rokov nahral niektoré z jeho jazzových skladieb Ladislav Gerhardt.

Začiatkom 50. rokov prebiehali vyhranené jazzové snahy viac-menej súkromne. Skúšalo sa v bytoch, v posluchárňach škôl a pod., preto aj hudba týchto osobností už dnes žije len v slabnúcej pamäti jazzových seniorov. Spomienky síce ovplyvnilo vtedajšie nadšenie, v rámci možnosti verifikácie sa však prekvapujúco zdá, že vkus tých čias bol spoľahlivý. Každopádne, ak sa len zameriame na klaviristov, množstvo študentov, väčšinou nehudobných škôl (najmä technické smery a medicína), impozantne zvládlo dodnes aktuálne jazzové postupy. Napr. **Ivan Rupeldt**, výborne ovládajúci postupy Dava Brubecka, či **Ivan Jurkovič** z Košíc, absorbujúci blockchordové akordy v štýle Georgea Shearinga. Zaiste sme nechtiac nespomenuli mnohé iné osobnosti, ktoré by si za svoje hudobné výkony či vzťah k jazzu zaslúžili ocenenie.

Slovenskí jazzoví klaviristi mali dve možnosti uplatnenia. Buď jazzové snahy postupne opúšťali v prospech profesionálneho zainteresovania v populárnej hudbe, alebo sa museli venovať svojmu mimohudobnému povolaniu. Príkladom nie naplno využitého jazzového potenciálu môže byť **Alojz Bouda** (1932). Do Bratislavy prišiel z Olomouca v r. 1956 a každého, kto ho súkromne počul, ohromil technickými dispozíciami a citom pre swing. Skvelo ovládal staršie jazzové smery (stride piano a rôzne podoby swingového klavíra), ale známejším bol v iných súvislostiach; čoskoro sa stal členom komerčných skupín, úspešným autorom populárnych piesní a všestranným, spoľahlivým aranžérom. Ako jazzový klavirista sa na verejnosti predstavil až ako člen skupiny T+R Band (1986 - 1993), no ani toto angažmán celkom neodzrkadlilo jeho schopnosti.

Koncom 50. rokov priniesli množstvo nových impulzov dve osobnosti. Už v ich priebehu vynikol strhujúci cit pre swing, skladateľská invencia a organizačné schopnosti **Braňa Hronca** (1940), ktorý prišiel do Bratislavy študovať na konzervatórium v r. 1957 (po absolutóriu študoval kompozíciu na VŠMU u A. Moyzesa). Jeho trio, kde štylizoval postupy Oscara Petersona, efektívne propagovalo jazz. Aj v 60. rokoch sa vracal k jazzu a vo svojich skupinách prezentoval jednak hudobníkov staršej generácie (napr. Henter, Polanský), jednak nové talenty. Vtedy už viedol profesionálny show orchester, ktorý vo svojej oblasti získal medzinárodné renomé. Hronec hral ako prvý v Československu na Hammondovom organe a vrcholom v tomto smere bolo vystúpenie na Medzinárodnom jazzovom festivale v Prahe r. 1966. Po ukončení kariéry kapelníka (koncom 80. rokov) dodnes príležitostne (i keď len zriedka) vystupuje ako jazzový klavirista.

Zásadnou osobnosťou a Hroncovým protipólom bol koncom 50. a začiatkom 60. rokov **Viktor Hidvéghy** (1939). Na jeho začiatky výrazne vplýval Laco Déczi; v rokoch 1959 - 1960 hral v jeho skupine East Coast Combo, kde absorboval hardbopový štýl, možno ako prvý klavirista v Československu. Zvlášť sa venoval štúdiu hry Horacea Silvera a nápadito rozvíjal jeho postupy. V rokoch 1962 - 1963 bol členom skupiny Karola Ondreičku (Combo 4), vďaka ktorej ostala Hidvéghyho hra zaznamenaná na rozhlasových nahrávkach aj na gramofónových platniach. Hidvéghy sa venoval výlučne jazzu; v závere svojho hudobného pôsobenia hral na kontrabase v triu Jána Hajnala (1963 - 1967).

Na rozhraní 50. a 60. rokov sa začalo rozvíjať aj seriózne štúdium a interpretácia tradičného jazzu; v tomto smere bol najvýraznejším **Igor Čelko** (1944), zakladateľ a vedúci skupiny Traditional Club (1961 - 1968), s ktorou dosiahol množstvo medzinárodných úspechov. Od roku 1969 žije vo Švajčiarsku.

Košická (a iná mimo bratislavská) injekcia

V 60. rokoch nadobudol vplyv košických klaviristov na slovenskú jazzovú scénu novú intenzitu. Najvýznamnejší klavirista prvej éry slovenského jazzu **Ladislav Gerhardt** (1937 - 1993) prišiel z Košíc do Bratislavy v r. 1958, kde študoval hru na klarinete na VŠMU. Niektorí mladší publicisti ho označujú za osobnosť zakladateľskú; práve z doteraz konštatovaného by však malo vyplynúť, že ide skôr o hudobníka, predstavujúceho kvalitatívny vrchol takmer dvadsaťročného vývoja. Gerhardtov jazzový výraz sa rozvíjal dvomi smermi. V baladických evergreenoch (aj vlastných skladbách) rozvíjal koncept Billa Evansa, a týmto smerom Gerhardtovo harmonické myslenie ovplyvnilo aj nasledujúce generácie hudobníkov. Dôležitým inšpiračným zdrojom bol tiež soul jazz (spojenie hard bopu s vtedajším funkom), čo zasa znamenalo presah k širšiemu obecenstvu. Gerhardt prelomil so svojimi prvými formáciami izoláciu slovenskej scény, a hneď sa s ním začalo počítať v československých súvislostiach. Jeho hudba je pomerne bohato zaznamenaná, okrem iného na troch profilových LP albumoch, viacerých sampleroch a na rozhlasových nahrávkach.

V r. 1963 pôsobil ako kontrabasista Gerhardtovho tria Košičan **Juraj Novotný** (zomrel začiatkom 70. rokov), predovšetkým bol však klaviristom, údajne výborne technicky disponovaným (osobne som ho nemal možnosť počuť). Priamo na košickú scénu dlhé roky vplýval **Juraj Szabados** (1941 - 1995), ktorý vynikol aj ako organizátor tamojšieho jazzového života. Profesionálne účinkoval v zahraničných nočných podnikoch a mimo zájazdov prezentoval vlastné swingové a mainstreamové trio. Vďaka nemu mal jazz v 60. rokoch v Divadielku pod kupolou svoje stále miesto. V r. 1992 založil Szabados vlastný Cassovia Jazz Club.

SKUPINA V. HIDVÉGHYHO/Foto: archív autora

Zvláštne miesto v evolúcii slovenského jazzového klavíra má **Stanislav Sulkovský** (1943 - 2001), nesmierne nadaný hudobník európskeho formátu, ktorému v impozantnej medzinárodnej kariére zabránili len problémy so životosprávou (a následné choroby). Pochádzal z Popradu, v r. 1959 prišiel do Bratislavy študovať na Konzervatórium (štúdiá nedokončil). Niekoľko mesiacov býval v spoločnom podnájme s Gerhardtom a navzájom sa ovplyvňovali. Sulkovského dravý hardbopový štýl zaujal Laca Dézciho, ktorý ho pozval do Prahy. Tu sa stal stálym členom skupiny Reduta kvintet, účinkoval s ňou na mnohých prestížnych festivaloch v rôznych krajinách a realizoval nahrávky, patriace k míľnikom československého jazzu. Okrem toho mal príležitostné angažmán so slávnymi americkými hudobníkmi v nemeckých kluboch.

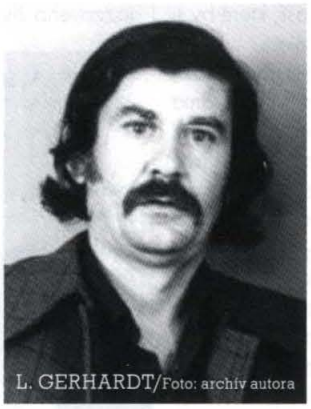
Množstvo vynikajúcich klaviristov zažiarilo krátky čas a po efektnom začiatku sa z nášho povedomia vytratili. V rokoch 1962 - 1963 hral študent Pedagogickej fakulty **Viktor Zappner** Nitre (neskôr vyštudoval medicínu) v triu s Dodom Šošokom a Tiborom Platznerom; títo vtedy neznámi študenti získali 1. cenu v celoštátnom kole súťaže tvorivosti mládeže (čo bolo najvyšším dobovým ocenením amatérskej formácie). V nasledujúcej dobe nebolo o Zappnerovi príliš počuť, v 70. rokoch emigroval do Tasmánie (ostrov patriaci Austrálii), kde sa stal najdôležitejšou osobnosťou jazzového života. Jeho trio účinkuje v kluboch i na koncertoch, je riaditeľom jazzového festivalu v Davenporte a šéfom tamojšej jazzovej spoločnosti.

Viacero výborných hudobníkov pôsobilo v kaviarenských orchestroch, ku koncertom pred jazzovým obecenstvom sa však dostávali len zriedka. Z nich disponoval fenomenálnou technikou petersonovského typu a strhujúcim swingom **Ernest Oláh,** ktorý sa v 60. rokoch príležitostne objavoval aj na jazzových koncertoch. V rokoch, kedy bolo nahrávanie výnimočnou udalosťou a profesionálni hudobníci nemali

možnosť navštevovať festivaly a koncerty, pamätník nemohol spoznať všetkých, ktorí by si to zaslúžili. Napríklad **Ivana Nagya** z Banskej Bystrice som dobre poznal ako trubkára a iba sprostredkovane viem, že bol aj výborným klaviristom, podobne ako údajne vynikajúci **Jozef Eremiáš**, ktorý pôsobil v Banskej Bystrici v 60. rokoch.

GERHARDT TRIO/Foto: archív autora

Z klaviristov, ktorí prišli na scénu do konca 60. rokov, je jedine **Ján Hajnal** (1943) integrálnou súčasťou dnešnej scény. Repertoár jeho sólových recitálov tvoria prevažne vlastné skladby, v ktorých v jazzovom idióme štylizuje prvky slovenskej hudby (folklór, jazzové úpravy diel Suchoňa, Cikkera a Zeljenku). S týmto projektom zaznamenal mnohé úspechy na prestížnych zahraničných akciách, ako aj na domácich koncertných pódiách. Aktualizáciu postupov 60. rokov (napr. J. S. Bach s jazzovým cítením) zasa prináša Hajnalovo duo s flautistom Milošom Jurkovičom. Zatiaľ posledné Hajnalovo CD *Monk's Tatra Dreams* (1999) zaznamenalo úspech v odborných kruhoch (v Hudobnom živote ho recenzoval Viktor Zappner a udelil mu päť hviezdičiek). Hajnal založil v r. 1963 svoje prvé trio (Hidvéghy - b., Šošoka - dr.) a základným zdrojom jeho inšpirácie bol (podobne ako u Gerhardta) Bill Evans. V 60. rokoch úspešne účinkoval na viacerých festivaloch a získal mnohé ocenenia (vrátane účasti vo finále súťaže mladých jazzových hudobníkov vo Viedni, r. 1966). Počas celého profesionálneho pôsobenia osciloval Hajnal medzi prácou klaviristu (väčšinou sólového) kaviarenského typu a koncertným jazzom. Od r. 1977 do konca 80. rokov viedol Slovenské jazzové kvinteto, predstavujúce slovenský All Stars a takmer každoročne s ním vystúpil na BJD, príležitostne aj na popredných medzinárodných festivaloch. Z Košíc do Bratislavy sa presťahoval až v r. 1980. Hajnal má, na rozdiel od svojich mnohých, výrazne nadaných kolegov, aj konzekventnú vytrvalosť. A tak v súčasnosti práve on predstavuje prvok kontinuity medzi jednotlivými etapami vývoja slovenského jazzového klavíra.

L. GERHARDT/Foto: archív autora

Len okrajovo a na záver. Životné osudy slovenských jazzových klaviristov neboli ani zďaleka také suchopárne ako toto stručné zhrnutie. Osem manželstiev Júliusa Bavolyára je dodnes obľúbenou témou spomienok, pamätníci vám radi pripoja i neuveriteľné tragikomické príhody z protialkoholických liečební, kde sa ocitli niektorí búrlivácki protagonisti (iní zasa prežili život v úradníckej solídnosti). Pripomenutie výrokov a činov Juraja Berczellera by mohlo značne oslabiť súčasný nedostatok kvalitného humoru. Za zmienku tiež stojí priekopník slovenskej bohémy Majo Zlámal, ktorý sa, vzhľadom i životným štýlom, nápadne odlišoval od dobového „budovateľského" prostredia. Isté udalosti „zo života klaviristov" priam volajú po mediálnom spracovaní a niektorým sa ho aj dostalo. Spomínate si na scénu z Hanákovho filmu 322, kde poštár vysype tašku s listami a šekmi do potoka? Je to epizóda, inšpirovaná životom Stana Sulkovského, ktorý ukončil týmto gestom svoju krátku kariéru poštového doručovateľa. Ale o tom všetkom podrobnejšie snáď niekedy inokedy...

Igor Wasserberger ■

Klavirista **Karl Engel** zomrel vo veku 83 rokov vo svojom švajčiarskom sídle. Narodil sa v roku 1923 v Birsfeldene. Po ukončení gymnázia študoval klavír do roku 1945 u Paula Baumgartnera na konzervatóriu v Bazileji, kde neskôr pôsobil aj ako docent. Na Ecole Normale de Musique v Paríži bol študentom Alfreda Cortota. Do roku 1986 Engel vyučoval na Vysokej škole pre hudbu a divadlo v Hannoveri, od 1956 tu bol aj profesorom. Od roku 1980 viedol domáce aj zahraničné majstrovské kurzy. K jeho komorným hudobným partnerom patrili medzi inými Pablo Casals a Yehudi Menuhin. V neskorších rokoch tiež sprevádzal Dietricha Fischera Dieskaua, Hermanna Preya a Petra Schreiera.

Renomovaná interpretka Wagnerových a Straussových diel **Astrid Varneyová** zomrela v Mníchove vo veku 88 rokov. Svoju kariéru začala v USA. Dcéra z maďarskej speváckej rodiny debutovala v roku 1941 v newyorskej Metropolitnej opere. Po vojne sa po prvýkrát postavila na javisko Covent Garden v Londýne a v roku 1951 spievala ako prvá Američanka na Bayreuthskom festivale. Do roku 1968 tu vystupovala každý rok a iba ako Valkýra účinkovala takmer 140 ráz. Rodáčka zo Stockholmu žila od polovice 50 rokov v Mníchove. V roku 1967 sa Varneyová stala Bavorskou komornou speváčkou (Bayerische Kammersängerin).

Bavorský štátny orchester vymenoval **Zubina Mehtu**, ktorý bol do júla tohto roku jeho hudobným riaditeľom, za čestného člena Hudobnej akadémie v Mníchove. Dirigent z tohto titulu obdržal novo vyrobený prsteň. Hudobná akadémia bola založená v roku 1811. Mehta, narodený v roku 1936 v Bombaji, nastúpil na svoj mníchovský post v roku 1998, za pultom Bavorského štátneho orchestra absolvoval viac ako 400 operných a koncertných vystúpení.

Luciano Pavarotti sa podrobil operácii v dôsledku rakoviny pankreasu. Podľa jeho manažérky Terri Robsonovej, 70-ročný spevák sa po operačnom zákroku úspešne zotavuje. Pavarotti sa minulý týždeň pripravoval na koncertné turné vo Veľkej Británii, keď americkí lekári objavili na jeho pankrease zhubné rakovinové tkanivo. Počas minulotýždňovej operácie v New Yorku úplne odstránili malígny nález a tenorista zatiaľ zostáva v nemocničnom ošetrení. Pavarotti zrušil všetky plánované koncerty až do konca tohto roku. Predpokladá sa, že svoje turné by mal obnoviť v priebehu nasledujúceho roku. Spevák už zrušil osem vystúpení v apríli a ďalších päť júnových presunul pre ochorenie a operáciu chrbta.

Prvá medzinárodná súťaž operných spevákov vo Švajčiarsku, **Concours Ernst Haefliger**, má svoju víťazku. V Stadttheater Bern sa medzi ďalšími deviatimi finalistami presadila zürišská sopranistka Ana Maria Labinová a získala získala cenu vo výške 10 000 švajčiarskych frankov. Záverečným koncertom sprevádzal Bernský symfonický orchester pod vedením Srboljuba Dinica. Celkovo sa zúčastnilo 80 súťažiacich z viac ako 20 krajín, ktorí boli vybraní v 130 predkolách. Druhú cenu, dotovanú sumou 8 000 frankov, si odniesol švajčiarsky barytonista Tobias Hächler. Concours Ernst Haefliger je spoločným podujatím Stadttheater Bern a Menuhin Festival Gstaad, podporeným Spolkovým úradom pre kultúru, ako aj kantónom Bern. Najbližšie je súťaž naplánovaná na rok 2008.

Na aukcii Christie's v New Yorku boli za rekordnú sumu predané **stradivárky**, vyrobené v rozpätí rokov 1700-1720, ktoré sa do Ameriky dostali v roku 1911. Cena nástroja, známeho tiež pod titulom **„Hammer"** (podľa švédskeho zberateľa Christiana Hammera, ktorý žil v 19. storočí), bola spočiatku určená v rozpätí 1,5 až 2,5 milióna dolárov, napokon sa však vyšplhala na viac ako 3,5 milióna, čím predbehla doterajší rekord, 2,03 milióna dolárov za stradivárky v roku 2003. Meno nového majiteľa je neznáme, údajne však ide o mecenáša umenia a veľkého milovníka klasickej hudby.

Škótski vedci dokázali, že takzvaný **„mozartovský efekt"** sa vyskytuje nielen v súvislosti s dielami známeho skladateľa, ale aj s rockovou hudbou. Doteraz sa vychádzalo z toho, že špeciálne klasická hudba pomáha pri koncentrácii a uľahčuje riešenie kognitívnych úloh. V pozadí tejto domnienky stojí štúdia, zverejnená v USA v roku 1993, ktorá preukázala, že účastníci pokusu sa po desiatich minútach počúvania Mozartovej *Klavírnej sonáty KV 448* dokázali lepšie sústrediť. Psychológovia z Glasgowskej Kaledónskej Univerzity uskutočnili experiment s ôsmimi sláčikármi dvoch škótskych orchestrov ako aj ôsmimi žiakmi istej Glasgowskej gitarovej školy, zameranej na rockovú hudbu a striedavo im prehrávali Beethovenovu 2. symfóniu a inštrumentálnu skladbu rockového gitaristu Steva Vaia, pričom hudobné pasáže prerušovali úplným tichom. Vedci pritom konštatovali, že námaha, súvisiaca s prácou, vyžadujúcou si koncentráciu, bola na najnižšom bode práve vtedy, keď testované osoby počuli svoju obľúbenú hudbu. Pre mozartovský efekt sú preto rozhodujúce hudobný vkus a vnímanie, a nie samotná klasická hudba. ■

STING - popová hviezda aj hudobný génius

Festivaly Kultúrne leto a Hradné slávnosti Bratislava 2006 v spolupráci s agentúrou XL Group prichystali otváracíkoncert veľkého kalibru - **21. júna** sa na futbalovom štadióne Artmedia v Petržalke uskutočnilo vystúpenie jednej z najuznávanejších osobností svetovej populárnej hudby. **Sting** vystúpil v Bratislave opäť po šiestich rokoch v rámci aktuálneho *Broken Music Tour.*

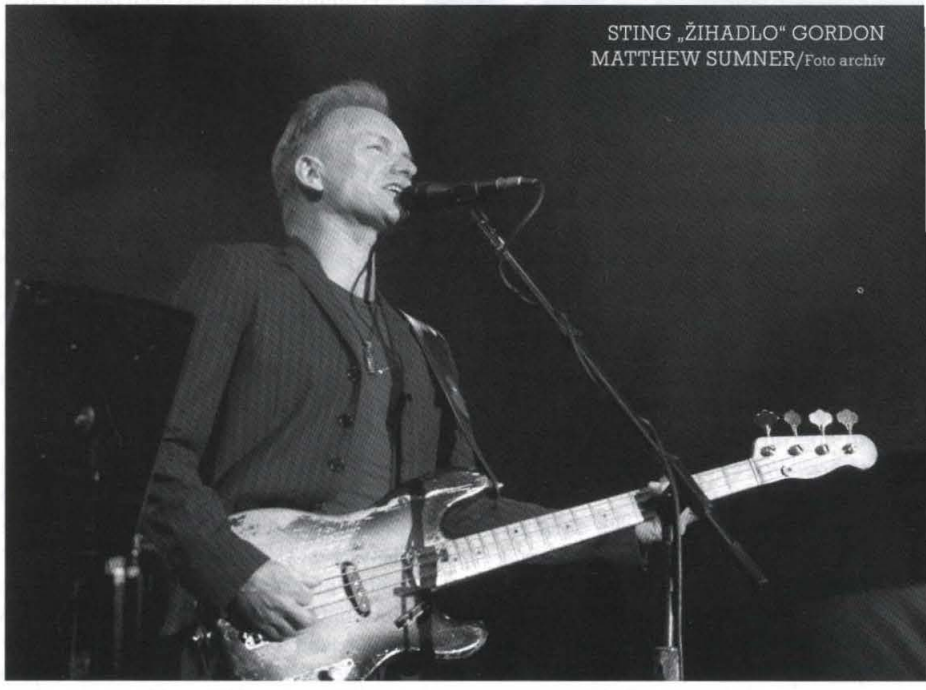
Stingove koncerty sú všeobecne výnimočné tým, že ponúkajú zážitok rovnako pre bežných fanúšikov, ako aj pre hudobných fajnšmekrov rôznych vekových kategórií. Jeho hudba má totiž v kontexte populárnej hudby jednu vzácnu vlastnosť: melodické piesne, väčšinou s textami na tému lásky, sú spracované dômyselnými aranžmánmi a zahrané prvotriednymi hudobníkmi rozmanitého štýlového pozadia.

Tentokrát Sting do Bratislavy nezavítal s početnou skupinou hosťujúcich muzikantov, ale iba so „skromnou", klasickou 4-člennou rockovou zostavou ostrieľaných hudobníkov: speváka a basgitaristu Stinga sprevádzali gitaristi **Dominic Miller** (dlhoročná Stingova pravá ruka), **Lyle Workman** a bubeník **Abe Laboriel jr.**, známy napríklad z aktuálnej zostavy skupiny Paula McCartneyho. Kapela na čele so svojím „guru" predviedla šťavnatý a fantasticky zohratý rock postpunkového nádychu, pripomínajúci akoby Police po dvadsiatich rokoch, keď už páni muzikanti hrajú s jednoduchým, ale absolútne presvedčivým nadhľadom. Sting hral jednu skladbu za druhou, bez zbytočnej pauzy, bez komentára, výrazných svetelných efektov, tanečných kreácií či nútenej pódiovej šou. Hity Police sa striedali s piesňami Stingovej sólovej dráhy, pričom zahral aj menej známe piesne nevydané na radových albumoch. *Broken Music Tour* predstavuje Stinga vo vyzretej podobe, sústredeného iba na podstatu - na hudbu, odkrývajúc vlastné rockové korene. Asi 17-tisícové publikum to ocenilo, od samého začiatku koncertu spontánne reagovalo a spievalo.

Negatívom podujatia bolo dlhé čakanie na otvorenie podujatia, nakoľko písaný začiatok koncertu bol o 19. hodine, avšak Stingov predskokan nastúpil s hodinovým meškaním (zrejme zámer usporiadateľov). Išlo o britskú formáciu Stingovho vlastného syna s názvom **Fiction Plane**, ktorá už získala určité medzinárodné renomé a na svojom konte má 2 albumy. Joe Sumner svojho otca nezaprie - výzorom i zafarbením hlasu. Napriek tomu, že kapela vyhlasuje, že sa nechce „viezť" na sláve Stinga, jej neorocková tvorba je chtiac-nechtiac inšpirovaná hudbou Police - znelo to ako Police, výrazovo a zvukovo prenesení do súčasnosti. Počuli sme aspoň zaujímavú súvislosť medzi tvorbou otca a syna. Samotný Sting s kapelou nastúpil na pódium až o 21. hodine a navnadené publikum obdaril takmer dvojhodinovým nezabudnuteľným koncertom, zakončeným veľkým ohňostrojom.

Jún bol v Bratislave nezvyčajne bohatý na koncerty superhviezd populárnej hudby, z ktorých Sting kvalitou a postavením jednoznačne vynikal. Taká koncentrácia snáď signalizuje zmenu trhových pomerov na Slovensku, kde sa už oplatí investovať aj do väčších podujatí. Koncertný život popovej scény sa teda konečne sľubne rozvíja, aj keď na megahviezdy typu Pink Floyd je náš trh malý aj naďalej...

Pavol Šuška ■

STING „ŽIHADLO" GORDON MATTHEW SUMNER/Foto archív

STING (v preklade Žihadlo), vlastným menom Gordon Matthew Sumner, skladateľ, spevák, gitarista, basgitarista, herec, environmentalista a bojovník za ľudské práva, sa narodil v roku 1951 v meste Newcastle Upon Tyne v severnom Anglicku. Hudbe sa začal venovať ako 13-ročný, kedy ho zaujala hra na basovej gitare, počúval Beatles i jazz, ktorý si vyskúšal zahrať vo viacerých kapelách a big bande. Neskôr bol aktívny aj v experimentálnych hudobných projektoch, inšpirujúc sa hudbou Jimiho Hendrixa, Milesa Davisa a skupiny Return To Forever. Chcel sa stať profesionálnym hudobníkom, preto sa po absolutóriu pedagogického trojročného štúdia na univerzite v Newcastli presťahoval do Londýna, kde v roku 1977 založil legendárnu skupinu The Police.

Sting napísal pre Police takmer všetky hity, napriek tomu sa cítil obmedzovaný pri realizácii vlastných hudobných predstáv, a tak sa začal uberať vlastným smerom. Keď sa na jar roku 1984 na vrchole popularity skupina rozpadla, Sting urobil prirodzený krok - nastúpil na sólovú dráhu.

Nová Stingova kapela sa skladala z jazzmanov zvučného mena a rozhodne nemala len sprievodnú funkciu. Počas 20 rokov sólovej kariéry ho sprevádzali takí hudobnícki majstri, ako napr. saxofonista Brandford Marsalis, bubeníci Omar Hakim či Manu Katché, klávesista Kenny Kirkland a gitarista Dominic Miller.

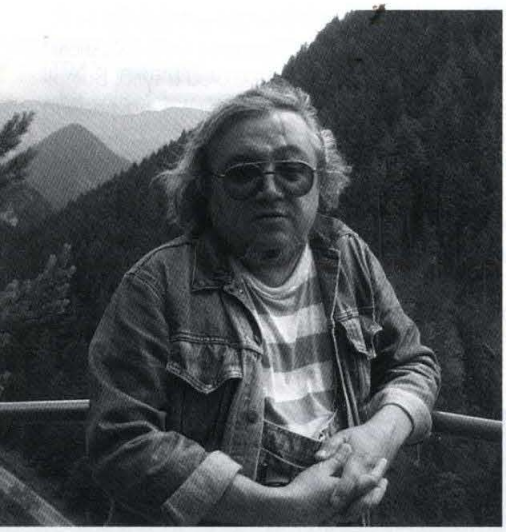
Stingove sólové albumy dokázali takmer vždy zázračne uspokojiť odbornú obec aj širokú verejnosť - počnúc prvým sólovým albumom *The Dream of the Blue Turtles* (1985), ktorý je aj po dvoch desaťročiach obľúbeným, cez *Nothing Like the Sun* (1987), obsahujúci hit *Englishman in New York*, nasledujúci najvnútornejší a najsmutnejší Stingov album *Soul Cages* (1991), rozprávkovo-čarovný *Ten Summoner's Tales* (1993), hravý *Mercury Falling* (1996), elektronický *Brand New Day* (2000) až po ostatný nadhľadový a rekapitulujúci album *Sacred Love* (2003).

Okrem toho stihol Sting počas svojej umeleckej kariéry nahrať 5 albumov s Police, herecky si zahrať a zložiť hudbu k 15 filmom, založil nadáciu *Rain Forest* na záchranu amazonských dažďových pralesov, na konte má celý rad nominácií a získaní rôznych prestížnych ocenení, nekonečný rad spoluprác na hudobných, dramatických alebo charitatívnych projektoch.

■

Život medzi notami

Vo svete hudby je veľa hudobníkov s rozličnými profesiami. Každý má svoje poslanie a úlohy. Niektorých poznáme z pódií, iní sú pred reflektormi ukrytí. „Kresliči nôt" to nemajú ľahké. Sú jemným, ale skrytým prevodovým kolieskom medzi autorom, vydavateľom, interpretom a poslucháčom. Aby všetko v hudbe fungovalo, musí byť ich výkon stopercentný. Očakáva to od nich autor, interpret aj poslucháč.

25. júna som odvysielala v Slovenskom rozhlase premiéru relácie ***Stretnutie nad partitúrou*** *(Rádio Devín), v ktorej účinkoval notografik* ***Stanislav Bartovič****. Pre našich skladateľov a interpretov šedá eminencia, človek, od ktorého záviselo, kedy vznikne z rukopisu výtlačok notového materiálu. Na účinkovanie v relácii som ho dlho prehovárala. Mal pochybnosti, či rozprávanie o „kreslení nôt" do partitúry bude dosť zaujímavé pre poslucháčov, zvyknutých na rozhovory so skladateľmi o ich tvorbe.*

27. júla hudobnú obec ako blesk zasiahla správa, že Stanislav tragicky zahynul. Jeho ľudský aj profesionálny pohľad na „život medzi notami" ostal zaznamenaný aspoň v spomínanej relácii. Chcela by som uverejniť aspoň časť rozhovoru, lebo tematika notosadzby na stránkach HŽ zatiaľ absentovala. Dúfam, že vás zaujmú profesionálne názory odborného pracovníka Hudobného centra, môjho bývalého spolužiaka a kolegu z televízie, ale najmä srdcom i telom „notografika".

Chodiac po svete s typickou koženou aktovkou vedel Stano život vôkol neho veľmi vtipne glosovať. O svojej notografickej práci však hovoril s vážnym zanietením a bez zľahčovania.

■ Ktoré slová sú charakteristické a súvisia s vydávaním nôt?

...Ručné písanie, rytie nôt, používanie rozličných razidiel, šablóna, technológia „propisot", výpočtová technika, Notensatz, kopista, notograf, notopisec... K tomu ešte treba poznať hudobnú teóriu, históriu, hudobnú literatúru, tlačiarenské a počítačové technológie, treba mať dobrého učiteľa a prax. Techniky sa neustále menia a rozvíjajú.

■ V partitúre skladby *Musica Istropolitana* od Alexandra Moyzesa je údaj: „noty kreslil Gašpar Bartovič". Je to presné? Notografik noty „kreslí" alebo píše?

Nedá sa to presne povedať. Len za môjho života sa mnohokrát zmenili sadzby nôt. Bolo obdobie kreslenia nôt, aj rytie, aj nalepovanie, aj práca s informačnými technológiami.

■ Na kreslenie nôt si dostal dobré vzdelanie, predurčené najmä rodinným zázemím. Čo bolo pre teba významnejšie?

Štúdium hudobnej teórie na VŠMU bolo nevyhnutnosťou, popri ňom bolo významné aj moje krátke štúdium matematiky a deskriptívy, ktoré som nedokončil. Zlákala ma hudba. Mal som už za sebou niekoľkoročnú notografickú prax v „rodinnej dielni" môjho otca Gašpara Bartoviča. Bol veľa rokov archivárom Slovenskej filharmónie a z tejto funkcie mu vyplývali viaceré povinnosti, ktoré mi umožnili oboznámiť sa s prípravou orchestrálneho materiálu. Na vrchole otcových prác boli realizácie partitúr hudobno-dramatických opusov J. Cikkera a E. Suchoňa. Vtedajší režim dokonca umožnil otcovi legálne spolupracovať aj so zahraničnými vydavateľstvami, najmä vo Viedni. Zaslúžil sa o to vysokou profesionalitou svojej práce.

Najdôležitejšie pre mňa boli kontakty s hudobnými skladateľmi, lebo mi umožnili preniknúť do hĺbky kompozícií, pochopiť dôvody zvoleného hudobného zápisu, ale najmä predstavu skladateľa o vplyve zápisu hudobnej myšlienky na interpretáciu. V spomienkach na moje študijné a ďalšie roky vynikajú pracovné stretnutia v otcovej dielni s Moyzesom, Suchoňom, Chačaturianom, Cikkerom, Bergerom, Burlasom, Salvom... Pre mňa osobitne významná je v súčasnosti spolupráca s Vladimírom Godárom. Samozrejme neodmysliteľnou súčasťou toho všetkého bola spolupráca s vydavateľstvami a ich redaktormi.

■ Pamätáš si na svoje prvé kresličské „opusy"?

Prvé práce boli z oblasti pedagogickej literatúry, najmä učebnice pre hudobné školstvo a základné školy. Naša rodina realizovala všetky, aj inojazyčné, na Slovensku vydané učebnice hudby aj väčšinu nerytých nôt po vzniku Opusu. Venovali sme sa aj spolupráci s Maticou slovenskou.

■ V ktorom storočí vzrástla úloha notopiscov, ako to vplývalo na hudobný život?

Pre záujemcov o túto problematiku odporúčam odbornú publikáciu *Dejiny európskeho notopisu* od R. Rybariča, ktorá je pozoruhodná nielen autorovou historickou rozhľadenosťou, ale najmä súborom faktov, ktoré v knihe zhromaždil. Úloha notopiscov v dejinách bola v zásade vždy rovnaká, menil sa len spôsob rozmnožovania zápisu. Práve to najviac ovplyvňovalo dobový hudobný život. Vývoj smeroval od vzácnych ručných opisov, ku ktorým malo prístup len niekoľko vzdelaných jedincov, až po začiatok Guttenbergovho vynálezu tlače, tlač z pohyblivých typov, rytie nôt, jednoduché kopírovanie (dnes ho nazývame xeroxovanie), po tlač na individuálnu objednávku v predajni hudobnín či cez internet a tlač cez domácu tlačiareň.

■ Kedy sa ustálila dnešná podoba nôt?

Od prvých zápisov hudby až podnes sa naozaj veľa zmenilo. Sú však isté parametre, ktoré sa tiahnu celou históriou, od ars nova až po dnešok. Je to najmä funkcia notového zápisu. Notový zápis, akoby povedal fyzik, zachytáva časový frekvenčný amplitúdový priebeh nejakého zvukového deja a umožňuje replikovať diela, hrať skladbu na iných miestach, dokonca aj na iných inštrumentoch, pričom sa poslanie a zmysel skladby nijako nezmenia. Táto úloha notopisu je súčasťou hudobných dejín, čo nemôžeme povedať o hudbe, ktorá sa zachovala iba ústnou tradíciou.

Vývoj smeruje k hľadaniu presnejších, exaktnejších spôsobov zápisu. Tak sa štandardizované znaky rozšírili na grafy a vzorce z iných disciplín, napr. z fyziky, lingvistiky, ale aj z výtvarného umenia a informačných technológií. Rozširujúci sa rozsah grafických prác na nových partitúrach ide ruka v ruke s pribúdaním nových generátorov hudobných aj nehudobných zvukov. Tým sa rozširuje znaková sadzba notopisu. Ako príklad uvediem početnú skupinu bicích nástrojov. Sú veľké rozdiely medzi spôsobom zápisu od autorov a vydavateľov. Renomované vydavateľstvá majú vlastné interné pravidlá a postupy pri zachytení všetkých spôsobov hry na bicích nástrojoch.

■ Pre notografika je zaujímavé spolupracovať na vydávaní starých nototlačí, ktoré treba niekedy aj doplniť, rekonštruovať. Je pri tom nevyhnutná spolupráca s hudobnými historikmi?

Rekonštrukcia starých nototlačí a ich vydávanie je potrebné. Napríklad tradícia niektorých reholí je taká presná a prísna, že dodnes sa spevy v omšových knihách, v misáloch zaznamenávajú nepoužívanými typmi notácie, u nás zväčša kvadratickou notáciou. Skúšal som aj písať husím brkom na ručne vyrobenom papieri, alebo na napodobnenine pergamenu. Ručná práca starých anonymných notografov je neopakovateľná

a prekrásna. Do veľkej miery súhlasím s L. Kačicom, ktorý by aj dnes dal prednosť rytým alebo ručne kresleným notám. Pomocou počítača a prídavných zariadení už dokážeme napodobniť staré notové systémy... Ale tá výtvarná, umelecká krása sa nám, žiaľ, z notopisu vytráca... Spolupráca s hudobnými historikmi, etnomuzikológmi alebo zvukovými inžiniermi je nevyhnutná. Dominantné je úsilie verne zachytiť taký zložitý jav ako je hudba.

■ Čo je na tejto profesii najvzrušujúcejšie?

Na prvý pohľad vyzerá ako pokojná práca. Rokmi som sa naučil „počúvať" písanú hudbu. To je jedna stránka môjho života medzi notami. Ticho a pokoj pracovne. Na druhej strane je to práca v externom prostredí, pretože treba obstáť v silnej konkurencii. Svoju prácu musím často synchronizovať so skúškami interpretov a termínom premiéry. Ten je vždy nebezpečne blízko. A samozrejme poznať cenu svojej práce a presadiť ju.

Hudbu počúvam, ale len tú, ktorú práve píšem. Keď treba, preladím sa na celý polrok na Hummela, Bellu, potom trebárs na Zagara... S celým procesom musím hlbšie spolunažívať, lebo z práce treba mať pôžitok a radosť. Pre mňa je to nielen živobytie, ale aj jedinečná zábava.

■ Ako môže notografik uľahčiť čítanie partitúry dirigentovi?

Veľká orchestrálna partitúra môže byť rozšírená o veľa partov, otázne je, čo s tým urobí dirigent. Existuje niekoľko princípov, ako zapisovať hudobné nástroje do partitúry. Najdôležitejšie je zvoliť taký zápis, aby bol priebeh hudby dobre čitateľný vertikálne aj horizontálne. Dirigent je pre nás osoba na jednej strane najmilovanejšia, na druhej strane najnenávidenejšia. Prečo? Dirigent nám ukáže všetky chyby v partitúre, nájde miesta, ktoré treba prepísať zrozumiteľnejšie, aby interpretácia zodpovedala danému autorovi, štýlu tej hudby aj dobe. Robieval som aj v archíve a tu som zistil, že dirigent môže byť aj našim nepriateľom, pretože práve pre uľahčenie čítania partitúry použije väčšinou hrubú, tupú, farebnú ceruzku, ktorou si vyznačí kritické miesta, rozhodujúce nástupy, významné sóla, čím partitúru vo väčšine prípadov znehodnotí. Aj preto musí výroba partitúr neustále pokračovať. Ak orchestrálna partitúra napr. z archívu SF prejde rukami viacerých dirigentov, je už prakticky nepoužiteľná. Platí to aj o orchestrálnych partoch.

■ Prečo je také drahé „požičovné" z vydavateľstiev za prenájom notových materiálov orchestrálnych a komorných diel na uvádzanie skladieb?

Treba financovať výrobu a rozmnožovanie partitúr. Ak odhliadneme od prevádzkových nákladov vydavateľstva, požičovné za notové materiály má dve hlavné, (aj pre dejiny hudby) vrcholne dôležité funkcie. Málokto tuší, koľko stojí partitúra orchestrálnej skladby, operného diela, muzikálového či operetného, zborovej skladby či komornej, rozpis partov. Predstava, že to stojí niekoľko stotisíc je podhodnotená. Po druhé: vydavateľstvo musí kumulovať finančné prostriedky, aby mohlo vydávať diela neznámych autorov, riskovať pritom, či sa stanú slávnymi, alebo nie, lebo len ich popularita vráti naspäť vydavateľstvu vložené prostriedky. To všetko preto, aby sa mohli vydávať skladby ďalších mladých autorov, v budúcnosti možno úspešných... Preto je nevyhnutná existencia požičovného za notové materiály a nie je možné od neho ustúpiť. V opačnom prípade by sme páchali teraz neviditeľné, ale v budúcnosti o to citeľnejšie škody na hudobnom živote.

■ Na koľkých vydaných opusoch si ako notografik spolupracoval?

Nemám predstavu. Ale napríklad na menšej časti teraz vydávaného Bellovho diela som „nakreslil" asi dvetisíc strán! Notová sadzba dobrej hudby sa píše ľahko, rýchlo, radostne. A s minimom chýb. Pri nedobrej hudbe sa trápim, niekedy aj trpím, množia sa chyby a niet elánu. Pre mňa je sviatkom, keď som ako poslucháč na premiére skladby, na ktorej som spolupracoval. Z istého aspektu sa aj ja cítim ako interpret. Učím sa na každej skladbe, ale kontakt so žijúcim autorom je neoceniteľný.

■ Mnohé vydavateľstvá sa vracajú k originálom partitúr, aby odstránili historické omyly vo vydaných dielach. Je to nutné?

Návrat k originálom je nutný z mnohých dôvodov. Každá doba zanechá stopu, nielen v texte, ale aj v technológii a kvalite notovej sadzby. Viaceré hudobné vydavateľstvá, najmä z nemecky hovoriacich krajín, sa vracajú k notorytectvu a opúšťajú počítačovú sadzbu. Je to mnohonásobne drahšie, ale oveľa krajšie. Robí sa to s oveľa väčšou zodpovednosťou. Vidím to každoročne na jarnom hudobnom veľtrhu Musikmesse vo Frankfurte...

■ Špecifickou kategóriou sú tzv. „grafické partitúry", „obrazové", až extravagantné výtvarné objekty, ktoré len veľmi voľne informujú interpreta o tvorbe tónov. Ako rieši notografik takéto skladby?

Vydať tlačou takýto typ partitúry je neskutočný luxus. Ale mnohí autori sú takí „luxusní", že im vydavateľstvá takéto partitúry vydávajú. Je to zaujímavé aj preto, že mám aj technické nadanie. Tvorbu takýchto partitúr mi umožnila znalosť deskriptívnej geometrie, znalosti priebehu matematických funkcií, skúsenosti z technického kreslenia.

■ Komponovanie pomocou počítača už nie je žiadnou novinkou, platí to aj o písaní nôt. Môže tento technický element ovplyvniť typ umeleckej invencie?

Dostupnosť počítačových technológií sa veľmi rozšírila a priniesla veľa nového. Zmenila aj vzťah medzi skladateľom, vydavateľom a notografom. Mnohí mladí autori píšu noty na počítači. Môže to byť z viacerých dôvodov, že nevedia písať rukou, alebo preto, že môžu ľahko opraviť chyby v texte. Počítač umožňuje okamžite počuť zvukovú podobu napísaného fragmentu, počítač vie dokonca doplniť vnútorné hlasy, dáva možnosť komponovať na presnej časovej osi, čo je dobré pre filmovú hudbu, video... Na druhej strane viem presne odhadnúť, do akej miery ovláda skladateľ prácu s notačným softvérom a ako ho tento vynález obmedzuje v zápise hudobnej myšlienky. V takej skladbe pribúdajú poznámky rukou a nakoniec to treba aj tak celé prepísať nanovo. Ale videl som aj veľmi profesionálne napísané skladby – od nápadu až po partitúru, dokonca u slovenskej mladej skladateľky, ktorá bola na štúdiách v zahraničí. To poteší...

■ Potrebuje vydavateľská činnosť ochranu a podporu inštitúcií? Môže byť stav hudobného života v priamej súvislosti s úrovňou vydávania nôt v danej krajine?

Od štátu treba neustále vyžadovať výraznú podporu umeleckému školstvu. Tam sa všetko začína, inak celá nadstavba bude zbytočná a nenájde svojho adresáta. Tu je ukrytý základ celého kultúrneho života spoločnosti. Útlmové procesy voči hudobnému školstvu sa negatívne prejavia v blízkej budúcnosti. Ak poškodíme dnešné 5-ročné deti, ukáže sa to o 20 rokov. Následky sú nedozierne.

■ Ako sa žije notografikom? Vaša rodina pôsobí v tomto cechu viacgeneračne. Máš nasledovníkov?

Tak ako som ja vyrastal v rodine, kde hudba bola 365 dní v roku „na stole", to isté sa prihodilo aj môjmu synovi Markovi, ktorý študuje na VŠMU, odbor zvuková skladba. Môj syn sa v posledných rokoch chtiac-nechtiac zapojil do notografickej práce, lebo sa mi možno podarilo ukázať mu krásu tejto práce. Na druhej strane: veď „všetko čo tu človek má, len práca dáva statočná", nie? Zdravie? Oči?... Doma mám bohatú paletu okuliarov, z nich si vyberám podľa toho, ako sa práve cítim. Každý rok musím venovať tri týždne pobytu v niektorých slovenských kúpeľoch, kde musím chrbticu aj boľavú ruku rozcvičiť. Ale aj tam si často nosím prácu v notebooku, lebo rozpracované skladby nepočkajú...

■ Sú notografici niekde organizovaní?

Náš štát by nemal zabudnúť na svoj záväzok z roku 1936 – vydať kompletné dielo J. L. Bellu. V tejto práci teraz pokračuje Hudobné centrum. Bolo by dobré, keby sme získali viac prostriedkov a priestoru na vydávanie tvorby slovenských, najmä mladých autorov.

Stavovskú organizáciu na Slovensku nemáme, taká jestvuje iba v Nemecku. Stretávame sa všetci z odboru na jarnom veľtrhu vo Frankfurte na Musikmesse, ktorý je azda najväčším hudobným festivalom. Som tam každý rok už asi dvadsať rokov...

Odpovede môjho hosťa som sa usilovala zachovať v podobe, ktorá najviac vystihuje jeho spôsob komunikácie aj osobitý pohľad do sveta hudby, ktorú pre nás tak rád „kreslil"..
Prijmite jeho spoveď o „živote medzi notami". Je posledná...

Melánia Puškášová ■

Rastislav Dubovský

skladateľ

skladateľ, hudobný producent a režisér

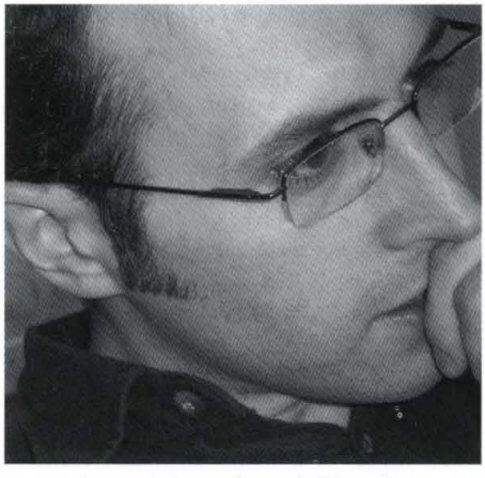
- **Narodený:** 1976, Bratislava
- **Štúdiá:**
  1991 - 1995 Gymnázium na Vazovovej ulici v Bratislave
  1995 - 2000 VŠMU (kompozícia J. Sixta)
  2001 - 2002 postgraduálne štúdium na Hochschule für Musik und darstellende Kunst vo Viedni (kompozícia M. Jarrell)
  od roku 2000 doktorand na Katedre skladby a dirigovania VŠMU (kompozícia V. Bokes)
- **Skladateľské kurzy:**
  1997 Bohemia festival (ČR), 1998 Český Krumlov (ČR), 1999 Medzinárodná letná akadémia Praha, Viedeň, Budapešť - Reichenau (Rakúsko), 2000 Hudba bez hraníc v srdci Európy
  Reichenau prize 1999
  Cena SOZA 2000 za Dychové kvarteto
  Autor orchestrálnych, komorných a početných elektroakustických, scénických a inštruktívnych kompozícií. Spolupráca so Slovenskou televíziou, Slovenským rozhlasom, ŠKO Žilin a, Košickou filharmóniou, Orchestrom Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni divadlami, súkromnými štúdiami a vydavateľstvami. Pedagogicky pôsobí na Konzervatóriu v Bratislave.

■ Máte skúsenosť so štúdiom na Hochschule für Musik und darstellende Kunst vo Viedni...

Štúdium v zahraničí bolo jedinečnou skúsenosťou. Asi nemá zmysel hovoriť o tom, že vo Viedni sú neporovnateľne väčšie možnosti čo sa týka technického alebo nástrojového vybavenia. Na škole ma veľmi oslovila precíznosť systému, s akou bolo štúdium organizované. Netreba však všetko vidieť len ružovo. Napríklad problémy pri uvádzaní skladieb mladých autorov alebo príprave koncertov súčasnej hudby boli vtedy veľmi podobné ako u nás. Najdôležitejšiou pri štúdiu je ale osobnosť pedagóga. Ak je inšpirujúci, potom sa človek môže učiť kdekoľvek na svete. V tomto ohľade som mal šťastie: či išlo o môjho otca, profesorov Jozefa Sixtu a Vladimíra Bokesa na VŠMU alebo profesora Michaela Jarella vo Viedni. Je úžasné, ak pedagóg presne pochopí systém komponovania svojho žiaka a dokáže mu v rámci neho poradiť ako sa ďalej rozvíjať.

■ Slovenskí skladatelia sa vo svete nepresadzujú ľahko. Existujú podľa vás nejaké rozdiely medzi študentmi kompozície u nás a v zahraničí?

V tomto ohľade môžeme byť pokojne sebavedomí, pretože podľa môjho názoru skladatelia zo stredoeurópskych a východoeurópskych štátov vnášajú do stojatých vôd západoeurópskej hudby v posledných dekádach nové impulzy. Myslím si, že to je v západnej Európe aj úmyselne podporované, pretože existovalo a stále existuje množstvo štipendií a grantov práve pre skladateľov a interpretov z východu. V dielach mnohých mojich rakúskych kolegov bolo často cítiť určitú prísnosť, strohosť až strnulosť vyplývajúcu z vyrovnávania sa s dedičstvom 2. viedenskej školy a avantgardy druhej polovice 20. storočia. Naproti tomu stála bezprostrednosť, uvoľnenosť, energia a živelnosť v skladbách zahraničných študentov.

■ Ako skladateľ aj pedagóg sa zaoberáte využitím informačných a štúdiových technológií v kompozícii. Naše hudobné školstvo má v tejto oblasti vo výučbe určitý deficit. Kde sa stala chyba?

Keď si uvedomíme, odkedy elektroakustická hudba píše svoju históriu, hudobné školstvo u nás malo na túto skutočnosť reagovať už dávno a oveľa pružnejšie. V zahraničí bežne existujú tri rovnocenné odbory skladby: klasická, elektroakustická a tzv. mediálna kompozícia. Najmä posledná je u nás nepochopiteľne zaznávaná a jej výučba sa len veľmi pomaly rozbieha. K práci na mediálnych projektoch nie sú pozývaní hudobní profesionáli, čo často uberá divadelným, televíznym a rozhlasovým inscenáciám na ich umeleckej hodnote. Konzervatóriu v Bratislave sa však v minulosti podarilo získať grant na zorganizovanie úspešného pilotného projektu s názvom *Informačné technológie v hudbe* a momentálne je technicky vybavené tak, že môže poskytnúť študentom plnohodnotnú možnosť získavať praktické skúsenosti v tejto oblasti. Vznikajú aj osnovy predmetu Elektroakustická a mediálna kompozícia, ktorý budem vyučovať, pričom sa predpokladá, že okrem študentov bude vyučovanie dostupné aj pre záujemcov z externého prostredia. Postoj vedenia Konzervatória považujem za systematický a progresívny. Na VŠMU fungujú prednášky, ale chýba vybavenie, na Filmovej a televíznej fakulte sa začalo so štúdiom zvukovej skladby. Bude však potrebné vytvoriť aj nejakú spoločnú bázu, na ktorej by mohla profesionálna komunita spolupracovať a vymieňať si navzájom podnety. Takýmto centrom bolo v minulosti Experimentálne štúdio Slovenského rozhlasu.

■ Máte za sebou množstvo hudby k rozhlasovým, divadelným alebo filmovým projektom. Možno povedať, že ste v tomto smere špecialista...

Táto oblasť kompozície ma vždy mimoriadne zaujímala a považoval som ju za veľkú výzvu. Práca v tíme je náročná, ale inšpirujúca. Podľa súvislostí sa človek ocitá v rozmanitých hudobných svetoch, čo vyžaduje značnú kompozičnú pohotovosť. Skladateľ musí byť flexibilný, schopný vnímať projekt celostne, chápať jeho jednotlivé zložky a mať neomylný cit pre hudobnú dramaturgiu. Charakter hudobnej zložky sa špecifikuje na základe scenára alebo koncepcie po dohode s režisérom. Na takéto kompozície býva často s istým dešpektom nazerané ako na málo autonómne, pričom hudba v rozhlasovom, televíznom alebo scénickom projekte môže byť rovnako doplnkom ale aj rovnocenným partnerom ostatných zložiek. Tak to bolo napríklad pri spolupráci na pantomimických predstaveniach *O divnej čiapke* a *Labyrint 2000* s profesorom Milanom Sládkom, ku ktorým som skomponoval, nahral a zmixoval hudbu. Rád spomínam tiež na prácu pre Bratislavské bábkové divadlo, kde som písal hudbu k predstaveniu *Luskáčik*. Inscenácia režiséra Jozefa Bednárika potom získala ocenenie na medzinárodnej prehliadke v Subotici. Skúsenosti z práce v oblasti mediálnej kompozície je podľa mňa možné dobre využiť aj pri skladaní „absolútnej" hudby.

■ V Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni mal minulý rok premiéru váš balet *Prométeus*. Prométeovský námet je v hudbe častý...

Najväčšie témy sa nikdy nevyčerpajú a pokiaľ viem, celovečerný balet na tento námet neexistuje. Oslovilo ma už spracovanie libreta od Nikitu Slováka, ktoré akcentuje mnohé paralely so súčasnosťou. Rovnako inšpirujúca bola aj spolupráca s vynikajúcim režisérom a choreografom Igorom Holováčom. K baletu, ktorý považujem doteraz za svoj najnáročnejší projekt som skomponoval dve tretiny hudby. Vo zvyšných častiach bola bez akýchkoľvek zásahov použitá hudba Igora Stravinského, vybraná starostlivo a s veľkým rešpektom k tomuto geniálnemu tvorcovi. Gestickosť, energia a živelnosť spojená

Pokračovanie na str. 32

Anketa

Čo si určite nenechám ujsť na tohtoročných BHS?

Pavel UNGER, hudobný publicista:
Ak vychádzam z názoru, že pre kritika je rovnako poučný vynikajúci aj problematický výkon, je pre mňa celá ponuka rovnocenná. Ale otázka zrejme smeruje k vypichnutiu „bonbónikov". Tých vidím dosť. Z môjho operného zamerania nevynechám predstavenie ***Nápoja lásky*** v SND. Neláka ma stará inscenácia, ale prvé vystúpenie dnes už svetoznámeho **Pavla Bršlíka** a **Adriany Kučerovej**. V Redute určite navštívim koncert **Bavorského štátneho orchestra** s **Kentom Naganom** a **Michaelou Kaune**, jednak pre tieto mená, ale aj pre môj vzťah k hudbe Gustava Mahlera.

Andrej ŠUBA, hudobný publicista:
Určite si prídem vypočuť Mahlerovu *Štvrtú symfóniu*, ktorú bude v Bratislave dirigovať vynikajúci americký dirigent **Kent Nagano**. Práve cez jej nahrávku, so záverečným sopránovým sólom *Wir genießen die himmlische Freuden* v podaní Lucie Poppovej, som sa kedysi zoznámil s Mahlerovou hudbou...

Collegium Vocale Gent je neodmysliteľne spätý s menom známeho flámskeho špecialistu na starú hudbu Philippa Herrewegha. Herreweghe s týmto zborom realizoval aj svoje dve nahrávky Bachovej *Omše h mol* (pre spoločnosť Virgin Classics v roku 1988 a vysoko hodnotené naštudovanie pre vydavateľstvo Harmonia Mundi v roku 1996). Som preto veľmi zvedavý na živé predvedenie tohoto nádherného diela, kde sa okrem zboru pod taktovkou **Ivána Fischera** predstaví aj **Budapeštiansky festivalový orchester**. Mená sólistov (S. Rubens, I. Danz, W. Güra, T. Bauer) sú dôvodom navyše. V hudbe viac ako kdekoľvek inde platí známe, keď dvaja robia to isté nemusí to byť to isté ... .

Peter ZAGAR, hudobný skladateľ a publicista:
Určite si nenechám ujsť vystúpenie **Budapeštianskeho festivalového orchestra** s dirigentom **Iványom Fischerom** a belgickým zborom **Collegium Vocale Gent**. Toto zoskupenie mi na jednom z minulých ročníkov BHS priam vyrazilo dych interpretáciou Bartókových *Dedinských scén* a Stravinského *Žalmovej symfónie*! Orchestrálne skupiny zneli farbisto a súhra telesa bola dokonalá. Spevácky zbor v ničom nezaostával. Skrátka, očakávam aj tento rok podobný nezabudnuteľný zážitok.

Andrea SEREČINOVÁ, redaktorka Hudobného života:
Veľmi ma zaujíma už otvárací koncert, konkrétne Ravelovo dielo *Dafnis et Chloé* s **Emmanuelom Villaumom**, dirigentom, ktorý bol pre mňa objavom minulej sezóny Slovenskej filharmónie. Villaume sa zaradil do skupiny dirigentských osobností, ktoré dokážu s filhamonikmi divy a v Redute uvádzajú vysoko nadštandardné koncerty. Dirigent s muzikologickým „backgroundom" je na pódiu plnokrvným hudobníkom, s očarujúcim gestom a rečou tela. Nenechám si ujsť ani ***Te Deum*** od **Pavla Kršku** v Slovenskom rozhlase a premiéry **slovenských autorov**. ■

Festivalová objednávka slovenského diela

Na Bratislavských hudobných slávnostiach odznie tohto roku päť premiér diel slovenských autorov. Jedno z nich vzniklo ako špeciálna objednávka Festivalového výboru. Skladba *Krása večnosti pre soprán, miešaný zbor a orchester* zaznie 1. októbra v interpretácii Ivetty Matyášovej, Speváckeho zboru mesta Bratislavy, Filharmónie Bohuslava Martinů Zlín a dirigenta Jakuba Hrůšu. Nielen o pocitoch pred premiérou sme sa rozprávali s autorom skladby **Mirkom Krajčim**.

■ **Aké boli okolnosti objednávky BHS?**

Bola to zaujímavá zhoda okolností, pretože v čase, keď som Slovenskej filharmónii ponúkal svoj violončelový koncert, vyšlo najavo, že ma plánovali osloviť kvôli Bratislavským hudobným slávnostiam. Takže ma táto objednávka trochu prekvapila, no zároveň veľmi potešila. Každopádne ju považujem za česť.

■ **Ako znelo zadanie festivalu?**

Skladba pre miešaný zbor a symfonický orchester, neskôr pribudol soprán a trvanie 15 až 20 minút. Všetko ostatné bolo na mne.

■ **Čo bolo vašou primárnou inšpiráciou?**

Veľa času som strávil pri hľadaní vhodného textu. Mal som presnú predstavu o tom, čo by mal text vnútorne „obsahovať", čo od neho vyžadujem. Hlavnou myšlienkou mal byť môj pohľad na ľudskú bytosť, odpoveď na otázku „čím sme?" a snaha poukázať, že vzhľadom na to, ako väčšina z nás chápe samých seba, nám istým spôsobom uniká naša podstata... Nakoniec som sa rozhodol pre vybrané úryvky z *Proroka* od Džibrána Chalíla. Zaujímavosťou možno bude, že som si vybral francúzsky preklad...

■ **Dôvod?**

Chcel som dielu perspektívne trochu pomôcť, pokiaľ ide o uvádzanie v zahraničí a francúzština je nielen mojím obľúbeným cudzím jazykom, ktorý solídne ovládam, ale je mi aj svojou zvukovosťou veľmi blízka, a preto tiež hudobne inšpiratívna.

■ **Koľko času ste mali na napísanie skladby?**

Situáciu mi trochu skomplikoval fakt, že som sa v tom čase intenzívne venoval inej, a to veľkej objednávke – baletu *Don Juan* pre Slovenské národné divadlo. Nepovažoval som za vhodné pracovať na oboch tituloch simultánne, aby sa navzájom neovplyvňovali, takže som sa skladbe pre BHS začal venovať až po skončení práce na balete. Nakoniec mi to trvalo asi 3 mesiace.

■ **Pracujete ako režisér v Slovenskom rozhlase – komponujete vo voľnom čase popri „civilnom" zamestnaní, alebo si vyberáte z času na čas voľno, aby ste sa sústredili len na prácu skladateľa?**

Zatiaľ som vždy komponoval za „plnej prevádzky", teda popri mojom úväzku v rozhlase a iných aktivitách – a to aj vrátane spomínaného baletu, čo si však už žiadalo predĺžiť deň aj o nočné hodiny, niekedy až do rána...

■ **Komponujete pri notovom papieri alebo pri počítači?**

Najprv si rukou napíšem čo najdetailnejší „koncept" na papier – už v tomto štádiu však píšem vyslovene pre orchester, teda netvorím najprv klavírny výťah, ktorý by som neskôr inštrumentoval, ale zaznamenávam priamo predstavu orchestrálneho zvuku na notový papier. Následne pracujem na partitúre, ktorú som donedávna písal ešte rukou, ale teraz už využívam dostupné technológie, a preto konečnú verziu partitúry píšem už do počítača.

■ **Aký je to pocit teraz, pár týždňov pred premiérou?**

Teším sa. Veď skladba pre BHS je určite jednou z najprestížnejších objednávok v mojej doterajšej tvorbe.

Pripravila AS ■

Mladí klaviristi súťažili v Budapešti

21. júna – 2. júla sa uskutočnila v Budapešti 2. medzinárodná klavírna súťaž Fryderyka Chopina. Venovaná bola mladým klaviristom od 9 do 25 rokov. Zaujímavé podujatie, v súčasnosti už so značným medzinárodným ohlasom, podporili mnohí sponzori. Spomeniem predovšetkým spoločnosť Opera zongoraterem – firmu, zaoberajúcu sa predajom klavírov zn. Steinway & Sons na území Maďarska. Zapožičala pre súťaž nový Steinway a sponzoruje aj koncertnú kariéru absolútneho víťaza 1. ročníka Chopinovej súťaže z roku 2004, mladého maďarského klaviristu Györgya Ádáma. Z ďalších sponzorov významne prispeli Poľské vyslanectvo v Budapešti, Rakúske kultúrne fórum, Višegradský fond a starosta IV. budapeštianskeho obvodu.

Hlavným usporiadateľom súťaže je Nadácia Györgya Ferenczyho. Organizátorkou a dušou celého podujatia je však poľská klaviristka žijúca v Budapešti, ktorá postgraduálne študovala v triede Gy. Ferenczyho – pani **Izabella Darska-Havasi**. Jej prvotným zámerom bolo rozšíriť a venovať pozornosť interpretácii diela F. Chopina na maďarských školách, a to už od základného stupňa výuky. Zároveň sa popritom naskytla príležitosť spropagovať umenie vynikajúceho maďarského klaviristu a pedagóga **Györgya Ferenczyho** (1902–1983), žiaka Istvána Tomána a Ernő Dohnányiho. Ako koncertný klavirista sa preslávil najmä interpretáciou diel F. Chopina. Jeho nahrávky mazuriek patria do zlatého fondu maďarského interpretačného umenia.

Keď Izabella Darska v auguste pred troma rokmi v Budapešti pokusne usporiadala kurzy Chopinovskej interpretácie, najväčší záujem prejavili práve mladí klaviristi a ich pedagógovia. O rok nato sa už uskutočnil 1. ročník medzinárodnej klavírnej súťaže F. Chopina. Úspešný priebeh naznačil, že vynikajúca myšlienka nájde na školách aktívnu odozvu. Nadšenie a organizačné schopnosti Izabelly Darskej skutočne slávili triumf – tohoročného 2. ročníka súťaže sa zúčastnilo 105 klaviristov z 12 krajín. Súťažilo sa v šiestich vekových kategóriách, v každej vo dvoch kolách. Mladším patrila súťaž „Chopin +...“ Okrem F. Chopina program tvorili diela W. A. Mozarta a skladateľov z vlastnej krajiny. Tí starší mali už klasickejšiu zostavu repertoáru, kde okrem Chopina mali zastúpenie J. S. Bach, sonáta z obdobia klasicizmu, skladby maďarských autorov, etudy, a pod. S obdivom a tak trochu i so závisťou som si vypočula správu, že v Maďarsku sa pôvodne prihlásilo do súťaže 200 mladých klaviristov. Urobili teda domáce „predkolo“ a vybrali do medzinárodnej súťaže tých najlepších. Mnohí z nich získali ocenenia medzi víťazmi.

Súťaž poukázala na nutnosť vysoko odborného prístupu k najnadanejším deťom od útleho detstva. Najúspešnejší boli účastníci zo špecializovaných škôl, ktoré spolupracujú s vysokými školami v Rusku, Litve, Poľsku a napokon v rôznych formách aj v samotnom Maďarsku. Predčia svojich rovesníkov v stupni dosiahnutej profesionality, prejavujúcej sa v kultivovanej a uvedomelej tvorivosti, širokým záberom náročnejšieho repertoáru, smelosťou a presvedčivosťou interpretácie.

Zo Slovenska sa na súťaži presadil a hudobne zaujal mladý klavirista **Eduard Lenner** (Cirkevné konzervatórium Bratislava, prof. Karol Toperczer). V kvalitatívne najsilnejšie obsadenej kategórii s veľmi pekným umiestnením postúpil do druhého kola. Úspešné boli aj deti z Českej republiky, ktoré majú už celý rad skúseností z medzinárodnej súťaže AMADEUS v Brne.

Doslova nezabudnuteľným zážitkom zostáva pre mňa umenie 9-ročnej **Jelizavety Nazaruk** (špeciálna hudobná škola pri Vysokej škole S. Rachmaninova v Kaliningrade, prof. Natalia Ravdina), najmä jej interpretácia Chopinovho *Nocturna cis mol op. posth.* Nielen mimoriadna profesionálna kvalita, ale aj úžasná tvorivá atmosféra a na jej vek nevšedná koncentrácia udržala v napätí a obdive všetkých poslucháčov. Na koncerte laureátov pozoruhodne prejavila aj schopnosť okamžite a bez generálky reagovať na iný nástroj a prispôsobiť koncepciu aj v tých najjemnejších nuansoch (!). Navyše poprela všetky fámy o drile na špeciálnych školách, nakoľko v priebehu celej súťaže sedela v publiku a s veľkým zaujatím sledovala hru temer všetkých mladých kolegov...

Medzinárodnú porotu tvorili významní klaviristi a pedagógovia, z ktorých ani jeden nemal v súťaži vlastného študenta. Špecifiká interpretácie klavírneho diela F. Chopina popri jasných profesionálnych kritériách podliehajú silnému subjektívnemu faktoru. Napriek nestrannosti a nezištnej snahe po objektivite sa názory odborníkov v hodnotení často diametrálne líšia. Najvyššia kvalita sa však vydeľuje jasne. Porota preto ocenila iba výrazné výkony. Preukázala nekompromisný primát vysokých umeleckých kritérií, keď v najstaršej vekovej kategórii pre nedostatočnú kvalitatívnu úroveň zúčastnených súťažiacich neudelila žiadnu z cien...

Ida Černecká ■

Žiaci a pedagógovia ZUŠ P. M. Bohúňa koncertovali v Dánsku

Husľový súbor ZUŠ P. M. Bohúňa v Dolnom Kubíne Arco Vivo pod vedením Márie Hrnčiarovej a Marty Mikšíkovej so speváckym zborom Una Corda pod vedením Romany Šumskej navštívili 10. až 19. 8. Dánsko, komúnu Egebjerg, s ktorou mesto Dolný Kubín spája už dlhoročné priateľstvo a spolupráca.

Projekt **Posolstvá mladých interpretov Dánsko – 2006** vznikol na základe pozvania dánskych priateľov, počas ich návštevy na Slovensku v septembri minulého roku.

Vyvrcholením trinástich úspešných vystúpení bol koncert v kostole Vor Frue Kirche v Svendborgu. Na tomto koncerte sa ako sólista predstavil laureát Klavírnej Oravy 2006, 15-ročný Jakub Lonský, ktorý pod vedením Michala Juráša, tentoraz na organe, premiérovo zahral s veľkým úspechom skladbu Johanna Sebastiana Bacha.

Pôvodnú tvorbu slovenských hudobných skladateľov Eugena Suchoňa, Mikuláša Moyzesa a Jozefa Klocháňa si mohli vypočuť návštevníci múzea najznámejšieho svetového rozprávkára Hansa Christiana Andersena v Odense v podaní mládežníckeho speváckeho zboru Una Corda.

Pobyt v Dánsku sa ukončil koncertom a celodennou návštevou v zábavnom parku Legoland v meste Billund. Veľká vďaka patrí dánskym priateľom, predovšetkým primátorovi Komuny Egebjerg Mogensovi Johansenovi, Ing. Eve Pukáčovej za aktívnu spoluprácu na príprave projektu, ktorý organizovala ZUŠ P. M. Bohúňa pod vedením jej riaditeľa Leonarda Vajduláka, občianske združenie Čírenie talentov a ktorý finančne podporilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Mesto Dolný Kubín a Komúna Egebjerg.

Alena Spišiaková ■

Pokračovanie zo str. 30

s kompozičnotechnickou rafinovanosťou v skladbách Stravinského nemá v hudbe 20. storočia ekvivalent, čomu som sa snažil priblížiť. Bez ohľadu na to, že kombinácie overených klasikov a súčasných tvorcov sú momentálne obľúbené, v diele sa podarilo dosiahnuť koncepčnú a dramaturgickú jednotu, ktorá sa stretla s veľmi pozitívnymi ohlasmi nielen u odbornej verejnosti. Veľmi ma potešilo aj to, že všetko prebehlo bez umeleckých kompromisov a toho, aby som sa v čomkoľvek zriekol svojho hudobného jazyka. Je mi sympatické, že nielen v Čechách, ale aj u nás práve v balete dostáva v poslednej dobe šancu pôvodná tvorba súčasných skladateľov. To je odvaha, ktorá chýba v mnohých iných oblastiach.

Andrej Šuba ■

Klasika

Ľubica Salamon-Čekovská
Passing Impressions
Miki Škuta, Nora Škutová, Henrietta Lednárová, Ana Krsmanovič, Štátny komorný orchester (Sinfonietta) Žilina, D. McQueen

Hevhetia 2005
HV 0015-2-231

Jedno z najnovších CD na našom hudobnom trhu poskytuje pohľad na východiská a smerovanie skladateľského rukopisu mladej slovenskej skladateľky, ktorá sa pomerne rýchlo a presvedčivo uviedla nielen doma ale aj v zahraničí. Obsahuje dokonca jednu z jej prvotín - *Fragment a elégiu pre bajan sólo*, a to aj vo verzii pre sláčiky. V pôvodnej podobe pôsobí táto skladba živšie a plastickejšie; vzťah medzi rapsodicko-archetypálnym bartókovským melosom a tonálne premenlivou, nevyspytateľne pulzujúcou harmóniou je vďaka farebným a dynamickým mikrokvalitám, vyplývajúcim z nástroja, bohatší, zaujímavejší. Sláčiková faktúra - napodiv - pôsobí suchšie, redukovane a oproti kryštalicky čistej nástrojovej dikcii A. Krsmanović je aj interpretačne ťažká. Mám všeobecne pocit, že hudba Salamon-Čekovskej, obsahujúca vo všetkých na CD prezentovaných dielach veľa afektovej dikcie, improvizačného „drangu", pri ktorom sa tvar akoby „z prvej vody" iba rodí a hľadá si úporne cestu vpred, vyžaduje aj primerane angažovaný interpretačný prístup. Popri skvelej Krsmanović to dokazuje nemenej skvelý výkon Mikiho Škutu v sólovom parte *Klavírneho koncertu*. A naopak, komorné zoskupenie a jeho dirigentské usmerňovanie má v tomto smere rezervy aj v inak fascinujúcej skladbe *Fraktál*... Čekovskej kompozičné myslenie je výrazne závislé od jej bohatých jazzových skúseností pohotovej a v základných muzikantských parametroch mimoriadne disponovanej klaviristky. Ako cez seizmograf sa jej vnútorné hnutia prenášajú do hudby - najmä v tomto je výrazne ovplyvnená Janáčkom. V jej faktúre všetko počuť, žiadna farba ani tvarová mikrokvalita sa nestráca, nezanedbáva... Čekovskej hudba neustále hľadá, ale hľadá sústredene, s veľkou chuťou a robustnou imagináciou...

Čo mi na dramaturgii tohto CD pri celkovom pohľade trocha prekáža, je monochrónnosť základnej nálady - všetky skladby, vrátane krehkých, tajomných *Šiestich piesní pre soprán a klavír* (trocha akademicky, s citovým odstupom sa k ním stavajú H. Lednárová a N. Škutová), sú ukotvené v „nočnej", prípadne „jesennej" atmosfére, v nostalgickom, meditatívnom opare, v ktorom sa občas „zaiskrí" zlovestnými akcentmi. Pritom je podstatným princípom tejto hudby najmä hravosť, radosť zo vznikania, rastu do dna vychutnaných doznievaní, z fungovania parametrov. Paradoxné je, že - až na pár miest - je vitálne pulzujúcej hudby v rýchlejších tempách málo; spoznávame predovšetkým Čekovskú hľadajúcu v hĺbkovom rozmere, spočívajúcu v reflexii.

Bezprostrednosť bola určite zámerom aj pri zostavovaní bukletu - namiesto bežného informačného textu autorku predstavuje rozhovor s muzikológom a hudobníkom Harry Rossom. Pôsobí na mňa ako rozmazaná fotografia; náhodne a povrchne kladené otázky nevyprovokovali Čekovskú k zreteľnejšiemu pohľadu na seba samú. Niektoré poznámky preto vyznievajú banálne, iné zasa (napr. podsúvanie efemérneho pojmu „neo-nacionalizmus" v súvislosti s *Fragmentom a elégiou* alebo názvom skladby falošne usmernený pohľad na *Fraktál*) nepresne až kontroverzne.

Salamon-Čekovskej nesvedčí verbálne intelektuálske klišé, ktoré sa neustále hromadí okolo „novej hudby" v západnej kultúre. Jej zaujímavá osobnosť dosahuje najcennejšie polohy najmä zázračným darom intuície, potrebovala by preto úprimnejšie a v zásadných postojoch informovanejšie odborné zrkadlo. Zaslúžila by si to - je veľkou nádejou súčasnej mladej slovenskej hudby. Recenzované CD vyvoláva hlad po ďalších pohľadoch do jej dielne.

Juraj Hatrík ■

SOOZVUK
M. Bajuszová, S. Adamíková, A. Mudroňová, M. Šťahel, J. Iršai, M. Paľa, M. Trávniček, K. Sarkisjan, A. Krsmanović, A. Bošková, J. Eliáš, P. Mosorjak, P. Zwiebel, A. Gál, Z. Žňavová

Hudobný fond
SF 00432131

V roku 2003 vzniklo združenie mladých skladateľov SOOZVUK, ktorého členmi sú Peter Groll, Lucia Koňakovská, Marián Lejava, Boško Milakovič, Lucia Papanetzová a Karine Sarkisjan. Ich tvorba je bohatá a rôznorodá, pričom ich nespája spoločný estetický ideál o diele či manifest, ktorým by chceli demonštrovať svoj názor za alebo proti niečomu, ale predovšetkým generačná príbuznosť, ideová jednota a najmä chuť nezaniknúť v mase hudby, valiacej sa na nás zo všetkých strán. Mladí autori zo SOOZVUK-u usporadúvajú od roku 2003 pravidelné koncerty svojej tvorby. Krátke ukážky si môžeme vypočuť aj na CD nosiči, ktorý vydal Hudobný fond.

Lucia Papanetzová je autorkou skladby *Imaginations I, II, III. Predstavy*, ako by sa dalo dielo preložiť do slovenčiny, boli skomponované pre potreby festivalu Orfeus, ktorý sa pravidelne koná na pôde VŠMU v Bratislave. V roku 2001, kedy kompozícia odznela, bol festival venovaný odkazu Arnolda Schönberga. V kontextoch jeho estetiky vzniklo aj dielo Papanetzovej, ktoré okrem umeleckého odkazu významného skladateľa 20. storočia vychádza zo Schönberga i oveľa prozaickejšie, keďže časť tónového materiálu skladby je vytvorená z kryptogramu jeho mena. Dielo prebieha v niekoľkých gradačných vlnách, sledujúcich jednotlivé hlasy a kontrapunktické postupy, až vyúsťuje do vrcholu skladby, ktorý je totálnym zastavením rozvíjajúcich sa postupov. Niekoľko „tupých" úderov zastavuje rozbehnutý proces, rúcajúc pritom celú štruktúru. Okrem stavebného aspektu sleduje skladba vnútorne nielen Schönberga, ale aj niekoľko ďalších vrstiev. Od prvého kontaktu s kompozíciou je zrejmý dôraz na celkovú sonórnosť diela. Navyše sa v skladbe odrážajú i oveľa hlbšie ponorené a ukotvené vrstvy. Najmä úvod skladby vyznieva ako prehlbovanie Bachovho odkazu, ktorý je však vytrhnutý z dobového kontextu harmónie a melódie a je nanovo ponorený do prostredia atonality. Druhou kompozíciou na CD je skladba *Dickinson-Songs pre ženský hlas a preparovaný klavír* od Mariána Lejavu. Štyrom piesňam, skomponovaným na zvláštne, psychologizujúce verše americkej poetky Emilie Dickinsonovej, predchádza krátke Intro a uzatvára ich Outro. Dielo cielene sleduje obe hudobné roviny v skladbe - klavír i spevný hlas. Kým v prvej piesni sa speváčka stretáva s netradičnými technikami hlasového prejavu - dlhé glissando, šepot a akási nejasná kontúra intonácie, v ďalších piesňach sa čoraz viac približuje klasickému spevu so všetkými jeho atribútmi. Klavír takisto prechádza z roviny menej tradičnej hry na preparovanom klavíri, ktorá má skôr sonórny charakter a vymedzuje sa iba na niekoľko tónov, k takmer klasickému klavírnemu prejavu - hranie na klaviatúre, akordické súzvuky a všeobecne „klavírnejšiemu" zvuku. Celkové vyznenie skladby je silne meditatívne a vynikajúco spája význam básnického odkazu s významovou rovinou hudby. Skladba Lucie Koňakovskej *Sólo violončelo* je naplnením idey o jednoduchosti samostatného hlasu. Prostota a krása jednohlasu vychádza z komplikovanosti nášho hudobného myslenia, ktoré akoby vnútorne rozohrávalo s týmto jednoduchým hudobným prejavom vlastnú hru na improvizáciu a nútilo nás neustále premýšľať a subjektívne dopĺňať ďalšie atribúty hudby. Skladba sa navyše snaží vystavať štruktúru od najsubtílnejších prejavov a akejsi neúplnosti, ktorú niekedy prináša violončelo vo vysokých a flažoletových polohách, až k maximálnej schopnosti tohto nástroja otvárať svoj tónový ambitus. Skladba rastie nielen štrukturálne, ale aj dynamicky a autorka tak vytvára akoby nekonečnú líniu, líniu večného hlasu. Je zaujímavé, že Koňakovská v skladbe využíva výlučne tradičné techniky hry na tomto nástroji a výslednú jednoduchosť

sa nesnaží komplikovať zbytočnými zásahmi.
Skladba Petra Grolla *Prasklina* v sebe veľmi zaujímavo navrstvuje dve línie, dve plochy. Prvá z nich je tvorená akustickými nástrojmi, klavírom a husľami. Treba skonštatovať, že táto rovina smeruje ku klasickému chápaniu a sledovaniu hudobnej logiky. Výstavba sa uberá k tradičným gradáciám a snahe o vytvorenie vzájomného prepojenia oboch nástrojov, pričom sa pohybuje v rovine tonálnej. Táto mimoriadne expresívna línia je prerušovaná „vpádmi" akcentov z reprodukovaného záznamu. Celková výstavba sleduje jednoduchú ideu vzájomnej rovnováhy oboch rovín. Kým v úvode skladby je prvá expresívna „ľudská" rovina na začiatku gradácie a vyznieva subtílne, „vpády" zo záznamu sú častejšie a výraznejšie. Ako však prvá rovina rastie, ubúdajú aj tieto vpády a na vrcholnom úseku gradácie úplne chýbajú. Opäť sa ozývajú až v poslednom úseku, keď sa napätie gradácie prvej roviny uvoľňuje.
Piesne pre bas a klavír od Karine Sarkisjan vyznievajú v kontexte všetkých skladieb na CD najtradičnejšie. Skladba obsahovo vychádza z jednoduchej idey použitia krátkych, ale významovo mimoriadne silných výrokov rôznych mysliteľov. Karine Sarskisjan tu vsadila na akúsi impresionistickú líniu, sonórnosť, tradične chápané vedenie spevného hlasu a využitie všetkých dispozícii klavíra v kontexte tradičnej tonálnej hudby.
Losing My Religion od Boška Milakoviča je určená pre sexteto tradičných nástrojov: akordeón, klarinet, flautu, husle, violu a violončelo. V jeho tvorbe sa veľmi často stretávame s tendenciou sledovať v hudbe nové a nezvyčajné vzťahy, vznikajúce na báze dlhých jednoliatych plôch, v ktorých sa akoby zdanlivo prelievali masy tónov medzi jednotlivými nástrojmi. V tejto kompozícii sa autor zameral na farebné schopnosti nástrojov a na možnosti využitia ich rôznych alikvotných tónov. Vzájomnou kombináciou jednotlivých nástrojov, využívajúc rôzne alikvotné tóny, tu Milakovič prináša nové zvukové možnosti nástroja, síce neexistujúceho, ale vznikajúceho súhrou rôznych farebných plôch, ktoré sú schopné jednotlivé nástroje vytvoriť. Jeho dielo je akousi hudobnou ilúziou o hudbe, tóne a nástrojoch.

Katarína Hašková ■

Liszt, Franck, Reubke Zuzana Ferjenčíková

Diskant DK 0087-2131

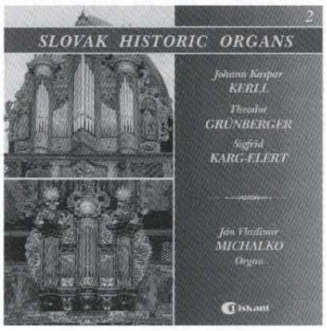

Umenie mladej organistky Zuzany Ferjenčíkovej preniklo do koncertného sveta. Táto hudobníčka par excellence je laureátkou najprestížnejších organových súťaží, vynikajúcou improvizátorkou. Jej nenapodobiteľné kreácie si konečne môžeme vypočuť aj na CD nosiči. V jemnej, krehkej bytosti organistky tkvie silný duchovný potenciál dominujúci jej interpretácii. Sledujeme, ako presne a cieľavedome stavia jasnú architektúru minucióznych diel na starých nástrojoch, aj ako v zápalistom rozlete dokáže rozkomponovať veľkoplošné oblúky vo zvukovo výraznejších dielach romantickej či novoromantickej literatúry. Už od študentských čias sa venovala štúdiu a interpretácii náročných rozsiahlych diel tohto obdobia. Rozsah Ferjenčíkovej muzikálnosti však čoskoro dramaturgicky prerástol aj k partitúram starých majstrov, v ktorých objavovala viac „medzi notami". Svoj vnútorný muzikantský hlas vpisovala do duchovných rezonancií s najstaršou organovou literatúrou, ale rovnako s Bachom, Franckom, Regrom, Reubkem a ď.
Na fixovanie predstáv o jej bytostne blízkych autoroch sa chystala dlhšie a precízne. Diela na CD obohrávala a každým novým vystúpením obohacovala o nové poznatky, zvukové nuansy, ktoré napokon sublimovali do uceleného, komplexného tvaru, reflektujúceho jej súčasné hudobné myslenie. Ferjenčíková je nielen vynikajúcou hudobníčkou, ale jej muzikálnosť sa spája s filozofiou, vierou, hĺbkou duchovného prežitia, ktoré ozvláštňuje osobitým oduševnením. Charakteristiky jednotlivých autorských rukopisov spája a obohacuje o aktuálne zvukové a výrazové predstavy. Nezotrváva v skostnatenej, zaužívanej názorovej norme, svoju koncepciu konzultuje aj s popredných svetovými interpretmi a skladateľmi organových diel, alebo si zvukovú podobu overuje priamo na koncertnom pódiu. Preto aj diela Liszta, Francka či Reubkeho sú obohatené o jej vlastné originálne poznanie. Je to poznanie vychádzajúce z pokory, duchovnej sily, krásy a čistoty hudby autora v zhode s nástrojom, ktorého zvukové parametre najviac korešpondujú s jej predstavou.
Ferjenčíkovej prvé CD je skvostom medzi vznikajúcimi nahrávkami vydavateľstva Diskant. Možno sa tešiť na jej ďalšie opusy, medzi ktorými by nemalo chýbať meno Johanna Sebastiana Bacha, ako aj krehká krása starých nástrojov, na ktorých vyčarúva zvukovú krásu zašlých čias v zhode s vnímaním súčasníka.

Etela Čárska ■

Slovak Historic Organs Ján Vladimír Michalko

Diskant 2005
DK 0090 - 20131

Ján Vladimír Michalko patrí k umelcom, ktorí si vážia hodnoty našej histórie. Popri propagácii medzinárodného festivalu Slovenské historické organy, ktorý v ostatných rokoch riadi a rozvíja, začal sa orientovať aj na vlastné profilové CD nahrávky na vzácnych nástrojoch slovenskej hudobnej minulosti. V priebehu štyroch rokov zmapoval historické organy v drevených artikulárnych kostoloch vo Sv. Kríži - Lazisku (staviteľ Martin Podkonický, 1754), v drevenom artikulárnom kostole v Kežmarku (staviteľ Vavrinec Čajkovský, 1720), pre druhý CD nosič si zvolil nástroje v katolíckom a v evanjelickom chráme v Spišskej Novej Vsi a dramaturgiu tretieho CD nosiča zostavil v súvislosti s propozíciou troch vzácnych nástrojov z Kežmarku. Z rímskokatolíckeho kostola pochádza vzácny pozitív staviteľa Bartolomeja Fromma, rodáka zo Spišskej Novej Vsi z roku 1651 (rekonštrukciu realizoval roku 1997 kežmarský organár Martin Dlugoš), v evanjelickom drevenom kostole je v zrekonštruovanej podobe (Alojz Marián Mayer) nástroj Vavrinca Čajkovského z roku 1720 a napokon v „novom" evanjelickom kostole v Kežmarku sa nachádza nástroj moravskej organárskej dielne Rieger z Krnova z roku 1894.
Ján Vladimír Michalko v zhode s organovou dispozíciou jednotlivých nástrojov a s akustickými možnosťami chrámov koncipoval repertoár, ktorý vygradoval do zvukovej pompéznosti.
Dramaturgia vychádza z nemeckej literatúry, v zhode s historickými parametrami a dispozičnými i zvukovými možnosťami nástrojov. Hudbu, vychádzajúcu z ducha evanjelických chorálov, umocnil Michalko interpretačnou a duchovnou hĺbkou.
Krehký zvuk pozitívu Bartolomeja Fromma oživil výberom troch skladbičiek (*Passacaglia, Toccata 4* a *Battaglia*) od Johanna Kaspara Kerlla. Deväťregistrový bezpedálový nástroj má svoje zvukové osobitosti (napr. tzv. „vlčiu kvintu"), ku ktorým bol interpret zhovievavý. Michalkov zámer bol skôr orientovaný na úhľadné muzikantské prepojenie histórie s rečou súčasníka.
Odvážnejší bol pri mladšom a rozsiahlejšom nástroji Vavrinca Čajkovského z roku 1720 v drevenom evanjelickom kostole, v ktorom má priam svoje stále „domovské právo". Je to nástroj, ktorý láka nielen domácich organistov, ale aj hostí zo zahraničia. Má vysokú zvukovú kultivovanosť a dispozície, ktorých kombinácia prináša radosť pre sluch i dušu poslucháča. Michalko si túto príležitosť starostlivo zvážil a oslovil hudbou vypointovanou, pôsobivo registrovanou. V tejto interpretácii prevažovala duchovná spätosť s liturgiou podtextu oboch skladieb Theodora Grünbergera (*Pastorell, Orgelmesse*).
Kompozičné, nástrojové a akustické danosti zjednotil jedinečným interpretačným majstrovstvom v *Choral - Improvisationen op. 65*, v ostatných rokoch ním objaveného a preferovaného skladateľa Sigfrida Karg-Elerta. Tento Nemec, inšpirovaný severskou prírodou a melodikou hudby Griega na Michalka zapôsobil veľkorozmerným zvukovým diapazónom partitúr. Pôsobivosť a účinok zaručuje aj literárny podtext jeho skladieb, ktoré interpretovi pomáhajú objavovať v širších súvislostiach poetickú dušu skladateľa. Na súčasníka hľadajúceho duchovné a citové oslovenia pôsobia takéto bohaté citové vzruchy. Provokujú k vlastnému precíteniu a k hľadaniu vlastnej harmónie.

Elertovu hudbu Michalko chápe ako príhovor k poslucháčovi, oslovenie, za ktorým sa môže odvinúť široká riava premýšľania - o sebe, umení a možno aj objavenie cesty pochopenia širšieho okolia.
Verím, že Michalkovým zámerom kolekcie CD nahrávok na historických nástrojoch je nielen objaviť a potvrdiť hodnoty histórie, ale umením obohatiť a inšpirovať každého k zamysleniu.

Etela Čárska ■

Zborová tvorba 20. a 21. storočia Slovenský filharmonický zbor

Slovenská filharmónia, 2006
SLF 001-2-031

V minulom roku zrealizoval Slovenský filharmonický zbor pod vedením zbormajsterky Blanky Juhaňákovej dramaturgicky zaujímavú nahrávku viac i menej známych diel zborovej tvorby 20. a 21. storočia. V prvej časti výberu sa stretneme s drobnejšími, v podstate duchovnými skladbami skladateľov: H. Bright (1916-1970): *Te Deum laudamus*, J. Busto (1949): *Ave Maria*, C. A. Pinto Fonesca (1933): *Gloria*, K. Sarkisjan (1972): *Ave Maria*, M. Lukaszewski (1972): *Parce Domine*, D. Močnik (1967): *Christus est natus*, P. G. Česnokov (1877-1944): *Blažen muž* a J. Andriessen (1925-1996): *Sonet č. 43*. Do druhej polovice bol zaradený výnimočný, moderne koncipovaný, hudobne vtipný deväťdielny cyklus J. Hatríka (1941): *Ludibria (Zábavky)* na slová latinských príslovi a jedno z najpôsobivejších diel českého skladateľa Z. Lukáša (1928), trojdielny cyklus na slová V. Fischera *Pocta tvorcom, op. 147*.
Blanka Juhaňáková, ktorá pôsobila ako zbormajsterka Slovenského filharmonického zboru v rokoch 1991-2001 a na miesto hlavného zbormajstra tohto vynikajúceho zborového telesa sa vrátila začiatkom roku 2005, presvedčila, že patrí k zbormajsterským osobnostiam slovenskej hudobnej súčasnosti. Pod jej vedením zbor nemá technické nedostatky, jeho prednosťami sú predovšetkým dokonalá intonácia a výborné rytmické cítenie, ktorým sa prezentuje najmä v náročných Hatríkových skladbách a rytmických kombináciách u Lukáša. Zvuk zboru je aj napriek trochu výraznejšiemu vibratu príjemný, kultivovaný, dynamicky vyvážený. Navyše, každá fráza, každý motív má svoj osobitý život, krásu, detailne vykreslený tvar, podriadený premyslenej výstavbe celku, jeho obsahovej myšlienke. Bohaté využitie celej dynamickej škály je citlivé, funkčné, spevácky disciplinované a pôsobí vždy logicky, prirodzene. Obdiv vzbudzujú obzvlášť pôsobivé závery skladieb v nádherných pianissimách.
Pre Blanku Juhaňákovú nie je partitúra dogmou. O interpretácii každej skladby premýšľa, nezotrváva v tradícii a hľadá svoj vlastný interpretačný názor, usilujúci o verné zachytenie nálady pokornej modlitby či slávnostného záverečného čísla. Jej zjavná láska k romantickej hudbe sa odráža v inklinácii k voľnejším tempám, pozmenenej voľbe ich vzťahov, nečakanej agogike alebo vložených zámlkách. Oproti zápisu voľnejšie, no v snahe o pôsobivejšiu celkovú výstavbu skladby, miestami využíva aj dynamický predpis. Týka sa to predovšetkým interpretácie myšlienkovo najzávažnejšieho diela výberu, Lukášovho cyklu *Pocta tvorcom*. Aj keď majú použité zmeny svoje výrazové opodstatnenie, predsa len niekedy čiastočne narúšajú zamýšľanú jednotu hudobného toku skladby.
Celkovo však považujem zvukový nosič Slovenského filharmonického zboru za ukážku vynikajúceho profesionálneho zborového umenia, prinášajúceho potešenie aj poučenie najširšiemu okruhu záujemcov o tento hudobný žáner.

Jiří Kolář ■

konvergencie
KONVERGENCIE
FESTIVAL KOMORNEJ HUDBY | CHAMBER MUSIC FESTIVAL
14 – 17 SEPTEMBER 2006 | BRATISLAVA

14.9.2006 | 19.00 | **CELLO COLOSSEUM** | HOMMAGE À ĽUDOVÍT RAJTER | PRIMACIÁLNY PALÁC
15.9.2006 | 18.00 – 23.00 | **BRATISLAVSKÁ NOC KOMORNEJ HUDBY** | DESIGN FACTORY
16.9.2006 | 19.00 | **BASHAVEL** (SK) | **PUCK FAIR** (ÍRSKO) | DESIGN FACTORY
17.9.2006 | 19.00 | **KONCERT 250 | 100 | 50** | MOZART | ŠOSTAKOVIČ | GODÁR | DESIGN FACTORY
17.9.2006 | 21.30 | **VENI ENSEMBLE** | MAKE LOVE, NOT ART! | DESIGN FACTORY

WWW.KONVERGENCIE.SK

Kultúrne leto a Hradné slávnosti Bratislava 2006
BKIS
BRATISLAVA
POZITÍVNU ENERGIU FESTIVALU DODÁVA
HLAVNÝ ORGANIZÁTOR FESTIVALU
Konvergencie – spoločnosť pre komorné umenie
V SPOLUPRÁCI S
BKIS Bratislava a Kultúrne leto 2006
Design Factory | SK-Media | RaRa Musica
Hlavné mesto SR Bratislava
V PARTNERSTVE S pontis
FESTIVAL FINANČNE PODPORILI
Ministerstvo kultúry SR
Ars Bratislavensis
Integra
Port Slovakia, s.r.o
ĎAKUJEME ĎALŠÍM PODPOROVATEĽOM
Hudobné centrum
Recar | Chez David
Radisson SAS Carlton Hotel
Accord Case
Artforum | AP Projekt
MEDIÁLNI PARTNERI
SME .týždeň
SME
kultúra
Rádio DEVÍN
Hospodárske noviny
PREDPREDAJ VSTUPENIEK
DrHorák | BKIS
www.eventim.sk
eventim

Populárna hudba

Ej, chlapci premilí
Antológia slovenskej populárnej hudby 6
F. K. Veselý, V. Racková, V. Petlan, B. Turba, B. Littmannová, J. Šesták, B. Hanák, Tri dievčatká

Hudobný fond 2006
(s príspevkom MK SR a Fondu umelca / Slovgram)

CD s 24 šlágrami z rokov 1947 - 1953 je súčasťou ozvučených dejín našej hudobnej kultúry. Ide o závažný autorsko-edičný čin, ako ktorékoľvek iné svedectvo o slovenskej hudbe povojnovej éry. Šiesta časť postupne vydávanej *Antológie slovenskej populárnej hudby* s hlavnou zásluhou zostavovateľa a autora textového bookletu Pavla Zelenaya, nás uvádza do čias foxov a táng, valčíkov či poliek ako napr. *Miluška moja, Široká cestička, Tak smutno je mi bez teba, Prečo sa máme rozísť, Maria Mariana, Rád polku mám, V Tatrách, Samý úsmev vôkol nás, Do zajtra čakaj...* atď. Skladba Viliama Kostku *Išiel furman do Liptova* je ojedinelým záznamom hlasu Bohuša Hanáka, z ktorého nahrávok sa po jeho emigrácii v roku 1968 vo zvukovom archíve zachovalo iba torzo, preto je tento „ľudový fox" v Hanákovej interpretácii istou kuriozitou. Podobným prekvapením je polka Andreja Lieskovského *Píš mi dievča*, kde počujeme hlas mladého operného, neskôr významného operetného tenoristu Novej scény Bela Turbu. V Siváčkovom foxe *Rozkvitnuté ráno* si pripomíname aj pôvabný lyrický soprán Bey Littmannovej, ktorá popri účinkovaní vo vokálnej skupine Tri dievčatká začínala sólovú kariéru v populárnej hudbe. Viacero dobových šlágrov predstavuje i známu českú estrádnu speváčku Věru Rackovú a ďalších známych českých spevákov tej doby, pôsobiacich aj na Slovensku. Najviac piesní je však v podaní Františka Krištofa Veselého (tango Aliho Baláža *Miluška moja*, Dusíkov valčík *Široká cestička* a tango *Keď harmonika tíško znie*, úsmevný fox na motív neznámeho autora *Anča, Anča*, tango Dušana Pálku *Prečo sa máme rozísť*, Čádyho tango *Maria Mariana*, valčík T. Šeba-Martinského *Samý úsmev vôkol nás* a i.).

Pavol Zelenay okrem výberu a chronologického zostavenia piesní v bookletoch mapuje spoločensko-politickú, kultúrnu a hudobnú situáciu, uprednostňujúcu isté štýly, formy a druhy zábavnej hudby. Jeho práca na antológii je o to záväznejšia, že kým v zahraničí sa na podobné projekty podujímajú kolektívy bádateľov, Pavol Zelenay je „sám vojak v poli". Dlhé roky zhromažďuje a systematicky triedi nahrávky, platne, životopisy umelcov, súpisy skladieb. Pri zvukových úpravách šelakových a vinylových platní, z ktorých pochádzajú ukážky na CD, trvá iba na odstránení závad, ktoré k hudbe nepatria, a tým na zachovaní dobovej vernosti zvukového zápisu.

Dnes 78-ročný Pavol Zelenay antológiu nielen „vymyslel", zostavil a napísal, ale aj uviedol do života a patrí k druhej, povojnovej generácii našich skladateľov populárnej hudby. V mladosti pôsobil ako interpret a aranžér vo viacerých orchestroch (napr. Tatra revue). Dlhé roky bol redaktorom (v r. 1967 - 1984 vedúcim redaktorom) bývalej Redakcie populárnej hudby Československého, dnes Slovenského rozhlasu v Bratislave. Obľúbený bol napríklad jeho rozhlasový cyklus relácií *Pesničky z pamätníka*, ktorý pripravoval s Ali Brezovským. So skladateľom J. Siváčkom stál pri zrode aj existencii *Bratislavskej lýry*. Je dvojnásobným nositeľom Zlatej bratislavskej lýry, napísal mnoho ďalších (najmä swingových, ale aj rockových) piesní, skladieb zábavnej hudby a viacero filmových hudieb.

Pôvodný projekt *Antológie slovenskej populárnej* hudby zadal P. Zelenay už r. 1988 do Štátneho hudobného vydavateľstva OPUS a navrhol vydanie desiatich dlhohrajúcich platní s výberom šlágrov slovenskej populárnej hudby prvých tridsiatich rokov jej existencie. (Na 10 CD nosičoch má byť 240 titulov, čo je približne tretina toho, čo vyšlo na platniach v uvedenom období). Po prvej LP (1991) sa začali uplatňovať nové zvukové nosiče, druhý diel antológie vyšiel roku 1996 už na CD a roku 2000 vyšla doplnená reedícia prvého dielu, taktiež na CD.

CD má aj podtitul, vždy podľa skladby, charakteristickej pre dané obdobie. Prvá časť antológie je nazvaná podľa populárneho Pálkovho tanga *Ešte raz ku tebe prídem* (piesne z rokov 1934 - 1937). Druhá časť sa volá *Rodný môj kraj - Zem slovenská*, čo je menej známy, no pôvodný názov známeho Dusíkovho tanga (1937 - 1939). Tretia časť nesie názov *Dedinka v údolí* (1939 - 1941). Štvrtý diel *Cesta domov* (podľa populárnej piesne Róberta Hrebenára) obsahuje piesne z rokov 1942 - 1944. *Keď rytmus volá* so symbolikou povojnového prieniku swingovej hudby ku nám (1945 - 1946) je piatym dielom antológie. Na šiestom CD *Ej, chlapci premilí* (podľa ľudového foxu T. Šeba-Martinského) je výber 24 piesní z obdobia rokov 1947 - 1953. Antológia by mala končiť rokom 1963. Svieži sedemdesiatnik sa však sotva dá na toto pokračovanie, hoci by mnohé vo faktoch vedel a mal. Súbežne s finalizovaním zvukovej antológie pokračuje aj v rukopise knižných dejín slovenskej populárnej hudby.

Problémom dlhoročného vydávania jednotlivých CD bolo náročné „zháňanie" financií aj vydavateľov, ktorí sa nebáli pustiť do tohto projektu. Pri prvej platni sa ho ujal OPUS, od druhého CD to bola firma BONTON a.s., tretie až piate CD vydali SONY MUSIC / BONTON (SLOVAKIA) a šieste vychádza zásluhou Hudobného fondu s finančnou pomocou a príspevkom MK SR, resp. Fondu umelca / SLOVGRAM. Netrpezlivo čakáme na ďalšie zvukové svedectvá antológie. Ani autor, ani vydavateľ (Hudobný fond) snáď v tejto záslužnej práci nepoľavia.

Terézia Ursínyová ■

World music

Mit Libe...
Pressburger Klezmer Band

Hevhetia, 2006
EH 0004-2-331

Kapela Pressburger Klezmer Band, ktorá viac než 10 rokov prezentuje staré židovské umenie v novom šate, opäť oživuje slovenský hudobný trh. V januári tohto roku sa totiž zrodilo ich štvrté CD s názvom *Mit Libe...(S láskou...)*. Prví propagátori židovskej hudby na Slovensku úspešne vzbudzujú záujem o žijúce dedičstvo tejto kultúry. Kultúry, ktorá sa počas svojej neľahkej existencie rozrástla po celom svete a okrem toho, že do seba nasávala hudobné vplyvy rôznych etník, sama si získala sympatie domorodých obyvateľov. Z osemnástich skladieb albumu pochádzajú tri z autorského pera súčasných aj bývalých členov tohto zoskupenia. Jednou z nich je pieseň Sama Alexandra *S láskou*, kde autor preukázal zmysel pre modálnu výstavbu a židovský kolorit. Bývalý člen a jeden zo zakladateľov PKB Erik Rothenstein sa akosi nevie rozlúčiť s týmito nadšencami pre ľudovú hudbu východoeurópskych Židov. Predstavuje sa v úlohe nápaditého aranžéra, ktorý nijako neuberá na kráse tradičných židovských piesní, skôr výborne podčiarkuje ich charakter. Ako altsaxofonista a súčasne autor skladby *Dragan Tintelbaum* necháva priestor aj jazzovo naladeným kolegom.

Vráťme sa však na úvod. Inštrumentálka *Jovano, Jovanke* bez okolkov

rozprúdi rytmicky najkrikľavejšiu macedónsku skladbu albumu. V tejto krajine neobišiel značný vplyv moslimskej kultúry ani židovskú menšinu. Spolupráca akordeónu (Snažena Jović) a klarinetu (Miro Lago) v sprievode ďalších členov ansámblu unáša poslucháča v prúde trhaných, ostrých rytmov a keď už nemožno očakávať nič iné ako rázny, nemilosrdný záver, tempo naberie ešte dramatickejší spád, zabraňujúci akýmkoľvek analytickým sklonom... Nasledujúce tri skladby tvoria určitú trilógiu s názvom *Dievča z Balkánu (Romanian Fantazy No. 3, Makedonsko devojče, Fun der khupe)*. Trblietavá, nežná melódia *Rumunskej fantázie*, uvedená melizmatickým husľovým sólom Andreja Wernera, plynulo vchádza do jadra príbehu o kráse macedónskych dievčat. V energickej skladbe *Spod svadobného baldachýnu*, ktorá je záverom trilógie, sa oplatí sledovať, ako dokáže farba akordeónu alternovať časť balkánskej dychovky. V piesni *Dos kelbl (Teľa)* nás sólový spev Marty Potančokovej, podfarbený plačlivým duom huslí a klarinetu, prenesie k tragickým osudom Židov počas 2. svetovej vojny v Poľsku.

Výraz, akým speváčka dotvára atmosféru skladby, jej nežnosť a výborne zvládnutý melizmatický štýl, lahodí hudbe klezmer. Po melancholických piesňach je namieste aj oživenie v podobe tanečných, rýchlejších inštrumentálnych foriem. Kolový tanec *Sirba* z Rumuska, moldavský *Bulgar*, synkopový srbský tance *Čoček*, pomalá rumunská pieseň *Doina* sú ukážkou šírky dosahu židovskej kultúry. *Der opsheyd* (*Odchod*) je pieseň plná ornamentálnej melodiky, ktorej orientálny charakter je umocnený tónmi mandolíny. Nedočkáme sa tu však žiadneho tanečného rozuzlenia ako v predchádzajúcich prípadoch. Téma osciluje neustále dookola, postupne sa pridávajú ďalšie hlasy, zvuk sa pomaly navrstvuje, zosilňuje a s čoraz väčšou intenzitou vniká pod kožu... Záverečným prekvapením je bonusový remix piesne *Joške*. Po predchádzajúcich, tradíciou zaväňajúcich skladbách, je tento elektroakustický boom zrejme zaslúženou oslavou po dovŕšení diela – napokon, prečo nie?
Album *Mit Libe* ponúka exkurziu po východnej Európe zo začiatku 20. storočia, kedy sa kultúry navzájom ovplyvňovali prirodzeným a spontánnym muzicírovaním. Vďaka Pressburger Klezmer Band je nám táto zvláštna, ale blízka židovská kultúra opäť o čosi bližšia.

Ľubica Záborská ■

Blues

Tab Benoit
Brother To The Blues

Telarc 2006
CD 83639 (distribúcia DIVYD)

Tab Benoit sa narodil v Banton Rouge v roku 1967. Vyrastal v rybárskom a olejárskom meste Houma, Luisiana, kde žije dodnes. Na svoje prvé gitarové lekcie spomína takto: *„Mal som knihu, v ktorej bolo ukázané, ako treba hrať akordy. Po tom, ako som sa naučil prvé tri, som sa učebnice zbavil."* V začiatkoch kariéry vystupoval v rodnom meste pri rôznych

príležitostiach, zúčastňoval sa tiež na miestnom Cajun festivale. U Taba nastal prirodzený progres od rock and rollu cez 70. roky až po Cajun Rock and Blues, ktorý hrá v súčasnosti. Základným a podstatným atribútom však zostáva blues, citeľné v celej jeho doterajšej tvorbe.
Na albume *Brother To The Blues* spolupracoval Benoit s Tonym Haseldenom (gitara, bendžo, spev), Nelsonom Blanchardom (B3, piano, Wurlitzer, spev), Leonom Medicom (basgitara, spev), Davidom Petersonom (bicie, perkusie, spev). Špeciálnymi hosťami boli Jim Lauderdale (spev), Billy Joe Shaver (spev) a Waylon Thibodeaux (husle).

Benoit sa snaží vrátiť k počiatkom americkej populárnej hudby, v jeho prípade ide o fúziu blues a country. Úvodná skladba albumu *Pack it Up* má energický, celkovo pop-rockový charakter a Benoit sa tu vo svojom sóle prezentuje ako zručný gitarista s výrazným blues-rockovým feelingom. Nasleduje krásna balada s názvom *Bring it Home to Me* – kde sa naplno prejavilo Benoitovi vlastné blues – miestami vyvolávajúca dojem legiend bluesového sveta ako B. B. King či Muddy Waters. Rovnomennou skladbou albumu *Brother to the Blues* sa dostávame do skutočného sveta amerického country. Ako sa raz vyjadril Ray Charles, v country netreba hľadať virtuózne inštrumentálne pasáže, podstatná je melódia a text. Tu sa po prvý raz predstavuje huslista Waylon Thibodeaux v krátkom zvukomalebnom sóle a Benoit na pedal steel. *Why Are People Like That* je skladba plná života a energie, rock and roll v pravom slova zmysle s interpretačným nasadením, zvlášť evidentným u oboch sólistov. Jej úvod trochu pripomína pieseň *Calling Elvis* od Dire Straits. Pieseň *I´m on Your*

PODZIMNÍ FESTIVAL DUCHOVNÍ HUDBY
OLOMOUC 2006
www.hudba.olomouc.cz

Pod záštitou arcibiskupa Mons. Jana Graubnera • Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR
Pořádá Umělecká agentura ARS VIVA Spolupořadatelé Olomoucký kraj a Statutární město Olomouc

XIII. ROČNÍK 23.9. – 14.10.

23.9.2006 chrám sv. Michala, 19.00 hod.
J.Haydn: Mše C dur „Cecilská"
E.Dřízgová-Jirušová, H.Štolfová-Bandová, J.Kundlák, M.Gurbaľ
Spevácky zbor mesta Bratislavy
Jihočeská komorní filharmonie České Budějovice
Dirigent: **W.Kobéra**

27.9.2006 dóm sv. Václava, 19.00 hod.
Z.Pololáník: Hymny ke svatým patronům
Severočeský filharmonický sbor
V.Kovář a J.Strakoš – varhany
Sbormistr: **J.Zadina**

30.9.2006 chrám sv. Cyrila a Metoděje, 19.00 hod.
Z.Kodály: Missa brevis C dur
M.Reger: Fantazie a fuga d-moll pro varhany
W.A.Mozart: Davide penitente, kantáta KV 469
E.Gazdíková, L.Vítková, M.Šrejma, J.Tůma – varhany
Komorní sbor Českého rozhlasu
Štátny komorný orchester Žilina
Dirigenti: **Š.Britvík, J.M.Krygel**

3.10.2006 chrám P. M. Sněžné, 19.00 hod.
B.Martinů: Hora tří světel
A.Bruckner: Duchovní moteta
E. Daňhelová, M. Vrbová, T. Badura
J. Dušek – recitace, M. Jakubíček – varhany
Český filharmonický sbor
Sbormistr: **P. Fiala**

7.10.2006 Klášterní Hradisko, 19.00 hod.
W.A.Mozart: Adagio a fuga
D.Šostakovič: Komorní symfonie
S.Barber: Adagio pro smyčce
R.Twardowski: Mariánský triptych
L.Janáček: Suita pro smyčce
Slovenský komorný orchester B.Warchala
Umělecký vedoucí: **E.Danel**

14.10.2006 chrám sv. Mořice, 19.00 hod.
G. Verdi: Requiem
A.Kohútková, M.Beňačková, M.Lehotský, Z.Plech
Slovenský filharmonický zbor
Symfonický orchestr Českého rozhlasu
Dirigent: **S.Macura**

Generální partner: OHL Central Europe, ŽSD
Partneři: SKANSKA, ČESKÁ SPOŘITELNA, VCES
Mediální partneři: MEZZO, AWK, tv morava, ČESKÝ ROZHLAS

Inf. ARS VIVA, Tř. 1. máje 5, Olomouc
Tel. 585 220 645, 608 772 142
mail: arsviva@olomouc.cz
Předprodej:
podloubí radnice, 585 513 392

Side nepatrí medzi veľmi výrazné, kompozične veľmi priemerne postavenú skladbu „narušuje" len sólo na elektrickej gitare. Country balada *I Heard That Lonesome Whistle* v mimoriadne precítenej interpretácii trochu pripomína *Love Rescue Me* od Bona a Dylana v produkcii U2. Už od prvých taktov skladby *If You Love Like You Say*, ktorú považujem za najvýraznejšiu skladbu albumu s výbornými sólami, je zrejmé, že Benoit sa nevyhýba blues s prvkami funky. Výrazne sa tu prezentoval Nelson Blanchard interpretáciou na B3 (Hamond organ). *Comin` On Strong*, opäť v country charaktere, čiastočne evokuje niektoré skladby Boba Dylana. Predchádzajúce piesne nepochádzali z autorskej dielne Taba Benoita a v *So High* sa prvýkrát predstavuje aj ako skladateľ. Charakteristickým prvkom kompozície je rock and roll obohatený riffovou technikou. Skladba je jednou zo živších a energickejších, miestami pripomína *Woodoo Child* od J. Hendrixa, hlavne vďaka súčasnému spievaniu a hraniu na gitare rovnakého motívu. *Grace`s Song*, príjemná, ale nie vynikajúca pieseň so sólistami Benoitom a Thibodeauxom, je skôr akousi inštrumentálnou vložkou. Korene blues môžeme rozpoznať v úvode *Moon Coming Over the Hill* s ragtimovým charakterom, pieseň však ďalej nesie znaky country. Ako sólisti sa opäť predstavujú Benoit a Thibodeaux. V ďalšej Benoitovej autorskej kompozícii *Somehow*, blues vo veľmi pomalom tempe pripomína mestské blues 50 rokov à la Muddy Waters. Počas gitarového sóla sa rytmická sekcia opiera o swingový sprievod, tomuto veľmi jemnému oživeniu však chýba dostatočná živosť a energia. Album uzatvára skladba *Can`t Do One More Two-Step*, charakterom sa blížiaca k „rockovému" citeniu country.

Tab Benoit sa na CD predstavuje ako interpret, vychádzajúci z koreňov americkej populárnej hudby, hlavne country a blues. Niektoré skladby však vytvárajú dojem, akoby boli zaradené len do počtu. A tak napriek pestrosti dramaturgie jej chýba väčšia kompaktnosť.

Michal Hottmar ■

ZAHRANIČNÉ FESTIVALY

Festival novej hudby Mühlheim 2006

Termín 26. - 29. októbra 2006
Miesto konania Petrikirche / Mühlheim an der Ruhr, Nemecko
Informácie Gijs Burger, Scharpenberg Ia, 454 68 Mühlheim an der Ruhr, tel. +49 (0) 208 388 00 25, fax +49 (0) 208 300 31 51, info@klangraumpetri.de, www.utopie-jetz.de

Pražský Podzim 2006

Termín 12. septembra - 1. októbra 2006
Miesto konania Rudolfinum, Kongresové centrum, Praha, Česká republika
Informácie Medzinárodný hudobný festival Pražský podzim, Příběnická 20, 130 00 Praha 3, tel. +420 (0) 2 222 540 484, fax +420 (0) 2 222 540 415, vstupenky@prazskypodzim.sk, www.prazskypodzim.cz

Steirischer Herbst 2006

Termín 21. septembra - 15. októbra 2006
Miesto konania Graz, Rakúsko
Informácie info@steirischerbst.at, www.steirischerherbst.at

Vokálny hudobný festival Tampere 2007

Medzinárodný súťažný zborový festival vokálnych súborov.
Kategória zbory (od 3 do 8 členov, profesionálne aj amatérske)
Termín 6. - 10. júna 2007
Miesto konania Tampere, Fínsko
Vstupný poplatok 120 EUR
Uzávierka 28. februára 2007
Informácie Tampere Vocal Music Festival, Tullikamarinaukio 2, FI 331 00 Tampere, Finland, tel. +358 (0) 20 716 61 72, fax +358 (0) 3 223 01 21, music@tampere.fi, www.tampere.fi/vocal

ZAHRANIČNÉ SÚŤAŽE

Medzinárodná skladateľská súťaž "Franco Evangelisti 2006"

Kategória skladba pre sólo nástroj a elektroniku (flauta, klarinet, saxofón, trúbka, trombón, harfa, akordeón, klavír, husle, viola, violončelo, gitara, elektrická gitara, hlas), trvanie skladby do 12 min.
Vekový limit do 40 rokov k 31. decembru 2006
Poplatok 50 EUR
Uzávierka 30. septembra 2006
Informácie Associazione Nuova Consonanza, via Pietro Borsieri, 20; 00 195, Roma, Italy, tel. +39 06 370 03 23, fax +39 06 372 00 26, info@nuovaconsonanza.it, www.nuovaconsonanza.it

Medzinárodná súťaž rádiofonickej hudby "Luc Ferrari 2006"

Organizátorom je La Muse en Circuit, národný hudobno-kreatívny inštitút v spolupráci so SACEM, France Culture, Archipel Festival a ďalšími európskymi rozhlasovými stanicami (Radio Suisse Romande - Espace 2, WDR...).
Kategória skladba (2 strany z projektu, ktorý bude uchádzač realizovať), s prílohou jedného alebo viacerých projektov venovaných rozhlasu na tape, DAT, CD s krátkym popisom (nie je povinné).
Termín 15. novembra 2006 - 31. januára 2007 (dvojtýždňová stáž pre štyroch víťazov)
Miesto konania La Muse en Circuit, Alfortville, Francúzsko
Vekový limit mladí skladatelia
Uzávierka 1. októbra 2006
Informácie La Muse en Circuit, Centre National de Création Musicale, 18 rue Marcelin Berthelot, 941 40 Alfortville, France, tel. +33 (0) 1 43 78 80 80, fax +33 (0) 1 43 68 25 52, loredane.besnier@alamuse.com, www.alamuse.com

Medzinárodná klavírna súťaž Cleveland 2007

Súťaž je členom World Federation of International Music Competition. V spolupráci s Cleveland Institute of Music.
Termín 25. júla - 5. augusta 2007
Vekový limit nar. medzi 18 - 30 rokmi
Uzávierka 1. januára 2007
Informácie Cleveland International Piano Competition, 1988 Ford Drive, Cleveland, OH, 441 06, USA, tel. +1 216 707 53 97, fax +1 216 707 02 24, info@clevelandpiano.org, www.clevelandpiano.org

Medzinárodná súťaž sláčikových nástrojov Júlia Cardona 2007

Kategória husle, violončelo
Termín 30. marca - 5. apríla 2007
Miesto konania Delegação da Covilhã, Portugalsko
Vekový limit kategória A - do 30 rokov k 5. aprílu 2007, kategória B - do 18 rokov k 5. aprílu 2007
Poplatok 50 EUR
Uzávierka 31. januára 2007
Informácie Juventude Musical Portuguesa, Avenidă da Universidade, Bloco B 4º Esq., 6200 374 Covilhã, Portugal, tel. +351 275 322 571, fax +351 275 336 336, cjcardona@hotmail.com, http://concursoarcos.no.saop.pt

Medzinárodná súťaž komornej hudby Città di Firenze "Premio Vittorio Gui"

Kategória husle a klavírne duo, viola a klavírne duo, violončelo a klavírne duo, sláčikové trio a kvarteto, klavír a sláčikové trio, kvarteto a kvinteto
Termín 19. - 26. novembra 2006
Miesto konania Florencia, Taliansko
Vekový limit do 33 rokov k 2. októbru 2006
Uzávierka 2. októbra 2006
Informácie Acerm, Associazione Concorsi e Rassegne Musicali, Teatro del Maggio Musicale Fiorentino, Via Solferino, 15; 501 23 Firenze, Italia, tel./fax +39 055 277 94 46, 501 23 Firenze, Italia, info@premiogui.it, www.premiogui.it

Európsky festival zobcových fláut 2006

Súčasťou je medzinárodná súťaž v sólovej hre na zobcovej flaute v termíne od 29. októbra do 4. novembra 2006. V rámci festivalu sú workshopy, panelové diskusie, koncerty.
Termín 1. - 5. novembra 2006
Miesto konania Feldkirch, Rakúsko
Vekový limit nar. po 29. októbri 1976
Poplatok 75 EUR
Uzávierka 30. septembra 2006
Informácie ERTA-Österreich, Kopernikusgasse 10, A-1060 Wien, www.blockfloete2006.com
www.feldkirch.at

Medzinárodná súťaž v dychových nástrojoch Jastrzębie Zdrój 2006

Určená študentom druhého stupňa hudobných škôl do 20 rokov.
Kategória dychové nástroje (flauta, hoboj, klarinet, fagot, saxofón, lesný roh, trúbka, trombón, tuba)
Termín 23. - 25. novembra 2006
Miesto konania Jastrzębie Zdrój, Poľsko
Vekový limit do 20 rokov k 23. novembru 2006
Vstupný poplatok 150 PLN
Uzávierka 1. septembra 2006
Informácie State School of Music in Jastrzębie Zdrój, Kościuszki 13a, 44 330 Jastrzębie Zdrój, Poland, tel. +48 32 476 37 05, tel/fax +48 32 476 37 11, szkola-muzjastrzebie@neostrada.pl, www.szkola-muzyczna.pl
Prihláška k dispozícii aj na Oddelení dokumentácie a informatiky, Hudobné centrum, Blok B, 2. posch., Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, tel. (02) 5920 4837, sikulincova@hc.sk

ZAHRANIČNÉ VÝSTAVY

Medzinárodná hudobná výstava Cinars 2006

Podujatie zamerané na medzinárodnú výmenu umení v oblasti tanca, divadla, hudby a multidisciplinárneho umenia.
Termín 14. - 18. novembra 2006
Miesto konania Montreál, Kanada
Informácie CINARS - International Exchange for the Performing Arts, 3575 St. Laurent Blvd, Suite 216, Montreál (Québec), Canada H2X 2T7, tel. +514 842 58 66, fax +514 843 31 68, arts@cinars.org, www.cinars.org

Výstava Popkomm

Súčasťou je konferencia a koncerty.
Termín 20. - 22. septembra 2006
Miesto konania Berlín, Nemecko
Informácie www.popkomm.com ■

Termíny na podávanie žiadostí o podpory hudobného fondu

2. polrok 2006

Formy podpôr	Tlačivá žiadostí	Posledný deň odovzdania žiadostí
Príspevky na produkciu profilového CD slovenských koncertných umelcov v oblasti vážnej hudby	p-CD-1-2004	29. september (piatok)
Granty	grant-1-2005	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Prémie za hudobné diela	phd-1-2002	27. október (piatok)
Prémie za hudobnovedné diela	phvd-1-2002	27. október (piatok)
Prémie za publicistickú a kritickú tvorbu, edičnú a propagačnú činnosť	ppkt-1-2002	27. október (piatok)
Prémie v oblasti populárnej hudby	pph-1-2004	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Súťaže - ceny Hudobného fondu na súťaži	chfs-1-2002	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Študijné štipendiá na účasť na interpretačnej súťaži	šš úis-1-2002	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Študijné štipendiá v oblasti džezovej tvorby a interpretácie	šš dž-1-2002	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Cestovné štipendiá	cš-1-2002	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)
Požičiavanie pianín	pp-1-2004	8. september (piatok) 13. október (piatok) 10. november (piatok) 8. december (piatok)

Formuláre si môžete stiahnuť z internetovej stránky www.hf.sk alebo si ich vyžiadať na adrese fondu. Pred vyplnením žiadosti si prečítajte Zásady podpornej činnosti, ktoré si môžete stiahnuť z internetovej stránky www.hf.sk alebo si ich vyžiadať na adrese fondu. Požadovaným spôsobom vyplnené formuláre spolu s prílohami je treba podať vo fonde, alebo zaslať poštou na adresu fondu najneskôr v posledný deň určený na podávanie žiadostí. Žiadosti poslané e-mailom nebudú akceptované.

Adresa na podanie žiadostí:
Hudobný fond, Medená 29, 811 02 Bratislava 1

Informácie a konzultácie:
tel. (02) 5920 7407 (vedúca oddelenia), (02) 5920 7408 (referát)

Zmena termínov a foriem podpôr vyhradená.

Bratislava

Opera a Balet SND

Po 11. 9. W. A. Mozart: Čarovná flauta
Ut 12. 9. F. Lehár: Veselá vdova
St 13. 9. V. Patejdl/L. Vaculík: Snehulienka a sedem pretekárov (11.00)
St 13. 9. G. Verdi: Macbeth
Št 14. 9. W. A. Mozart: Figarova svadba
So 16. 9. V. Patejdl/L. Vaculík: Snehulienka a sedem pretekárov (11.00)
So 16. 9. A Dvořák: Rusalka
Po 18. 9. W. A. Mozart: Don Giovanni
Ut 19. 9. A. I. Chačaturian/J. Ďurovčík: Spartakus
St 20. 9. G. Donizetti: Lucia di Lammermoor
Št 21. 9. G. Bizet: Carmen
Pi 22. 9. A. Ch. Adam/M. Petipa: Korzár
So 23. 9. G. Verdi: Don Carlos
Po 25. 9. G. Verdi: La traviata
Ut 26. 9. P. I. Čajkovskij: Panna Orleánska
St 27. 9. M. Krajči/I. Holováč/N. Slovák: Don Juan
Št 28. 9. G. Donizetti: Nápoj lásky
Pi 29. 9. G. Puccini: Turandot
So 30. 9. P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin
Po 2. 10. W. A. Mozart: Figarova svadba
St 4. 10. W. A. Mozart: Don Giovanni
Št 5. 10. G. Puccini: Turandot
Pi 6. 10. P. Zagar/E. Frey: Sen noci svätojánskej
So 7. 10. G. Puccini: Turandot
Po 9. 10. A. Dvořák: Rusalka
Ut 10. 10. G. Verdi: Nabucco
St 11. 10. P. I. Čajkovskij/M. Petipa: Spiaca krásavica

Hudobné centrum

Mirbachov palác, 10.30
Ne 10. 9.
R. Krajčová, M. Krajčo, gitara
Joseph Kaspar Mertz - koncert venovaný 200. výročiu narodenia a 150. výročiu úmrtia gitaristu a skladateľa - výber z tvorby
Ne 17. 9. V spolupráci so Spolkom koncertných umelcov
K. Kleinová, violončelo, Z. Suchanová, klavír
F. Poulenc, P. Hindemith, J. Brahms
Ne 24. 9.
Klavírne trio ŠKO Žilina, R. Majtánová, klavír, E. Patkoló, husle, P. Šimčík, violončelo

Slovenský rozhlas

St 13. 9. Štúdio mladých, Malé konc. štúdio 19.00
Trio Neue Music Bratislava - A. Mudroňová, klavír, M. Štreitová, flauta, M. Mártonová - Kormanová, akordeón
P. Bachratá, B. Milakovič, S. Calvalho, M. Lejava, P. Oliveira, J. Iršai, V. Melo, J. Kmiťová
St 13. 9. Zámocký koncert - kaštieľ Dolná Krupá, 20.00
Pražské gitarové kvarteto
H. Purcell, F. Moreno Torroba, S. Prokofiev, J. Rodrigo, A. de Lhoyer, I. Albeniz, J. Morel, Š. Rak
Ne 17. 9. Folkfórum live, Komorné štúdio, 20.00
Folková skupina Kompromis
Pi 22. 9. OĽuN uvádza... Koncert - Súťaž o cenu Janky Guzovej, Malé konc. štúdio, 18.00
I. Hrdlovičová, L. Dubničková, K. Töröková, A. Jarolímová, P. Zaujecová, V. Kašperová, M. Čírová, OĽuN, M. Dudík
Ne 24. 9. Koncert v rámci BHS, Veľké konc. štúdio, 11.00
Slovenský filharmonický zbor, B. Juhaňáková, zbormajsterka, M. Gazdíková, organ, H. Lednárová, soprán, D. Šlepkovská, mezzosoprán, O. Klein, tenor, D. Čapkovič, bas

Cyklus „Moyzes v Moyzeske"

St 27. 9. Moyzesova sieň
A. Moyzes: 1. sláčikové kvarteto, V. Godár: Déploration sur la mort de Witold Lutosławski, M. Spusta: Lamento, W. A. Mozart: Klarinetové kvinteto
Moyzesovo kvarteto, B. Dugovic - klarinet

Agentúra AP projekt

Ján Valach - Organový koncert (v rámci Ján Valach - Organové turné - Slovensko 2006)
Po 18. 9. Veľký evanjelický kostol, Panenská ulica, Bratislava, 19.00
G. Schumann, C. Franck, J. Rheinberger, H. Mulet, Clément D'Hooghe, J. Valach
Št 21. 9. Rímsko-katolícky kostol sv. Barbory, Žilina 16.30
J. S. Bach, F. X. Brixi, C. Franck, J. Rheinberger, J. N. Lemmens, H. Mulet, J. Valach
Ut 26. 9. Rímsko-katolícky kostol sv. Františka Xaverského, Banská Bystrica, 19.00
J. S. Bach, C. Franck, J. Rheinberger, H. Mulet, Clément D` Hooghe, J. Valach
So 30. 9. Evanjelický kostol, Hnúšťa, 17.00
J. N. Lemmens, J. B. Loeillet, M. Van den Gheym, A. Vivaldi, J. G. Walther, J. Rheinberger, E. Gigout, J. Valach

DK Zrkadlový háj

Pi 29. 9. Večer autentického folklóru (obec Rejdová), 19.00
FS Hôra (Rejdová), ĽH Haviar (Rožňava), M. Brdárska, sólo

Klub Za Zrkadlom

Št 14. 9. - 123 minut (CZ), 20.00
Jazz, rock, etno a blues
Št 28. 9. Ty Syčáci (CZ) a Slide & Udu (SK), 20.00
P. Váša, M. Zajko, gitara, A. Sabo, perkusie

CC Centrum

St 20. 9., 27. 9., Tajomstvá hudby, 14.00
Hudobno-dramatické vystúpenie s rozprávkovými motívmi o pôvode a význame hudby so živou ukážkou hry na nástrojoch. Účinkujú študenti VŠMU.
Ne 24. 9. Momentum musicum, cyklus komorných koncertov, 16.00
Hudba dávnych storočí
Musa Ludens - J. Pipta, zobcové flauty, krumhorn, trumšajt, spev, Ľ. Piptová, spev, psalterium, kravský roh, gotická harfa, bubienky, tamburína, sprievodné slovo, L. Papánová, zobcové flauty, gotická harfa, spev, bubienky, I. Pasek, spev, organistrum, zvonček, Š. Slezák, lutna, spev, bubienky
Svetská hudba gotiky a renesancie

Košice

Štátna filharmónia Košice

Štátne divadlo Košice
Ut 12. 9. S. Prokofiev, G. Pergolesi, W. A. Mozart: Romeo a Júlia
St 13. 9. S. Prokofiev, G. Pergolesi, W. A. Mozart: Romeo a Júlia
So 16. 9. A. Dvořák: Rusalka
St 20. 9. G. Puccini: Bohéma
Št 21. 9. G. Bizet/R. Ščedrin: Carmen
So 23. 9. F. Lehár: Veselá vdova
St 27. 9. G. Rossini: Barbier zo Sevilly
Št 28. 9. P. I. Čajkovskij: Labutie jazero
Pi 29. 9. P. I. Čajkovskij: Labutie jazero
Ut 3. 10. G. Verdi: La traviata
St 4. 10. S. Prokofiev, G. Pergolesi, W. A. Mozart: Romeo a Júlia
St 11. 10. B. Smetana: Predaná nevesta

Banská Bystrica

Štátna opera Banská Bystrica

Št 21. 9. W. A. Mozart: Záhradníčka z lásky
So 23. 9. F. Lehár: Veselá vdova
Št 28. 9. G. Massenet: Werther
Štátna opera na zájazde:
Št 14. 9. G. Verdi: Trubadúr, Piešťany, 19.30
Po 18. 9. E. Kálmán: Grófka Marica, Zvolen, 18.30
Po 25. 9. F. Lehár: Veselá vdova, Prievidza, 19.00
Pi 29. 9. G. Puccini: Bohéma, Trnava, 19.00

MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL ADVENTNEJ A VIANOČNEJ HUDBY V BRATISLAVE 8.–10. decembra 2006

Súťažné kategórie:
A. Detské spevácke zbory do 16 rokov
B. Mládežnícke spevácke zbory do 26 rokov
C. Spevácke zbory dospelé

Časový limit jednotlivých vystúpení je 15 minút. Program môže pozostávať z adventnej, vianočnej alebo duchovnej hudby a cappella alebo s inštrumentálnym sprievodom (klavír bude k dispozícii).

Súťaž bude hodnotiť medzinárodná porota zložená z renomovaných odborníkov podľa nasledovných kritérií:
A. Výber skladieb a dramaturgia programu
B. Technická úroveň interpretácie
C. Celkový umelecký dojem

Pre zápis do súťažnej kategórie je stanovený **registračný poplatok** vo výške 3000 SK a treba ho zaplatiť najneskôr do 1. 10. 2006. V prípade odhlásenia zboru sa poplatok nevracia.
Prihláška k účasti na festivale musí byť zaslaná elektronicky a poštou **do 1. 10. 2006**.

K prihláseniu je nutné poslať:
- vyplnený formulár „prihlášku"
- Súťažný program, napísaný strojom (meno a priezvisko skladateľa, názov skladby, dĺžka skladby)
- Zvukovú nahrávku zboru (CD alebo MC)
- Charakteristiku zboru (10 riadkov)
- Fotografia zboru
- 3x partitúry súťažných skladieb

Ďalšie informácie:
Agentúra pre spevácke zbory v Bratislave, Záhumenská 3, 84106 Bratislava, tel. +421 905 657 131, e-mail: info@choral-music.sk. Prihlášku si môžete stiahnuť aj na internetovej adrese www.choral-music.sk

XXXVI.
MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL
Ivana Sokola
The International Organ Festival of Ivan Sokol

Festival sa koná s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR
a pod záštitou primátora mesta Košice

- **Gerard GiLLEN/Írsko**
  12. 9. 2006 * KOŠICE - Dom umenia o 19.00 h
  J. S. Bach * Mozart * Standford * Franck * Vierne * Saint-Saëns * Sweeney * Widor

  13. 9. 2006 * SPIŠSKÁ NOVÁ VES - Evanjelický kostol o 17.00 h
  J. S. Bach * Purcell * Croft * Mozart * Schumann * Górecki
  Spoluorganizátor: MESTSKÉ KULTÚRNE CENTRUM SP. NOVÁ VES

- **Bernardetta ŠUŇAVSKÁ/Slovensko**
  17. 9. 2006 * ROŽŇAVA - Katedrála Nanebovzatia Panny Márie o 16.00 h
  J. S. Bach * C. Ph. E. Bach * Widor
  Spoluorganizátor: RÍMSKO-KATOLÍCKA CIRKEV, FARNOSŤ ROŽNAVA

  19. 9. 2006 * LEVOČA - Chrám sv. Jakuba o 18.00 h
  J. S. Bach * Dupré * Mozart * Widor
  Spoluorganizátor: SPRÁVA ÚČELOVÝCH ZARIADENÍ MESTA LEVOČA

- **Ekkehard RiCHTER/Nemecko**
  24. 9. 2006 * KOŠICE - Evanjelický kostol o 19.00 h
  Buxtehude * Pachelbel * J. S. Bach * Schumann * Mendelssohn-Bartholdy * Reger

  26. 9. 2006 * KEŽMAROK - Drevený artikulárny kostol o 19.00 h
  Buxtehude * Pachelbel * Bruhns * Mozart * J. S. Bach
  Spoluorganizátor: CIRKEVNÝ ZBOR ECAV, KEŽMAROK

- **Ben van OOSTEN/Holandsko**
  2. 10. 2006 * KOŠICE - Dóm sv. Alžbety o 20.00 h
  Mozart * J. S. Bach * Mendelssohn-Bartholdy * Vierne * Franck
  KONCERT K MEDZINÁRODNÉMU DŇU HUDBY

  3. 10. 2006 * POPRAD - Konkatedrála Panny Márie o 17.30 h
  Mozart * J. S. Bach * Liszt * Vierne * Guilmant
  Spoluorganizátor: MESTO POPRAD

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená

VSTUPENKY na koncerty MOF v Košiciach si môžete zakúpiť od 5. 9. 2006 v MIC- Dargov, Hlavná ul. Košice a v dennej pokladnici • Štátnej filharmónie Košice-Dom umenia, Moyzesova 66 (tel: 055-622 0763, www.sfk.sk), ako aj vo večernej pokladnici ŠfK • na mieste koncertu hodinu pred začiatkom programu.
INFORMÁCIE o predaji vstupeniek na koncerty MOF mimo Košíc: jednotliví usporiadatelia v mestách a ŠfK (055-622 7216).

BRATIA DVORSKÍ

SPIEVAJÚ SLOVENSKU

Dirigent: Dušan Štefánek, Orchester opery ŠD Košice

Ars Lirico MANAGEMENT KATEX S.R.O.

Bella Musica

7. 10. 2006 - BRATISLAVA

SIBAMAC ARENA v NTC - 19.30 hod.

eventim. YOUR PERSONAL ENTERTAINER

predpredaj vstupeniek v sieti Eventim - www.eventim.sk

predajné miesta: Dr.Horák, Medená 19, 811 01 Bratislava, Dr.Horák Artforum, Kozia 20, 811 03 Bratislava
eventim sk,s.r.o., Heydukova 17, 811 08 Bratislava, MUSIC FORUM, Palackého 2, 816 01 Bratislava
Music Market, Kollárovo nám. 20, 811 06 Bratislava, Národné tenisové centrum, Príkopova 6, 831 03 Bratislava
Zoma Holiday, Zvolenská 22, 821 09 Bratislava, BKIS, Klobúčnícka 2, 811 02 Bratislava
Divyd - Hummel Music, Klobúčnicka 2, 811 02 Bratislava